

UCHWAŁA NR 52/VIII/24

RADY POWIATU GRODZISKIEGO

z dnia 28 listopada 2024 r.

w sprawie przyjęcia Raportu za lata 2022 - 2023 z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu do 2029 roku”

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 107) oraz art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 54 ze zm.) Rada Powiatu Grodziskiego uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje Raport za lata 2022 - 2023 z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Grodziskiego do 2029 roku”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Sławomir Kamiński

RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU GRODZISKIEGO ZA LATA 2022-2023

Zamawiający:
Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim
ul. Daleka 11a
05-825 Grodzisk Mazowiecki

Wykonawca:
Eko-log Sp. z o.o.
ul. Grzybowska 87,
00-844 Warszawa

Kierownik zespołu:
mgr Jakub Smakulski

Autor opracowania:
Monika Czerwińska

Spis treści

1. Wstęp	5
1.1 Podstawa prawna wykonania raportu	5
1.2 Cel wykonania raportu.....	5
1.3 Okres jaki obejmuje raport.....	5
1.4 Źródła danych	5
2. Cele Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Grodziskiego.....	6
3. Charakterystyka powiatu grodziskiego	8
3.1 Uwarunkowania społeczno – gospodarcze	9
3.1.1 Demografia.....	9
3.2 Infrastruktura	10
3.3 Gospodarka	12
3.4 Uwarunkowania przyrodnicze	13
3.4.1 Klimat i warunki meteorologiczne	13
3.4.2 Zasoby przyrodnicze	15
3.4.3 Zasoby wodne.....	18
4. Realizacja zadań w latach 2022-2023	24
4.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza	25
4.2 Zagrożenie hałasem	62
4.3 Pola elektromagnetyczne	68
4.4 Gospodarowanie wodami.....	72
4.5 Gospodarka wodno-ściekowa	81
4.6 Zasoby geologiczne	94
4.7 Gleby.....	97
4.8 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.....	101
4.9 Ochrona zasobów przyrodniczych.....	107
4.10 Zagrożenia poważnymi awariami.....	119
5. Analiza wskaźników monitorowania efektywności Programu Ochrony Środowiska .	124
6. Podsumowanie.....	126

Wykaz stosowanych skrótów

Nazwa skrótu	Wyjaśnienie
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
IMGW	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
JCWP	Jednolite Części Wód Powierzchniowych
JCWPd	Jednolite Części Wód Podziemnych
MPZP	Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
MZDW	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich
ONNP	Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi
OZE	Odnawialne źródła energii
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
PEM	Pola elektromagnetyczne
PGW WP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PM10	Pył zawieszony o granulacji do 10 µm
PM2,5	Pył zawieszony o granulacji do 2,5 µm
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
PSP	Państwowa Straż Pożarna
RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
ZDR	Zakłady Dużego Ryzyka
ZZR	Zakłady Zwiększonego Ryzyka

1. Wstęp

1.1 Podstawa prawna wykonania raportu

Konieczność sporządzenia raportu z realizacji Programu ochrony środowiska wynika z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54).

1.2 Cel wykonania raportu

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 2001 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54), z wykonania programów ochrony środowiska, co dwa lata sporządza się raporty.

Przygotowanie niniejszego Raportu ma na celu zebranie w jednym dokumencie danych, które będą stanowiły podstawę do oceny stanu realizacji celów wynikających z programu ochrony środowiska.

1.3 Okres jaki obejmuje raport

Okres za jaki sporządzany jest raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Grodzkiego do 2029 roku, obejmuje lata 2022-2023.

1.4 Źródła danych

Dane dotyczące realizacji poszczególnych zadań wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Grodzkiego za lata 2022-2023, pozyskano poprzez ankietyzację jednostek wyznaczonych jako wdrażające poszczególne zadania. Ankietyzacji poddano 45 jednostek: Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim, Urząd Miasta Milanówka, Urząd Miejski w Grodzisku Mazowieckim, Urząd Miasta Podkowa Leśna, Urząd Gminy Jaktorów, Urząd Gminy w Żabiej Woli, Urząd Gminy w Baranowie, Powiatowy Zarząd Dróg Powiatu Grodzkiego, Komendę Powiatową Policji w Grodzisku Mazowieckim, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, Wojewódzki Inspektorat Ruchu w Radomiu, Generalny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Warszawie, Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Grodzisku Mazowieckim, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Grodzisku Mazowieckim, Zakład Gospodarki Komunalnej w Grodzisku Mazowieckim, Zakład Gospodarki Komunalnej w Grodzisku Mazowieckim Sp. z o.o., Zakład Usług Komunalnych w Baranowie Sp. z o.o., Warszawską Kolej Dojazdową Sp. z o.o., „Koleje Mazowieckie – KM” Sp. z o.o., Nadleśnictwo Chojnów, Nadleśnictwo Grójec, Nadleśnictwo Radziwiłłów, PGE Region Energetyczny Pruszków, Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Warszawie, Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad w Warszawie, Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie, Powiatową Straż Pożarną w Grodzisku Mazowieckim. Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Grodzisku Mazowieckim, Rolniczy Zakład Doświadczalny SGGW w Żelaznej, Szpital Zachodni w Grodzisku Mazowieckim, Miasto-Ogród Książenice Fundację na rzecz rozwoju Książenice i okolicy, Fundację Akademia Profil, Fundację w Podróży, Fundację „Ziarno Świadomości”, Amerplast Sp. z o.o., Biogazownie Jarosław Nowak, Canpol Sp. z o.o., Danfoss Poland Sp. z o.o., Topsil Sp. z o.o., Zakład Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych Remigiusz Chełchowski i Wspólnicy Sp. j. oraz Tesla Electrorecycling Sp. z o.o.

Informację zwrotną o realizacji zadań łącznie otrzymano od 28 jednostek. Na podstawie otrzymanych odpowiedzi oraz danych Głównego Urzędu Statystycznego sporządzono Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu grodzkiego za lata 2022-2023.

2. Cele Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Grodzkiego

Podstawowym celem sporządzenia Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Grodzkiego jest długotrwały, zrównoważony rozwój, w którym kwestie ochrony środowiska są rozważane z kwestiami rozwoju społecznego i gospodarczego. Dokument stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem, spajając wszystkie działania i dokumenty, dotyczące ochrony środowiska i przyrody. Program przede wszystkim określa zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

W Programie dla 10 obszarów interwencji wyznaczono cele środowiskowe oraz wskazano kierunki działań:

Ochrona klimatu i jakości powietrza:

Cele:

1. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu.
2. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu

Kierunki interwencji:

- Poprawa efektywności energetycznej,
- Ograniczenie emisji powierzchniowej
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych,
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych i energochłonności gospodarki,
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji,
- Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,
- Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu.

Zagrożenia hałasem:

Cele:

1. Ochrona przed hałasem

Kierunki interwencji:

- Poprawa klimatu akustycznego,
- Ocena stanu akustycznego środowiska.

Pola elektromagnetyczne:

Cele:

1. Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym

Kierunki interwencji:

- Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

Gospodarowanie wodami:

Cele:

1. Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych
2. Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą

Kierunki interwencji:

- Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych
- Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych
- Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego
- Gospodarowanie wodami uwzględniające zmiany klimatyczne

Gospodarka wodno-ściekowa:

Cele:

1. Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej

Kierunki interwencji:

- Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy
- Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu

Zasoby geologiczne:

Cele:

1. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi

Kierunki interwencji:

- Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni

Gleby:

Cele:

1. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu

Kierunki interwencji:

- Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb
- Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych

Gospodarowanie odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów:

Cele:

1. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój powiatu grodzkiego

Kierunki interwencji:

- Racjonalna gospodarka odpadami
- Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami

Zasoby przyrodnicze:

Cele:

1. Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej
2. Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej
3. Zwiększanie lesistości

Kierunki interwencji:

- Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem
- Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków
- Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych
- Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych powiatu
- Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych
- Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach
- Zwiększenie lesistości

Zagrożenia poważnymi awariami:

Cele:

1. Ilość poważnych awarii na terenie powiatu

Kierunki interwencji:

- Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii.

3. Charakterystyka powiatu grodziskiego

Powiat grodziski zajmuje powierzchnię 36 704 ha. Położony jest w zachodniej części województwa mazowieckiego.

Położenie powiatu grodziskiego na tle województwa mazowieckiego oraz jego podział na jednostki administracyjne na poziomie gminnym przedstawia rycina poniżej.

Rycina 1. Położenie powiatu grodziskiego na tle województwa mazowieckiego

Źródło: opracowanie własne

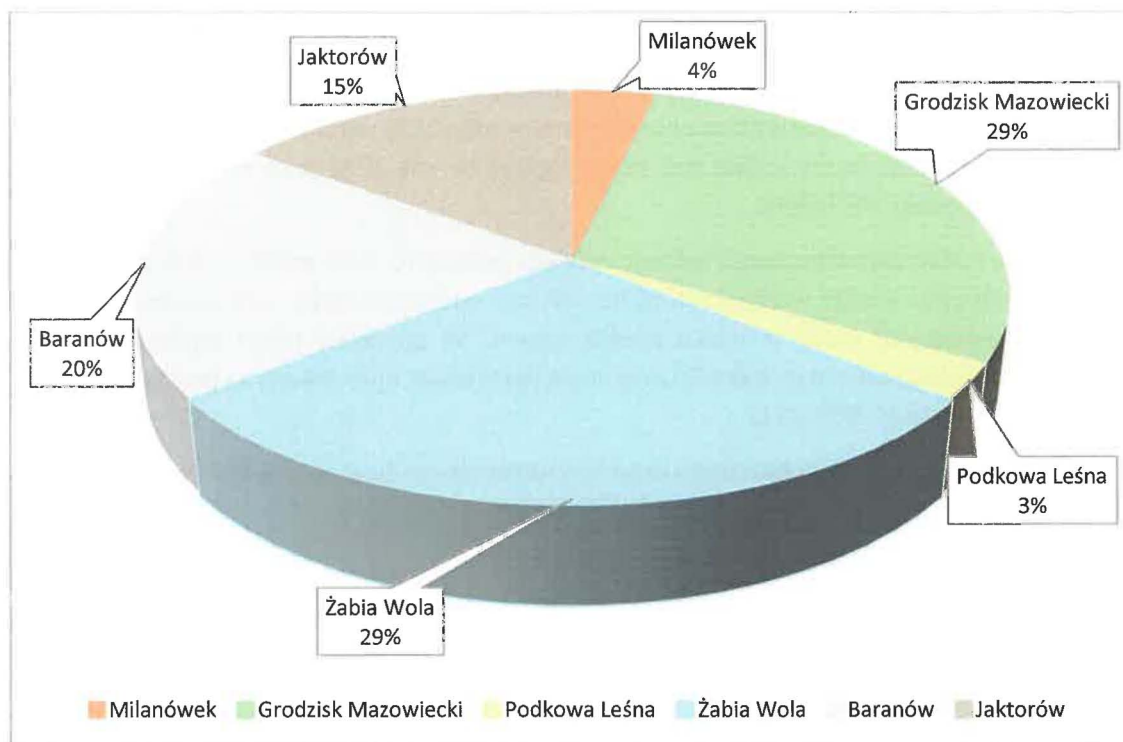
Powiat grodziski od północy graniczy z powiatem warszawskim zachodnim oraz powiatem sochaczewskim, od wschodu z powiatem przuszkowskim, od południa z powiatem grójcekim, a od zachodu z powiatem żyrardowskim.

W skład powiatu Grodziskiego wchodzi:

- Gmina Grodzisk Mazowiecki,
- Gmina Żabia Wola,
- Gmina Jaktorów,
- Gmina Baranów,
- Miasto Podkowa Leśna,
- Miasto Milanówek.

Udział poszczególnych jednostek w strukturze powierzchni powiatu prezentuje rycina poniżej.

Rycina 2. Struktura udziału powierzchni jednostek administracyjnych powiatu grodziskiego

Źródło: opracowanie własne

3.1 Uwarunkowania społeczno – gospodarcze

3.1.1 Demografia

Według danych GUS z roku 2023 powiat grodziski zamieszkiwany był przez 105 707 osób – 54 783 kobiety i 50 924 mężczyzn. Wśród głównych czynników warunkujących sytuację demograficzną w powiecie wymienia się przede wszystkim: współczynnik przyrostu naturalnego, saldo migracji, gęstość zaludnienia, strukturę wiekową, ilość zameldowań i wymeldowań oraz współczynnik feminizacji. Przedstawienie danych statystycznych prezentujące wyżej wymienione czynniki zostało zaprezentowane w tabeli poniżej.

Tabela 1. Podstawowe dane demograficzne powiatu grodziskiego

Wyszczególnienie:	Jednostka	2020	2021	2022	2023
Liczba ludności	osoba	101 623	103 106	104 434	105 707
Liczba kobiet	osoba	52 680	53 438	54 169	54 783
Liczba mężczyzn	osoba	48 943	49 668	50 265	50 924
Gęstość zaludnienia	osoba/km ²	276,9	280,9	284,6	288,0
Współczynnik feminizacji	osoba	108	108	108	108
Urodzenia żywe na 1000 ludności	-	10,04	9,42	8,70	7,78
Zgony na 1000 ludności	-	10,36	11,81	9,96	9,64
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-	-0,32	-2,38	-1,26	-1,86
Zameldowania	osoba	2 562	3 061	2 830	3 015
Wymeldowania	osoba	1 092	1 304	1 262	1 552
Saldo migracji na 1000 ludności	osoba	14,6	17,2	15,1	13,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza danych demograficznych wskazuje, że od 2020 roku obserwowany jest wzrost liczby mieszkańców powiatu grodziskiego, powodując także zwiększanie się gęstości zaludnienia, które w roku 2023 wyniosło 288,0 osób na km². Przyrost naturalny od roku 2020 wykazuje wartości ujemne, wskazując na przewagę ilości zgonów nad ilością urodzeń. Saldo migracji przez cały analizowany okres osiągało wartości dodatnie, najwyższe obserwowane w roku 2021 wyniosło 17,2. Wskaźnik feminizacji wskazuje na przewagę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn – w 2023 roku na terenie powiatu na 100 mężczyzn przypadało 108 kobiet.

Struktura wieku ekonomicznego ludności zakłada podział na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny oraz poprodukcyjny, a także wskazuje stopę bezrobocia – stosunek liczby osób czynnych zawodowo do osób nieposiadających pracy w wieku produkcyjnym. W poniższej tabeli zaprezentowana została struktura wieku ekonomicznego ludności oraz stopa bezrobocia, opracowana na podstawie danych GUS, obserwowana w latach 2020-2023.

Tabela 2. Grupy wieku ekonomicznego i strukturalnego bezrobocia w latach 2020-2023

Rok	Wiek przedprodukcyjny (0-17 lat)		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny		Bezrobocie	
	[osoby]	[%]	[osoby]	[%]	[osoby]	[%]	[osoby]	[%]
2020	22 107	21,8	59 169	58,2	20 347	20,0	1 421	2,4
2021	22 651	22,0	59 791	58,0	20 664	20,0	1 304	2,2
2022	23 011	22,0	60 325	57,8	21 098	20,2	1 014	1,7
2023	23 233	22,0	60 990	57,7	21 484	20,3	1 045	1,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura ludności powiatu pod względem wieku w roku 2023 prezentowała następujące wartości: osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) stanowiły 22,0% ludności, osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 57,7% ludności, a osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności stanowiły 20,3%. Na przestrzeni lat 2020-2023 zaobserwowano spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym. Od 2020 obserwuje się jednak ciągły wzrost procentowego udziału osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym od 2021 roku pozostaje na stałym poziomie.

W analizowanym okresie, najwyższa stopa bezrobocia była obserwowana w roku 2020 – 2,4%. W roku 2023 stopa bezrobocia osiągnęła wartość 1,7%, – co stanowi wartość niższą niż stopa bezrobocia na terenie województwa mazowieckiego, która wyniosła 3,4% oraz niższą niż stopa bezrobocia w całej Polsce, która wyniosła 3,6%.

3.2 Infrastruktura

Zaopatrzenie mieszkańców w wodę

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że na terenie powiatu grodziskiego sieć rozdzielcza ma długość 1 077,3 km. Do sieci wodociągowej w 2022 roku było przyłączonych 26 225 budynków mieszkalnych oraz zbiorowego zamieszkania, z której korzystało w sumie 96 232 mieszkańców. Zużycie wody w gospodarstwach domowych w 2022 roku wyniosło 32,3 dm³. Łącznie w roku 2022 dostarczono mieszkańcom powiatu grodziskiego 3 627,1 dm³ wody.

Tabela 3. Dane dotyczące sieci wodociągowej na terenie powiatu grodziskiego

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2020	2021	2022	2023
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	1 066,1	1 077,3	b.d.	b.d.
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	24 314	25 398	26 225	b.d.
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dm ³	3 560,9	3 562,0	3 627,1	b.d.
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	93 113	94 759	96 232	b.d.
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	33,4	33,4	32,3	b.d.

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Sieć kanalizacyjna

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu grodziskiego obecnie wynosi 508,7 km. Z sieci kanalizacyjnej korzysta 66 409 osób, co stanowi ok. 63,6% wszystkich mieszkańców. Łącznie siecią kanalizacyjną odprowadzanych jest 2 591,2 dm³ ścieków bytowych.

Tabela 4. Sieć kanalizacyjna na terenie powiatu grodziskiego

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2020	2021	2022	2023
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	475,7	484,9	508,7	b.d.
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	14 013	14 539	15 504	b.d.
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dm ³	2 390,7	2 454,0	2 591,2	b.d.
Ścieki oczyszczone odprowadzone	dm ³	3 085,0	3 234,0	3 344,0	3 297,0
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	63 098	64 406	66 409	b.d.

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Zaopatrzenie w gaz ziemny

Sieć gazownicza na obszarze powiatu grodziskiego w 2022 roku miała długość 740 359 m. Liczba czynnych przyłączy gazowych do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych od 2020 roku stopniowo wzrasta, w roku 2022 na terenie powiatu było ich 20 461. Z sieci gazowej obecnie korzysta 47 411. Dokładne dane dotyczące sieci gazowej przedstawia tabela poniżej.

Tabela 5. Sieć gazowa na terenie powiatu grodziskiego w latach 2020-2023

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2020	2021	2022	2023
Długość czynnej sieci ogółem	m	700 598	720 712	740 359	b.d.
Długość czynnej sieci przesyłowej	m	14 390	14 390*	14 390	b.d.
Długość czynnej sieci dystrybucyjnej	m	686 208	706 322*	725 96	b.d.
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt.	18 966	19 704	20 461	b.d.
Odbiorcy gazu	gosp. domowe	45 253	46 815	47 411	b.d.

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2020	2021	2022	2023
Ludność korzystająca z sieci gazowej	os.	73 872	77 542	78 866	b.d.

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

* –zmiany metodologiczne

3.3 Gospodarka

Na terenie powiatu grodziskiego od 2020 roku obserwowany jest wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. W roku 2023 na terenie powiatu funkcjonowało 16 892 podmiotów gospodarczych – o 2 260 więcej niż w roku 2020. Obecnie na terenie powiatu funkcjonuje 1 574 spółki handlowe w sektorze prywatnym, w tym 280 z udziałem kapitału zagranicznego. W roku 2023 na terenie powiatu funkcjonowało 10 spółdzielni. Obserwowany jest wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą – w 2023 roku na terenie powiatu zarejestrowanych było 13 193 osób. Szczegółowe dane zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w latach 2020-2023

Rok	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem	Sektor publiczny ogółem	Spółki handlowe		Spółdzielnie	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
			Razem	Z udziałem kapitału zagranicznego		
2020	14 632	147	1 334	283	11	11 355
2021	15 405	153	1 402	275	11	11 999
2022	16 141	148	1 468	267	11	12 595
2023	16 892	148	1 574	280	10	13 183

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2020-2022 obserwowano spadek liczby osób bezrobotnych. Jednym rokiem, w którym bezrobocie wzrosło był rok 2020 – co mogło mieć związek z pandemią koronowirusa SARS-CoV-2. Analiza płci osób bezrobotnych wskazała, że bez pracy częściej pozostają kobiety. Szczegółowe dane przedstawia tabela poniżej.

Tabela 7. Bezrobocie w powiecie grodziskim w latach 2020-2023

Rok	Liczba bezrobotnych	Kobiety	Mężczyźni	Do 24 roku życia	Powyżej 55 roku życia
2020	1 421	757	664	172	248
2021	1 304	697	607	116	254
2022	1 014	550	464	82	201
2023	1 045	551	494	119	207

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

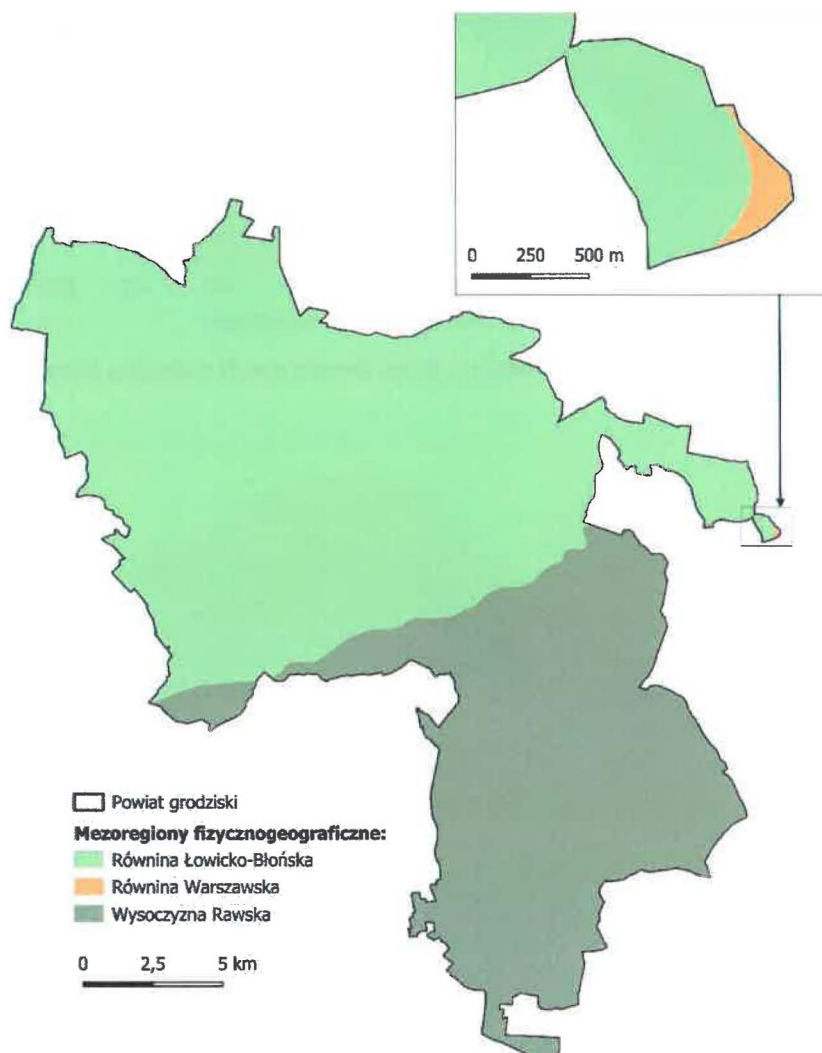
3.4 Uwarunkowania przyrodnicze

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną powiat grodziski leży w granicach trzech mezoregionów:

- Równiny Łowicko-Błońskiej,
- Wysoczyzny Rawskiej,
- Równiny Warszawskiej.

Udział mezoregionów fizycznogeograficznych w powiecie grodziskim przedstawia rycina poniżej.

Rycina 3. Powiat grodziski na tle mezoregionów fizycznogeograficznych

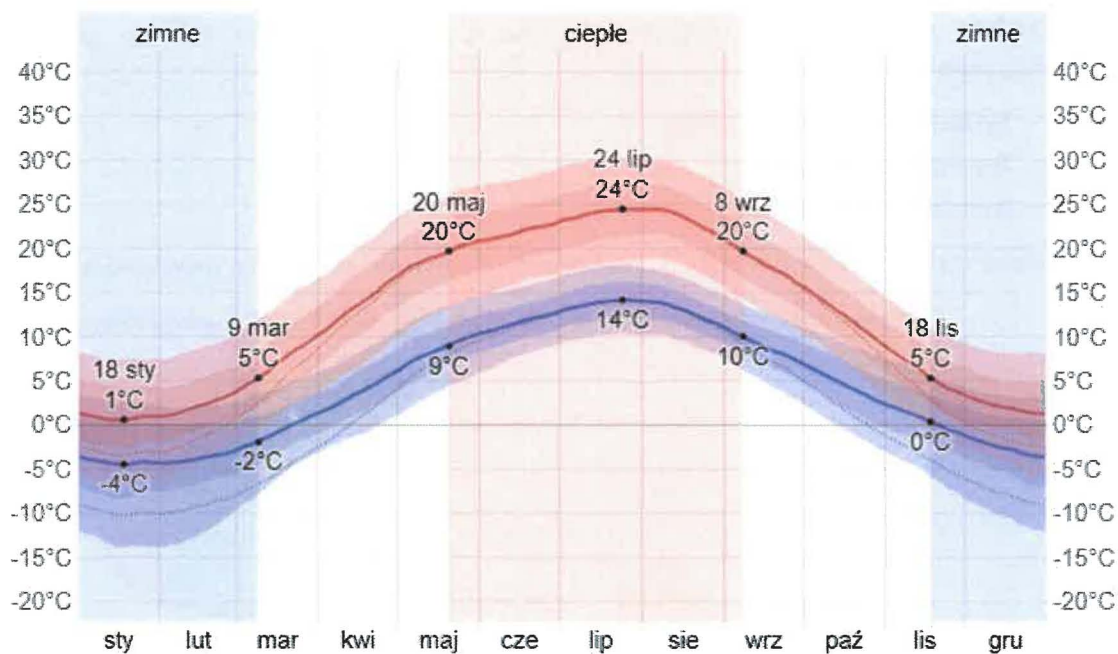
Źródło: opracowanie własne

3.4.1 Klimat i warunki meteorologiczne

Powiat grodziski znajduje się w zasięgu klimatu umiarkowanego, kształtowanego przez silne wpływy kontynentalne.

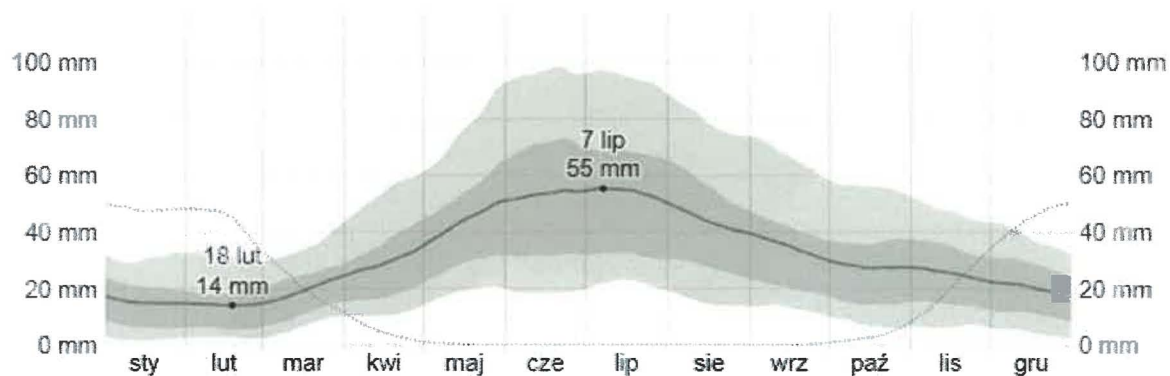
Według regionalizacji klimatycznej A. Wosia (1993 r.) teren powiatu grodziskiego leży w granicach regionu klimatycznego XVIII – Środkowomazowieckiego. Region ten charakteryzuje się występowaniem stosunkowo wielu dni z pogodą bardzo ciepłą i pochmurną bez opadów. Rzadko, w porównywaniu z innymi regionami obserwuje się tu pogodę przymrozkową bardzo chłodną.

Rycina 4. Średnia temperatury maksymalnej i minimalnej w Grodzisku Mazowieckim

Źródło: <https://pl.weatherspark.com/>

Rycina 5. Średni miesięczny opad deszczu w Grodzisku Mazowieckim

Źródło: <https://pl.weatherspark.com/>

3.4.2 Zasoby przyrodnicze

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.) formami ochrony przyrody są:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Wśród wskazanych form ochrony przyrody, na terenie powiatu grodziskiego zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody:

- 5 rezerwatów przyrody,
- 2 obszary chronionego krajobrazu,
- 3 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe
- liczne pomniki przyrody,
- liczne użytki ekologiczne.

Charakterystyka wybranych form ochrony przyrody została przedstawiona poniżej.

Rezerwat przyrody Parów Sójek

Rezerwat został utworzony w 1980 roku. Położony jest na terenie miasta Podkowa Leśna i zajmuje powierzchnię 3,84 ha. Jest to rezerwat leśny – podstawowym celem ochrony jest tu zachowanie pozostałości naturalnych lasów liściastych. Na jego obszarze obserwowane są m.in. siedliska grądowe i łęgowe. Obserwowane są także okazy 130-letnich dębów szypułkowych *Quercus robur*. Wśród pozostałych gatunków drzew występuje tu: lipy drobnolistne *Tilia cordata*, graby pospolite *Carpinus betulus*, jesiony wyniosłe *Fraxinus excelsior* i wiązy pospolite *Ulmus minor*. W skład runa wchodzi: kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, niecierpek *Impatiens noli-tangere* oraz miódunka ćma *Pulmonaria obscura*.

Rezerwat przyrody im. Bolesława Hryniewieckiego

Rezerwat został utworzony w 1977 roku. Położony jest na terenie gminy Podkowa Leśna i zajmuje powierzchnię 24,17 ha. Jest to rezerwat fitocenotyczny – podstawowym celem ochrony jest tu zachowanie grądu wysokiego o cechach zbiorowiska naturalnego. Rezerwat obejmuje także stare drzewostany dębowo-sosnowe liczące około 200 lat. Wśród gatunków charakterystycznych obserwowane są tu także: pięciornik biały *Potentilla alba*, miódówka wąskolistna *Pulmonaria angustifolia* oraz konwalia majowa *Convallaria majalis*.

Rezerwat przyrody Skulski Las

Rezerwat został utworzony w 1984 roku. Położony jest na terenie gminy Żabia Wola i zajmuje powierzchnię 316,92 ha. Jest to rezerwat leśny – podstawowym celem ochrony jest tu zachowanie kompleksu lasów liściastych: grądu, łęgu i olsu z licznymi drzewami pomnikowymi oraz wyspowym stanowiskiem buka poza granicą zasięgu. Wśród charakterystycznych gatunków obszaru można wskazać: kopytnika zwyczajnego *Asarum europaeum*, storczyka plamistego

Dactylorhiza maculata, jaskra kaszubskiego *Ranunculus cassubicus*, fiołka leśnego *Viola reichenbachiana* oraz ziarnopłonu wiosennego *Ficaria verna*.

Rezerwat przyrody Skulskie Dęby

Rezerwat został utworzony w 1996 roku. Położony jest na terenie gminy Żabia Wola i zajmuje powierzchnię 30,07 ha. Jest to rezerwat leśny – podstawowym celem jest tu ochrona i zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych ponad 200-letniego starodrzewu dębowego oraz zbiorowisk roślin bagiennych. Gatunkom dębów, towarzyszą wiązy górskie i jarowy. Wśród pozostałych gatunków obserwowane są także bluszcz pospolity, kruszczyk szerokolistny, storczyk szerokolistny.

Rezerwat przyrody Zaborów im. Witolda Tyrakowskiego

Rezerwat został utworzony w 1984 roku. Położony jest na terenie gminy Podkowa Leśna i zajmuje powierzchnię 10,26 ha. Podstawowym celem jest u ochrona i zachowanie lasu grądowego, który stanowi miejsce gniazdowania dla 26 gatunków ptaków, w tym: muchołówki małej *Ficedula parva*, dzięcioła czarnego *Dryocopus martius*, grubodzioba *Coccothraustes coccothraustes*, krętogłowa *Jynx torquilla* oraz pełzacza leśnego *Certhia familiaris*.

Bolimowsko-Radziejowicki z doliną Środkowej Rawki Obszar Chronionego Krajobrazu

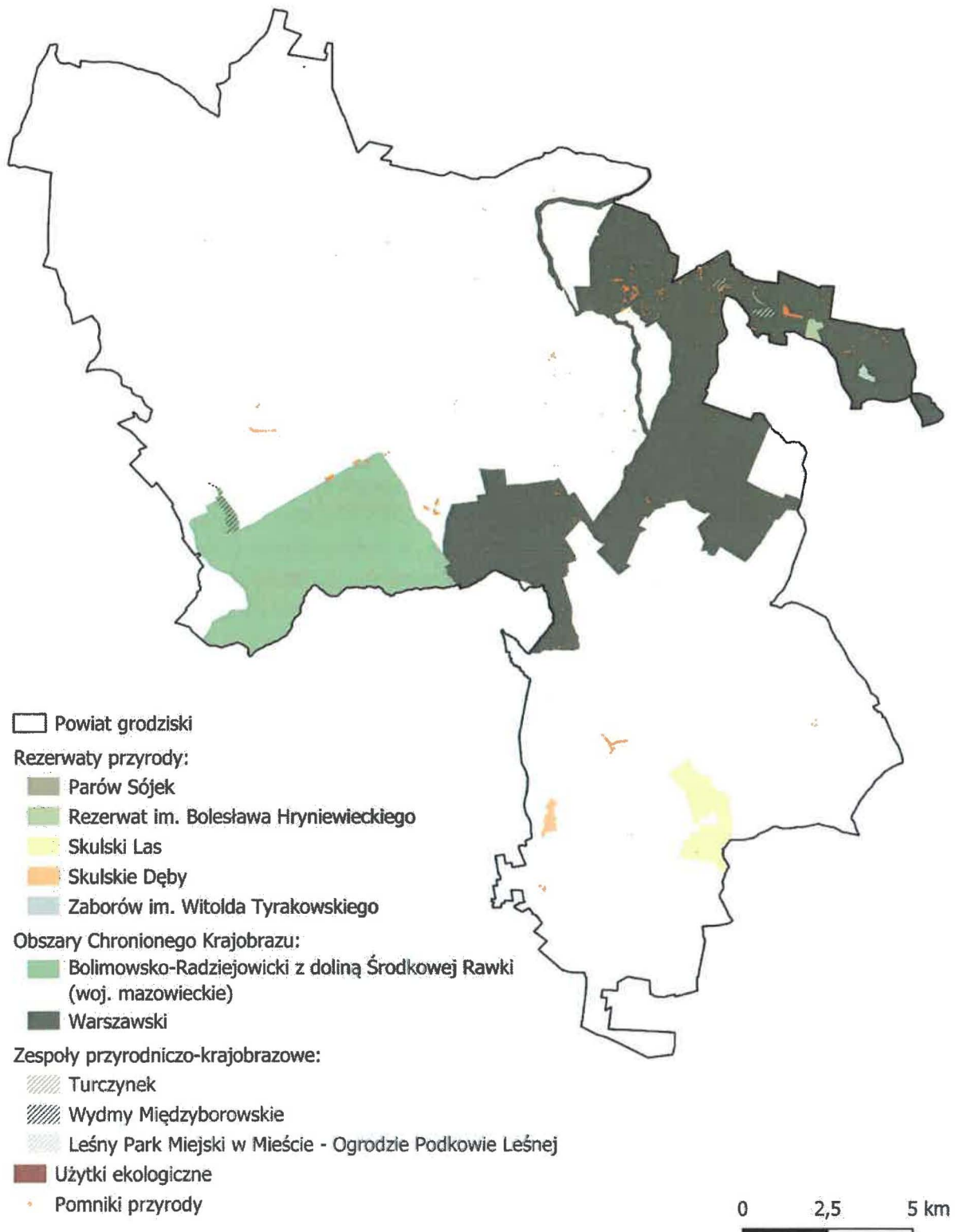
Obszar został wyznaczony w 1986 roku. Zajmuje powierzchnię 25 753,00 ha. Obszar obejmuje tereny leśne oraz rolno-leśne. Położony jest na Równinie Łowiecko-Błońskiej. Ukształtowanie terenu stanowią równiny denudacyjne wykształcone w wyniku działalności rzeki Bzury. Obszar obejmuje również teren, na którym zlokalizowane są założenia parkowo-pałacowe uznane za zabytki architektury najwyższej klasy. Do najcenniejszych obszarów przyrodniczych zaliczane są kompleksy Puszczy Mariańskiej wraz ze sąsiadującymi terenami leśnymi i łąkowymi.

Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu

Obszar został wyznaczony w 1997 roku. Zajmuje powierzchnię 148 409,10 ha. Obszar obejmuje doliny rzeczne Wisły i Narwi oraz kompleksy leśne. Głównym założeniem obszaru jest utrzymanie równowagi ekologicznej pomiędzy obszarami biologicznie czynnymi, a obszarami działalności antropogenicznej. Jego obecność wpływa na regulację warunków klimatyczno-zdrowotnych oraz wspiera rozwój różnorodności biologicznej obszaru. Pełni również funkcje korytarza ekologicznego, zapewniając swobodne przemieszczanie się zwierząt. W jego skład wchodzi m.in. Lasy Chotomowskie, Lasy Otwockie oraz Lasy Sękocińskie. Obszar pełni ważną funkcję turystyczną i wypoczynkową, na jego obszarze zlokalizowana jest również infrastruktura wypoczynkowa i lotniskowa.

Położenie form ochrony przyrody na tle granic powiatu grodzkiego przedstawia rycina poniżej.

Rycina 6. Formy ochrony przyrody na tle powiatu grodziskiego

Źródło: opracowanie własne

Lasy

Powierzchnia wszystkich gruntów leśnych na terenie powiatu grodziskiego w 2023 roku wyniosła 4 276,98 ha. Lesistość powiatu określona została na poziomie 11,7%. Nadzór nad drzewostanem sprawuje Nadleśnictwo Grójec, Nadleśnictwo Chojnów oraz Nadleśnictwo Radziwiłłów. Zmiany powierzchni lasów w powiecie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Zmiany powierzchni lasów na terenie powiatu grodziskiego w latach 2020-2023

Rodzaj lasu	2020	2021	2022	2023
Lasy ogółem [ha]	4 291,56	4 287,39	4 298,23	4 276,98
Lasy publiczne ogółem [ha]	2 438,56	2 437,39	2 429,23	2 411,98
Lasy publiczne Skarbu Państwa [ha]	2 363,02	2 361,85	2 359,00	2 341,75
Lasy publiczne gminne [ha]	75,54	75,54	70,23	70,23
Lasy prywatne ogółem [ha]	1 853,00	1 850,00	1 869,00	1 865,00

Źródło: GUS

Zieleń urządzona

Zieleń urządzona według danych GUS z roku 2023 na terenie powiatu grodziskiego zajmowała łącznie powierzchnie 168,38 ha, z czego 111,79 ha stanowiły obszary parków, zieleńców oraz zieleni osiedlowej, 17,64 ha zajmowała zieleń uliczna oraz 38,95 ha zajmowały cmentarze. Dalsza inwestycja w zwiększenie powierzchni zieleni urządzonej, w szczególności parków, zieleńców oraz zieleni osiedlowej powinna stanowić jeden z priorytetów powiatu. Zieleń urządzona wpływa na polepszenie się warunków estetycznych terenu, a także pełni funkcje rekreacyjne i wypoczynkowe. Pozwala również na ograniczenie uciążliwości hałasu przemysłowego oraz drogowego.

3.4.3 Zasoby wodne

Powiat grodziski zlokalizowany jest w dorzeczu Wisły, w regionie wodnym Środkowej Wisły. Obszar podlega pod Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Wody powierzchniowe

Na terenie powiatu grodziskiego wyznaczono następujące Jednolite Części Wód rzecznych:

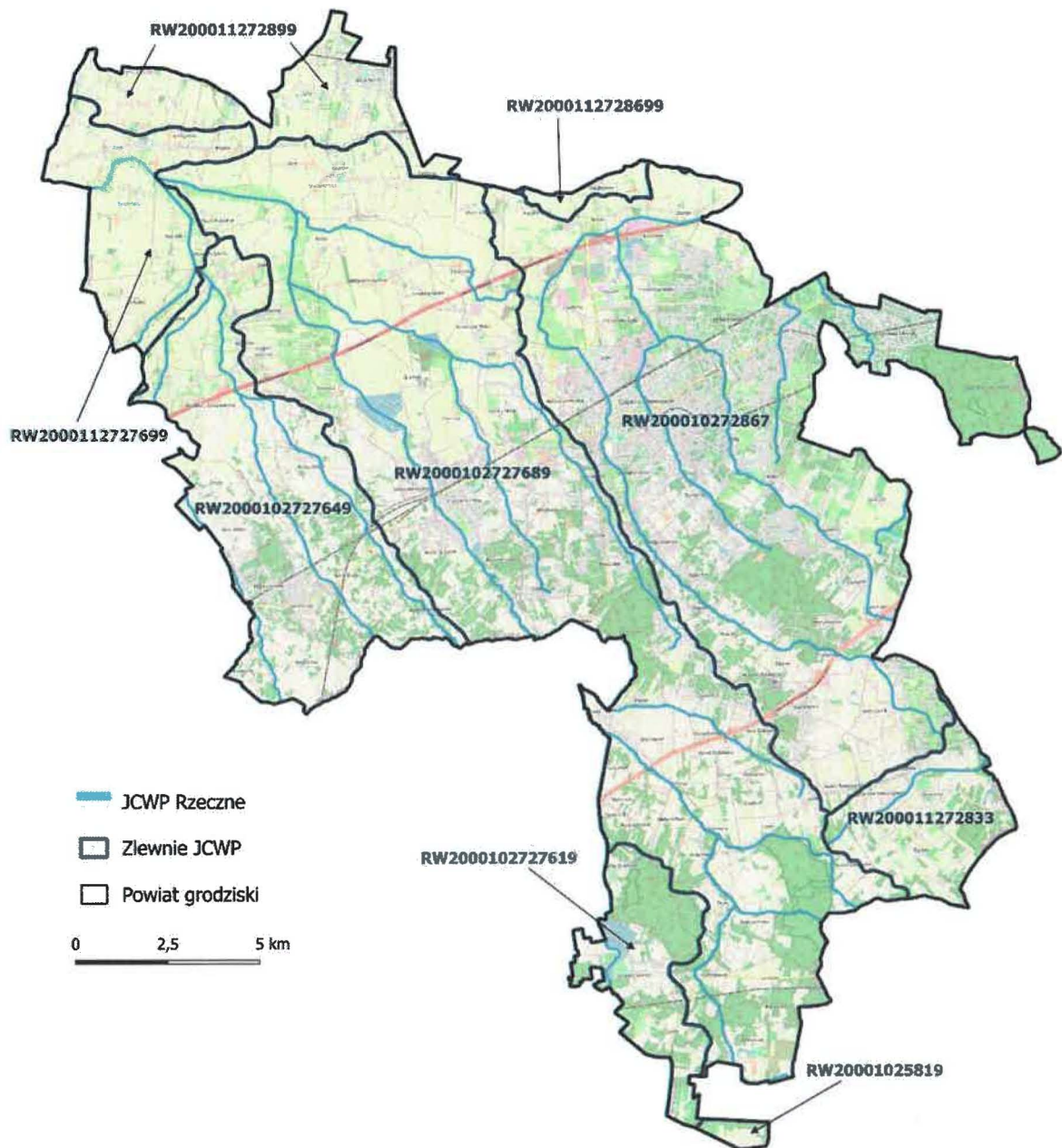
Tabela 9. Wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie powiatu grodziskiego

Kod JCWP	Nazwa JCWP
RW20001025819	Jeziorka do Kraski
RW2000102727619	Pisia Gągolina do Okrzeszy
RW2000102727649	Głęboka Struga
RW2000102727689	Pisia Tuczna
RW200010272833	Utrata do Żbikówki
RW200010272867	Rokitnica do Zimnej Wody
RW2000112727699	Pisia Gągolina od Okrzeszy do ujścia
RW2000112728699	Rokitnica od Zimnej Wody do ujścia
RW200011272899	Utrata od Żbikówki do ujścia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PGW WP

Rozkład JCWP na tle powiatu grodziskiego przedstawia rycyna poniżej.

Rycina 7. Wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na tle powiatu grodziskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PGW WP

Dokładne informacje dotyczące Jednolitych Części Wód Powierzchniowych zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 10. Zestawienie JCWP na terenie powiatu grodziskiego

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Typ	Status	Presje/oddziaływania i zagrożenia antropogeniczne	Monitoring	Stan ogólny
RW20001025819	Jeziorka do Kraski	PNp	NAT	presje troficzne: nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone); presje hydromorfologiczne: prostowanie koryta (rzeki główne i rzeki pozostałe), budowle piętrzące (rzeki główne); presje chemiczne: rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; nieznane (substancje zakazane);	TAK	Zły
RW2000102727619	Pisia Gągolina do Okrzeszy	PNp	NAT	presje troficzne: źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone); presje hydromorfologiczne: prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle piętrzące - rzeki główne i rzeki pozostałe, obiekty gospodarki wodnej (zbiorniki, stawy rybne) - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki pozostałe;	TAK	Zły
RW2000102727649	Głęboka Struga	PNp	NAT	presje troficzne: odpływ miejski (wody opadowe) oraz nawożenie i depozycja oraz źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (rozproszone); presje hydromorfologiczne: prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle piętrzące - rzeki główne i rzeki pozostałe, obiekty gospodarki wodnej (zbiorniki, stawy rybne) - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki pozostałe;	TAK	Zły
RW2000102727689	Pisia Tuczna	PNp	NAT	presje troficzne: nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone); presje hydromorfologiczne: budowle piętrzące - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki pozostałe;	TAK	Zły
RW200010272833	Utrata do Żbikówki	PNp	NAT	presje troficzne: odpływ miejski (wody opadowe) oraz nawożenie i depozycja oraz źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone);	TAK	Zły

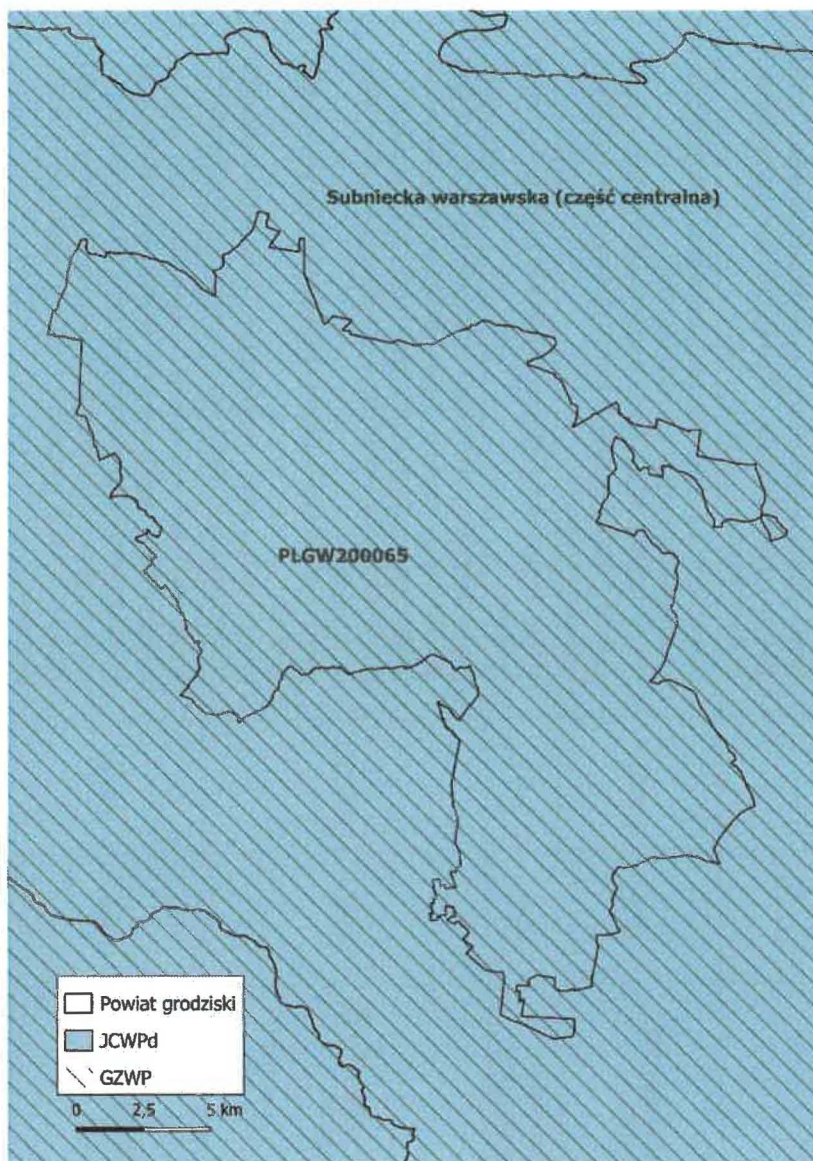
Kod JCWP	Nazwa JCWP	Typ	Status	Presje/oddziaływania i zagrożenia antropogeniczne	Monitoring	Stan ogólny
				presje zasalające: eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym); presje hydromorfologiczne: prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle piętrzące - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki pozostałe;		
RW200010272867	Rokitnica do Zimnej Wody	PNp	NAT	presje troficzne: źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone); presje hydromorfologiczne: prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, obiekty mostowe - rzeki główne i rzeki pozostałe;	TAK	Zły
RW2000112727699	Pisia Gągolina od Okrzeszy do ujścia	RzN	NAT	presje hydromorfologiczne: budowle piętrzące - rzeki główne;	TAK	Zły
RW2000112728699	Rokitnica od Zimnej Wody do ujścia	RzN	SZCW	presje troficzne: nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone); presje zasalające: eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym); presje hydromorfologiczne: prostowanie koryta - rzeki główne; presje chemiczne: rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski;	TAK	Zły
RW200011272899	Utrata od Żbikówki do ujścia	RzN	NAT	presje troficzne: nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone); presje hydromorfologiczne: prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, obiekty mostowe - rzeki pozostałe;	TAK	Zły

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl/>

Wody podziemne

Powiat grodziski jest w całości zlokalizowany w obrębie występowania Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 150 – Subniecka warszawska (część centralna) – zgodnie z opracowaniem „Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce”, Warszawa 2017. Zbiorniki nr 150 to zbiornik porowy o powierzchni 17 500 km². Jego lokalizację na tle powiatu grodziskiego przedstawia rycina 8.

Rycina 8. Położenie powiatu grodziskiego na tle JCWP i GZWP

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PIG-PIB

Powiat grodziski w całości położony jest na obszarze jednolitej części wód podziemnych PLGW200065. Jego lokalizację na tle wskazanej JCWPd również przedstawia rycina 8.

Stan chemiczny oraz ilościowy JCWPd o kodzie PLGW200065 określany jest jako dobry. Jako zidentyfikowaną presję znaczącą zakwalifikowano tu presję obszarową rozproszoną, związaną z rolnictwem, gospodarką komunalną i przemysłem. Dla JCWPd określono dwa cele środowiskowe – utrzymanie dobrego stanu chemicznego i ilościowego. Osiągnięcie celów nie jest uznane za zagrożone.

Na terenie powiatu grodzkiego, w gminie Żabia Wola w 2022 roku przeprowadzono badania jakości wód podziemnych. Wyniki pomiarów przedstawia tabela poniżej.

Tabela 11. Wyniki badań jakości wód podziemnych w punktach monitoringu w roku 2022

Kod JCWPd	Numer pomiarowy (wg CBDH)	Miejscowość	Lokalizacja punktu		Klasa jakości
			PUWG 1992 X	PUWG 1992 Y	
PLGW200065	5580151	Musuły	614347,089	465847,693	II

Zródło: <https://mjwp.gios.gov.pl/wyniki-badan/wyniki-badan-2022.html>

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2019 poz. 2148) klasa II jest przypisywana do wód dobrej jakości, których wartości niektórych elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych. Dodatkowo, wartości fizykochemiczne nie są kształtowane w wyniku działalności człowieka lub ten wpływ jest bardzo słaby.

4. Realizacja zadań w latach 2022-2023

W Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Grodziskiego o na lata 2022-2023, zaplanowano realizację 251 zadań, które miały być implementowane w okresie obowiązywania Programu. Ich realizacja stanowiła realizację celów ochrony środowiska, sformułowanych w następujących obszarach interwencji:

- Ochrona klimatu i jakości powietrza,
- Zagrożenie hałasem,
- Pola elektromagnetyczne,
- Gospodarowanie wodami,
- Gospodarka wodno-ściekowa,
- Zasoby geologiczne,
- Gleby,
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- Zasoby przyrodnicze,
- Zagrożenia poważnymi awariami.

Spośród wspomnianych powyżej 251 zadań, 33 stanowiły zadania własne powiatu grodziskiego. Pozostałą część stanowiły zadania monitorowane, realizowane przez inne jednostki i podmioty samodzielnie lub we współpracy z powiatem grodziskim.

Dane dotyczące realizacji poszczególnych zadań wyznaczonych w Programie za lata 2022–2023 pozyskano poprzez ankietyzację jednostek wyznaczonych jako wdrażające poszczególne zadania. Ankiety wysłano łącznie do 45 jednostek.

4.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza

Przestrzenny rozkład emisji na terenie Polski jest zróżnicowany. Największe skupiska emitorów punktowych, jak i znaczna emisja liniowa związane są z obszarami zurbanizowanymi. W związku z koniecznością ochrony jakości powietrza, a także uchwalenia oraz realizacji programów jego ochrony, w całym kraju zostały ustalone strefy, które wyznaczono w oparciu o podział administracyjny państwa.

Województwo mazowieckie zostało objęte czterema strefami:

- Aglomeracja warszawska,
- Miasto Płock,
- Miasto Radom,
- Strefa mazowiecka.

Powiat grodziski jest zlokalizowana w strefie mazowieckiej.

Wyniki klasyfikacji strefy mazowieckiej pod kątem ochrony zdrowia w 2022 roku zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 12. Wyniki klasyfikacji stref pod kątem ochrony zdrowia w 2022 roku

Nazwa Strefy	Klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń w obszarze strefy												
	SO ₂	NO ₂	CO	PM _{2,5}	C ₆ H ₆	PM ₁₀	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	O ₃	
mazowiecka	A	A	A	A1*	A	A	A	A	A	A	C	A	D2**

* Poziom dopuszczalny I faza, - klasa A

**Poziom celu długoterminowego

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim w roku 2022; GIOŚ

Wyniki analizy, które zostały przedstawione w tabeli powyżej pokazują, że przekroczenia stężeń dopuszczalnych zaobserwowano w przypadku 2 substancji: benzo(a)pirenu oraz ozonu. Pozostałe substancje zaklasyfikowano do klasy A, z uwagi na nieprzekroczenie stężeń dopuszczalnych.

Klasyfikacji zostały także poddane substancje pod kątem ochrony roślinności. Wyniki tej klasyfikacji zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 13. Wyniki klasyfikacji stref pod kątem ochrony roślin w 2022 roku

Nazwa strefy	Klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń w obszarze strefy		
	SO ₂	O ₃	NO _x
mazowiecka	A	A	D2*

*poziom celu długoterminowego

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim w roku 2022, GIOŚ

Wyniki roczne klasyfikacji stref pod kątem ochrony roślin w roku 2022, wskazują, że w strefie mazowieckiej wartości SO₂, NO_x oraz O₃ zakwalifikowano do klasy A. W klasyfikacji dla poziomu długoterminowego wykryto przekroczenie dopuszczalnej wartości dla O₃ i zakwalifikowano go do klasy D2.

Mając na względzie ochronę klimatu i jakości powietrza na terenie powiatu grodziskiego w latach 2022-2023 podjęło szereg działań, których stopień realizacji został przedstawiony w tabeli poniżej.

Tabela 14. Realizacja zadań własnych i monitorowanych z zakresu ochrony klimatu i jakości powietrza

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
1.	Termomodernizacja budynków	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	862 622,33	1 328 750,66	Środki własne, Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego	Zrealizowano	Termomodernizacja budynku Starostwa Powiatu Grodziskiego oraz budynku Zespołu Szkół nr 1 w Milanówku.
		Gmina Grodzisk Mazowiecki	45 000,00	1 665 000,00	WFOŚiGW	W trakcie realizacji	<p>W ramach realizacji zadania możliwe było składanie wniosków na termomodernizację budynków mieszkalnych jednorodzinnych na terenie Gminy Grodzisk Mazowiecki. Akcja realizowana była w ramach Programu Czyste Powietrze przez osoby fizyczne.</p> <ul style="list-style-type: none"> W 2022 roku przez Punkt Konsultacyjno-Informacyjny Czyste Powietrze w Gminie Grodzisk Mazowiecki złożono 3 wnioski na termomodernizację. W 2023 roku przez Punkty Konsultacyjno-Informacyjne Czyste Powietrze w Gminie Grodzisk Mazowiecki złożono 111 wniosków na termomodernizację.
2.	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół nr 1 w Grodzisku Mazowieckim	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	1 402 169,27	–	Środki własne, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych	Zrealizowane	W ramach realizacji zadania wykonano ocieplenia ścian, poddasza i stropów, a także zainstalowano instalację odgromową.
3.	Wdrażanie systemów sprzyjających	Starostwo Powiatowe	347,97	4 283,48	Środki własne	W trakcie realizacji	Montaż programatorów do sterowania podgrzewaczem wody w budynkach przy ulicach Daleka 11a i Żyrardowska 48, dzięki

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	efektywności energetycznej, w tym zarządzania energią	w Grodzisku Mazowieckim					którym podgrzewanie wody ograniczone jest wyłącznie do czasu pracy urzędu. Montaż czujek ruchu na oprawach klatek schodowych budynku przy ul. Dalekiej 11a. Ograniczenie w budynkach Starostwa punktów świetlnych przy jednoczesnym zachowaniu wymagań BHP.
		Gmina Grodzisk Mazowiecki	–	29 780,00	–	Zrealizowane	Wdrożenie i utrzymanie rozwiązania „Baza Zarządzania Energią – robotyzacja procesu pobierania, dystrybucji oraz analizy dokumentów rozliczeniowych za energię elektryczną wraz z portalem prezentującym dane”.
4.	Wymiana oświetlenia na energooszczędne	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	–	–	–	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane zgodnie z obecnym zapotrzebowaniem.
		Gmina Grodzisk Mazowiecki	760 000,00	235 000,00	–	Zrealizowane	Wymiana lamp sodowych na lampy LED.
		Gmina Baranów	–	2 841 300,00	Rządowy Program Polski Ład	Zrealizowane	W ramach realizacji zadania wymieniono stare zużyte oprawy sodowe na nowe oprawy LED, a także dobudowano nowe oprawy LED – łącznie wymieniono i dobudowano 1100 opraw. W instalacjach oświetleniowych zainstalowano nowy system sterowania.
		Gmina Jaktorów	315 000,00	605 901,00	Środki własne	Zrealizowane	Wymiana lamp oświetlenia ulicznego (z sodowych na energooszczędne) na terenie gminy Jaktorów.
		Szpital Zachodni w Grodzisku Mazowieckim	8 800,00	9 233,00	Środki własne	Zrealizowane	Zakup 200 sztuk żarówek energooszczędnych, które zostały zamontowane m.in. w laboratorium, poradni naczyniowej oraz na korytarzach.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
		KP PSP w Grodzisku Mazowieckim	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	W ramach realizacji zadania wymianie podległy źródła oświetlenia zewnętrznego i wewnętrznego budynku KP PSP w Grodzisku Mazowieckim. Ilość, częstotliwość wykonanych wymian źródła światła związana jest z czasookresem użytkowania istniejącego oświetlenia. Jest to zadanie wpisując się swoim zakresem w eksploatację budynku i nie jest realizowane w oparciu o utworzony plan modernizacji.
5.	Budowanie świadomości społecznej w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	-	-	-	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym.
		Miasto Milanówek	0,00	0,00	-	Zrealizowane	W ramach realizacji zadania zorganizowano 3 spotkania z mieszkańcami, w ramach których przedstawiono założenia Programu Czyste Powietrze, a także edukowano o efektywności energetycznej.
6.	Ograniczenie emisji substancji z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody w lokalach mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	-	-	-	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym, m.in. poprzez ograniczenie okresu podgrzewania ciepłej wody wyłącznie do czasu pracy Urzędu.
7.	Budowa i przebudowa dróg gminnych, powiatowych wojewódzkich i krajowych, utwardzenie dróg i poboczy oraz opracowanie dokumentacji projektowej	Powiatowy Zarząd Dróg	-	-	-	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym. Efekty realizacji w latach 2022-2023 zostały wskazane w punktach 41-52 tabeli.
		Gmina Grodzisk Mazowiecki	2 484 854,78	-	-	Zrealizowane	Modernizacja ulic Kościuszki, Kilińskiego, Kierłańczyków, Krupińskiego w Grodzisku Mazowieckim wraz z: budową kanalizacji

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							deszczowej w ul. Kościuszki budową parkingu przy ul. Kilińskiego i budową sygnalizacji świetlnej na przejściu dla pieszych przed Urzędem Miasta.
			701 100,00	–			Przebudowa dróg gminnych nr 150213 (ul. Chrzanowska), 150251W, 150212W w zakresie wykonania chodnika w Chrzanowie Dużym w gminie Grodzisk Mazowiecki oraz remont drogi nr 150987W (ul. Zachodnia) oraz drogi nr 150861W (ul. Nowy Grodzisk) w Grodzisku Mazowieckim.
			121 401,00	–			Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej dla inwestycji pod nazwą: „Przebudowa dróg wojewódzkich nr 579 od KM 37+780 do KM 38+460, 719 od KM 34+703 do KM 35+264, drogi powiatowej nr 1503W ulicy Nadarzyńskiej, w zakresie ścieżki pieszo-rowerowej, ścieżki rowerowej, chodnika na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki” wraz z uzyskaniem niezbędnych decyzji i pozwoleń na realizację inwestycji.
		Gmina Jaktorów	–	2 300 000,00	Środki własne	Zrealizowane	Przebudowa ulicy Kolejowej w Jaktorowie.
			–	–	Dofinansowanie	Zrealizowane	Praca nad rozbudową drogi gminnej nr 150307W na ul. Alpejska w miejscowości Chylice na odcinku od ul. Cichej do ul. Włoskiej (od km proj. 0+000,00 do km proj. 0+999,00) – zadanie ukończone w roku 2024.
			–	–	Dofinansowanie	Zrealizowane	Praca nad rozbudową drogi gminnej przy ul. Błotnej w miejscowości Jaktorów na odcinku od ul. Ostatniego Tura do ul. Łąkowej (od km proj. 0+000,00 do km proj. 0+782,79) – zadanie ukończone w roku 2024.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
			–	124 845,00	Środki własne	W trakcie realizacji	Opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej na rozbudowę drogi gminnej przy ul. Gwiazdy Polarnej w miejscowości Bieganów na odcinku od ul. Okrężnej do ul. Malinowej.
		Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich	49 084 522,46	5 979 327,80	–	Zrealizowane	Budowa zachodniej obwodnicy Grodziska Mazowieckiego w ciągu drogi nr 579 odcinek od km 2+209,60 do km 9+560,51.
8.	Opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 719 ul. Królewskiej z ul. Brwinowską wraz z budową sygnalizacji świetlnej	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	–	100 000,00	Budżet jednostek samorządu terytorialnego	Zrealizowane	Utworzenie dokumentacji projektowej przebudowy skrzyżowania wraz budową sygnalizacji świetlnej na mocy porozumienia między Gmina Brwinów, Miastem Milanówek, Podkowa Leśna i Powiatu Grodziskiego.
		Powiatowy Zarząd Dróg	–	40 000,00	Środki własne	W trakcie realizacji	Realizacja zadania.
9.	Udrożnienie obszarów miejskich poprzez zmniejszenia natężenia ruchu w centrach miast	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich	Jak w punkcie 14	Jak w punkcie 14	–	Zrealizowane	Budowa zachodniej obwodnicy Grodziska Mazowieckiego w ciągu drogi nr 579 odcinek od km 2+209,60 do km 9+560,51.
		Powiatowy Zarząd Dróg	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Ograniczenia tonażowe – wydawanie zezwoleń.
10.	Poprawa systemu komunikacji publicznej, w tym wymiana taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne	Związek powiatowo-gminny Grodziskie Przewozy Autobusowe	–	–	–	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
11.	Ograniczenie wjazdu pojazdów o masie powyżej 3,5 Mg do centrów miast	Powiatowy Zarząd Dróg	-	-	-	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym.
		Miasto Podkowa Leśna	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zrealizowane	Wprowadzenie na terenie Podkowy Leśnej zakazu wjazdu pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 t na wszystkich ulicach będących w zarządzie Burmistrza Miasta.
12.	Ograniczanie wtórnej emisji pyłu – czyszczenie ulic na mokro w gminach miejskich, w granicach obszaru zabudowanego, zakaz używania spalinowych i elektrycznych dmuchaw do liści w gminach	Powiatowy Zarząd Dróg	200 763,06	197 562,62	Środki własne	W trakcie realizacji	Czyszczenie ulic na mokro z wykorzystaniem zamiatarki. Wykonywanie bieżących działań związanych z utrzymaniem pasa drogowego.
		Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich	1 312,85	1 587,84	Środki własne	Zrealizowane	Mycie jezdni, chodników, ścieżek rowerowych w ciągu dróg wojewódzkich administracjach przez MZDW w Warszawie, na terenie Rejonu Drogowego Grodzisk Mazowiecki, Obwód Drogowy w Grodzisku Mazowieckim.
13.	Kontrole czystości dróg wyjazdowych z terenów prowadzonych inwestycji (budów)	Powiatowy Zarząd Dróg	-	-	-	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym.
		Policja	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji w zależności od ilości zgłoszeń	W ramach zgłaszanych interwencji oraz w toku codziennej służby prowadzone są kontrole dróg powiatu grodziskiego.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
14.	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej i ciepłej	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	521 235,47	4 457 371,16	Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	Zrealizowano	W ramach realizacji zadania wykonano: <ul style="list-style-type: none"> • instalację paneli fotowoltaicznych na gmachu głównym siedziby starostwa, • budowę instalacji fotowoltaicznej wspartej na 51 wiatkach na parkingu Starostwa Powiatu Grodzkiego zasilającą Szpital Zachodni w Grodzisku Mazowieckim, • montaż paneli fotowoltaicznych na budynkach 6 szkół prowadzonych przez Powiat Grodzki: Zespołów Szkół nr 1 i 2 w Milanówku, Zespołów Szkół nr 1 i 2 w Grodzisku Mazowieckim, Zespole Szkół Specjalnych w Grodzisku Mazowieckim oraz Centrum Kształcenia Zawodowego w Grodzisku Mazowieckim.
		Miasto Podkowa Leśna	Niezrealizowane				Budowa pomp ciepła dla budynku szkoły podstawowej – na ogłoszone postępowanie nie wpłynęły żadne oferty od wykonawców.
15.	Promowanie odnawialnych źródeł energii	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	Finansowane w ramach budżetu jednostki		WFOŚiG	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym. Przyjmowanie zgłoszeń dotyczących projektów robót geologicznych w celu wykorzystania ciepła ziemi: <ul style="list-style-type: none"> • w 2022 roku – 24 zgłoszenia, • w 2023 roku – 30 zgłoszeń.
		Miasto Milanówek	–	30 000,00			Zrealizowane

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
16.	Realizacja założeń właściwych miejscowo programów ochrony powietrza	Miasto Milanówek	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zrealizowane	W 2022 i 2023 roku Gmina Milanówek wykonała wszystkie założenia Programu Ochrony Powietrza dla Województwa Mazowieckiego w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> kontroli źródeł ogrzewania i spalania odpadów i pozostałości roślinnych, przeprowadzenia akcji edukacyjnych, inwentaryzacji źródeł ogrzewania.
		Miasto Podkowa Leśna	–	10 456,00	Środki własne, dofinansowanie	Zrealizowane	Kontrola palenisk pod względem jakości spalanego paliwa.
17.	Informacja o wystąpieniu ryzyka przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5, stężenia ozonu, poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 oraz o obowiązujących ograniczeniach i innych środkach zaradczych	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym. Zamieszczanie ostrzeżeń na stronie internetowej Powiatu. Można w nich znaleźć informacje m.in. o przewidywanym czasie trwania zagrożenia, grupach najbardziej narażonych oraz o skutkach jakie mogą powodować. W ostrzeżeniach zawarta jest również informacja o zalecanych środkach ostrożności. <ul style="list-style-type: none"> 2022 roku – 5 ostrzeżeń o przekroczeniu normy PM10, 2023 roku – brak odnotowanych przekroczeń.
		Miasto Milanówek	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zrealizowane	W 2022 roku informowano o przekroczeniach wykazanych w ramach 16 kontroli w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> indywidualnych kotłów i pieców, przestrzegania zakazu otwartego palenia pozostałości roślinnych z ogrodów, działek, parków. W 2023 r. nie wykazano przekroczeń.
		Miasto Podkowa Leśna	100,00	100,00	Środki własne	W trakcie realizacji	Uruchomienie platformy SYSLOP.
18.	Wzmocnienie czujności służb ratowniczych (pogotowia ratunkowego, oddziałów	Starostwo Powiatowe w	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym. Współpraca z Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego i Gminnymi Centrami Zarządzania

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	ratunkowych) w sytuacji przekroczenia poziomów alarmowych zanieczyszczeń powietrza	Grodzisku Mazowieckim					Kryzysowego. Udostępnianie informacji o przekroczeniach poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5, stężenia ozonu, poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 służbom ratunkowym oraz innym jednostką budżetowym.
		Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	–	–	Środki własne	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym np. w szkołach średnich.
19.	Opracowanie i prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza w tym gospodarki niskoemisyjnej oraz promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji zanieczyszczeń	Miasto Milanówek	1 150,00	36 493,20	Środki własne, WFOŚiGW	Zrealizowane	<p>W ramach realizacji zadania w 2022 roku przeprowadzono następujące akcje edukacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • interaktywne zajęcia pod nazwą "O smogu naszym wrogu", które odbywały się w placówkach szkolnych. Podczas zajęć przekazano materiały edukacyjne, • akcja edukacyjno-promocyjna związana z programem „Czyste Powietrze”, polegająca na rozdawaniu ulotek i przedstawieniu szczegółów programu „Czyste Powietrze”. <p>W 2023 roku realizowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • piknik ekologiczny skierowany na edukację w zakresie ochrony powietrza, fauny i flory. W trakcie pikniku rozdawano materiały edukacyjne, • akcję edukacyjno-promocyjna związana z programem „Czyste Powietrze” polegająca na rozdawaniu ulotek i przedstawieniu szczegółów programu „Czyste Powietrze”, • spotkanie z mieszkańcami dotyczące termomodernizacji i doradztwa energetycznego.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
		Gmina Grodzisk Mazowiecki	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zrealizowano	<p>W 2022 roku zorganizowano Rodzinny Piknik Ekologiczny z udziałem pracowników Referatu Ochrony Środowiska, na którym dystrybuowano publikację ekologiczną Gminy Grodzisk Mazowiecki pt.: „Powietrze” – o tematyce ochrony powietrza, przeznaczoną dla dzieci. Ponadto, rozdawano sadzonki roślin ozdobnych oraz organizowano warsztaty, na których budowano budki dla ptaków. Materiały wykorzystywane w ramach akcji pochodziły z zasobów własnych Gminy Grodzisk Mazowiecki. W działaniach informacyjno-edukacyjnych uczestniczyło 500 osób. W 2023 roku zorganizowano 9 akcji edukacyjnych w ramach Pikników Ekologicznych. Uczestnicy Pikników mogli wziąć udział w prelekcjach ekologicznych, zapoznać się z ofertą gminnych dotacji w zakresie wymiany pieca węglowego, przyłącza gazowego i Programu „Czyste Powietrze”. Pikniki w 2023 roku organizowane były w dniach: 14 maja, 17 i 24 czerwca, 22 lipca oraz 2 i 16 września. Gmina dystrybuowała serię edukacyjną pt.: „ Powietrze” o tematyce ochrony powietrza. Dodatkowo, z okazji Dnia Ziemi 22 kwietnia 2023 r. mieszkańcy zasadzili lasy kieszonkowe. Łącznie działaniami informacyjno-edukacyjnymi objętych zostało 4000 osób.</p>
		Gmina Jaktorów	3 938,00	39 439,02	Budżet Gminy, WFOŚiGW	Zrealizowane	<p>W ramach realizacji zadania zorganizowano Eko-piknik w m. Międzyborowie, prowadzono edukację ekologiczną podczas corocznych obchodów „Dni Międzyborowa”, które odbyły się w dniu 29 maja 2022 roku. Referat Ochrony Środowiska i Rolnictwa przygotował ulotki dotyczące pozyskania dofinansowania na wymianę źródeł ciepła, zostały również przygotowane</p>

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							ulotki dotyczące obowiązku składania deklaracji do CEEB oraz gadżety dla dzieci i dorosłych. Tematem, który wzbudził szczególne zainteresowanie wśród mieszkańców był ten związany z ochroną powietrza.
20.	Dywersyfikacja źródeł energii w oparciu o technologie niskoemisyjne i OZE	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	-	-	-	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym. W latach 2022-2023 realizowane poprzez instalację paneli fotowoltaicznych na m.in. siedzibie starostwa oraz szkół powiatu.
21.	Termomodernizacja budynków mieszkalnych - komunalnych - inwestycja przyczyniająca się do zmniejszenia emisyjności zgodna z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Milanówek	Miasto Milanówek	Zadanie niezrealizowane.				
22.	Termomodernizacja dwóch budynków Szkół Podstawowych w Milanówku	Miasto Milanówek	3 643 497,36	6 913 190,03	Fundusze z Unii Europejskiej	Zrealizowane	Wymiana źródeł ciepła, ocieplenie budynków.
23.	Głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej gminy Grodzisk Mazowiecki	Gmina Grodzisk Mazowiecki	-	1 193 715,00	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020	Zrealizowano	W ramach realizacji zadania przeprowadzono termomodernizację ścian zewnętrznych budynku Urzędu Miejskiego w Grodzisku Mazowieckim wraz z remontem instalacji odgromowej, w ramach projektu „Głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej gminy Grodzisk Mazowiecki” współfinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, działanie 4.2. Efektywność energetyczna.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
24.	Budowa i modernizacja oświetlenia gminnych ulic, skwerów, parków i kładek	Miasto Milanówek	Zadanie niezrealizowane.				
25.	Wykonanie projektów oświetlenia ulicznego i sieci NN oraz modernizacja i budowa sieci oświetlenia w mieście - zaspokojenie potrzeb oświetlenia ulic i poprawa bezpieczeństwa oraz zmniejszenie kosztów eksploatacyjnych	Miasto Podkowa Leśna	Zadanie niezrealizowane.				
26.	Modernizacja oświetlenia na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki	Gmina Grodzisk Mazowiecki	1 369 940,42	–	–	Zrealizowane	Przebudowa napowietrznych linii oświetlenia ulicznego i WLZ do posesji na linie kablowe oraz budowa kablowych linii monitoringu w ulicach w centrum Grodziska Mazowieckiego (ul. 1-go Maja, Składowa, Konspiracji, Strażacka, Żwirki i Wigury, Spółdzielcza, Kowalska, Limanowskiego, Hynka, 17- go Stycznia, Pileckiego, Obrońców Getta, Szpakowskiego, Krótka).
			1 398 000,00	–			Przebudowa napowietrznych linii oświetlenia ulicznego i WLZ do posesji na linie kablowe oraz budowa kablowych linii monitoringu w ciągu ulic Montwiłła w Grodzisku Mazowieckim i ul. Osowieckiej w Odrano Woli.
			–	417 820,00			Budowa sieci elektroenergetycznej 0,4 kV oświetlenia drogowego i linii WLZ w ulicy Szwedzkiej w Grodzisku Mazowieckim.
27.	Ograniczenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych w Gminie Jaktorów	Gmina Jaktorów	778 781,88	1 282 146,89	Budżet Gminy Jaktorów, budżet własny mieszkańców	Zrealizowane	Wymiana źródeł ciepła w budynkach i lokalach mieszkalnych z dotacją dla mieszkańców z budżetu gminy Jaktorów:

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							<ul style="list-style-type: none"> w 2022 roku z dotacją gminy zostało wymienionych 38 „kopciuchów” na nowe niskoemisyjne źródła ogrzewania, W 2023 w roku z dotacją gminy zostało wymienionych 34 „kopciuchów” na nowe niskoemisyjne źródła ogrzewania.
28.	Budowa oświetlenia energooszczędnego oraz z wykorzystaniem źródeł odnawialnych na terenie Gminy Żabia Wola	Gmina Żabia Wola	Gmina nie udostępniła informacji.				
29.	Wymiana oświetlenia latarni na oświetlenie LED-owe na terenie sołectwa Pułapina	Gmina Baranów	–	–	MIAS Mazowsze Fundusz sołecki	Zrealizowane	Wymieniono stare zużyte oprawy sodowe na nowe oprawy LED. Zastosowano nowy system sterowania. Łącznie wymieniono około 30 opraw.
30.	Zakup i montaż lamp oświetleniowych (solarnych) przy przystankach autobusowych w sołectwie Holendry Branowskie A	Gmina Baranów	11 000,00	–	Fundusz sołecki	Zrealizowane	Montaż 2 sztuk lamp solarnych.
31.	Zakup i montaż lamp solarnych przy ul. Spokojnej w Baranowie	Gmina Baranów	–	5 300,00	Fundusz sołecki	Zrealizowane	Montaż 1 lampy solarnej.
32.	Zakup lampy solarnej wraz z montażem dla sołectwa Wyczółki	Gmina Baranów	11 000,00	–	Fundusz sołecki	Zrealizowane	Montaż 2 sztuk lamp solarnych.
33.	Dofinansowanie do wymiany źródeł ogrzewania na terenie Miasta Milanówek	Miasto Milanówek	82 014,94	177 667,35	Budżet gminy, środki WFOŚiGW	Zrealizowane	W 2022 roku w ramach dofinansowania z programu gminnego i programu „Czyste Powietrze” wymieniono 43 piece na nowsze, bardziej ekologiczne.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania	
			2022	2023				
							W 2023 roku w ramach dofinansowania z programu „Czyste Powietrze” doszło do wymiany 41 źródeł ogrzewania na bardziej ekologiczne.	
34.	Projekt Pn. "Niska Emisja w Podkowie Leśnej"	Miasto Podkowa Leśna	b.d.	b.d.	Fundusze UE	b.d.	Udzielanie dotacji celowych.	
35.	Podkowa Leśna zwalcza smog-dotacje dla mieszkańców na wymianę kotłów	Miasto Podkowa Leśna	15 000,00	7 500,00	Środki własne	W trakcie realizacji	Dotacja celowa – wymiana pieca na paliwo stałe na piec gazowy kondensacyjny.	
36.	Program wymiany pieców węglowych w Gminie Grodzisk Mazowiecki	Gmina Grodzisk Mazowiecki	646 521,91	1 125 460,75	Budżet własny Gminy Grodzisk Mazowiecki; WFOŚiGW	W trakcie realizacji	<p>W ramach realizacji zadania prowadzono wymianę pieców węglowych na piece gazowe lub elektryczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w 2022 roku zrealizowano 105 wniosków na wymianę pieca oraz 56 wniosków na nowe przyłącza gazowe, • w 2023 roku zrealizowano 47 wniosków na wymianę pieca oraz 11 wniosków na nowe przyłącza gazowe. <p>W 2022 roku przez Punkt Konsultacyjno-Informacyjny Czyste Powietrze w Gminie Grodzisk Mazowiecki, złożono 4 wnioski na wymianę źródła ogrzewania, w 2023 roku liczba złożonych wniosków wzrosła do 35.</p>	
37.	Modernizacja oraz rozbudowa sieci ciepłowniczych i gazowych wraz z podłączeniem nowych odbiorców	zakłady energetyki ciepłej, zakłady komunalne, zarządzający siecią ciepłowniczą i gazową	Zadanie niezrealizowane.					

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
38.	Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym, w tym budowa systemów sterowania ruchem	Gmina Grodzisk Mazowiecki	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zrealizowane	Sterowanie ruchem dla autobusów elektrycznych (skrzyżowanie Nadarzyńska r. Warszawskiej). Projekt wydziału IF.
39.	Urządzenie przystanków komunikacji zbiorowej na terenie Podkowy Leśnej	Miasto Podkowa Leśna	Zadanie niezrealizowane.				
40.	Zwiększenie udziału transportu kolejowego w przewozach pasażerskich oraz towarowych, w tym zakup nowego taboru i budowa linii kolejowych	Warszawska Kolej Dojazdowa	34 391 170,00	95 308 315,00	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Środki własne	Zrealizowane	Wykonanie robót budowlanych obejmujących budowę, przebudowę i rozbudowę linii kolejowych nr 47 w zakresie dobudowy drugiego toru wraz z infrastrukturą towarzyszącą w ramach zadania pn. „Modernizacja infrastruktury kolejowej linii WKD – poprzez budowę drugiego taboru linii kolejowej nr 47 od Podkowy Leśnej do Grodziska Mazowieckiego”. Zakres inwestycji obejmował odcinek linii kolejowej WKD od 24,690 km do 32,637 km oraz tor linii kolejowej nr 48 w rejonie połączenia rozjazdowego w 25,900 km. Obiekt budowlany stanowiący przedmiot inwestycji jest usytuowany w miejscowościach: Podkowa Leśna, Owczarnia, Milanówek, Kady, Grodziska Mazowiecki w powiatach: pruszkowskim oraz grodziskim w województwie mazowieckim.
		Koleje Mazowieckie	79 848 199,20	–	Środki własne, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	Zrealizowane	Zakup 4 sztuk elektrycznych zespołów trakcyjnych ER160 (Filtr3).
41.	Rozbudowa drogi powiatowej nr 2855W w m.	Powiatowy Zarząd Dróg	26 000,00	–	Środki własne	Zrealizowane	W ramach realizacji zadania wykonano nową nawierzchnię jezdni o szerokości 6,0 m z poboczem

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	Zaręby na odc. od drogi powiatowej nr 1503W do drogi gminnej ul. Skowroniej ok. 1 700 m (prace projektowe)						o szerokości 1,0 m. Na jezdni ułożono warstwę ścieralną z mieszanki SMA o grubości 4 cm. Po zachodniej stronie drogi wykonano chodnik o szerokości 3,0 m. Nawierzchnię chodnika wykonano z betonu asfaltowego. Nawierzchnię zjazdów wykonano z betonu asfaltowego oraz z kostki betonowej o grubości 8 cm. Na poboczach ułożono nawierzchnie z kruszywa łamanego frakcji 0/31,5 mm. Zostały wykonane również elementy spowalniające ruch oraz zwiększające bezpieczeństwo użytkowników drogi w postaci wysp dzielących. Wprowadzono również oznakowanie pionowe i poziome.
42.	Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej rozbudowy drogi powiatowej nr 1515W na odc. od ul. Stryjeńskiego do granicy powiatu grodziskiego z powiatem żyrardowskim	Powiatowy Zarząd Dróg	30 000,00	–	Środki własne	Zrealizowane	Została wykonana dokumentacja projektowa rozbudowy drogi powiatowej nr 1515W na odcinku od ul. Stryjeńskiej do granicy powiatu Grodziskiego z powiatem Żyrardowskim w gminie Jaktorów i Grodzisk Mazowiecki wraz z pełnieniem nadzoru autorskiego, uwzględniająca: <ul style="list-style-type: none"> • konstrukcję nawierzchni wraz z odwodnieniem i przebudową ewentualnych kolizji, • układ zjazdów o nawierzchni z kostki szeregowej o grubości 8 cm, • ciągi pieszo-rowerowe o nawierzchni z kostki betonowej czerwonej o grubości 6 cm lub asfaltowej, • konstrukcję i parametry techniczno-użytkowe drogi – z dostosowaniem do klasy drogi „Z” i kategorii ruchu KR-3.
43.	Projekt budowy ul. Gościnniej i Paprociowej w m. Radonie i Ogypy oraz	Powiatowy Zarząd Dróg	24 380,00	–	Środki własne	Zrealizowane	Została wykonana dokumentacja projektowa dla inwestycji pn. „Budowa ulicy Gościnniej i Paprociowej w miejscowości Radonie i Opypy oraz

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	rozbudowy ul. Paprociowej polegającej na budowie chodnika w m. Ogypy						<p>rozbudowa drogi ulicy Paprociowej polegającej na budowie chodnika w miejscowości Opypy w gminie Grodzisk Mazowiecki, powiat Grodziski wraz z pełnieniem nadzoru autorskiego”. Na odcinku od ulicy Widokowej do ulicy Mazowieckiej w gminie Grodzisk Mazowiecki, powiat Grodziski wykonano dokumentację projektową wraz z pełnieniem nadzoru autorskiego, uwzględniająca:</p> <ol style="list-style-type: none"> Dla drogi o istniejącej nawierzchni gruntowej: <ul style="list-style-type: none"> konstrukcje nawierzchni jezdni w krawężnikach/opornikach wraz z odwodnieniem oraz z przebudową ewentualnych kolizji, zjazdy o nawierzchni z kostki szarej grubości 8 cm, ciąg pieszo-rowerowy o nawierzchni asfaltowej, konstrukcje i parametry techniczno-użytkowe drogi – dostosowane do klasy drogi „Z” i kategorii ruchu KR-3. Dla drogi i istniejącej nawierzchni asfaltowej: <ul style="list-style-type: none"> ciąg pieszo – rowerowy o nawierzchni asfaltowej, odwodnienie.
44.	Projekt rozbudowy ul. Średniej w Milanówku polegający na budowie chodnika	Powiatowy Zarząd Dróg	–	17 580,00	Środki własne	Zrealizowane	<p>Została wykonana dokumentacja dla rozbudowy ulicy Średniej w Milanówku polegającej na budowie chodnika na odcinku od torów WKD do granicy z gminą Grodzisk Mazowiecki, powiat Grodziski wraz z pełnieniem nadzoru autorskiego, obejmująca:</p> <ul style="list-style-type: none"> chodnik o szerokości 2,5 m o nawierzchni asfaltowej, zjazdy na tereny działek o nawierzchni z kostki szarej grubości 8 cm, konstrukcja i parametry techniczno-użytkowe ciągu – dostosowane do klasy drogi „Z”;

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
45.	Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej rozbudowy drogi powiatowej nr 1521W w miejscowości Żabia Wola i Huta Żabiowolska w zakresie budowy chodnika na odcinku od ul. Jesionowej do ul. Głównej – projekt	Powiatowy Zarząd Dróg	14 514,00	–	Środki własne	Zrealizowane	<p>Wykonano dokumentację projektowo-kosztorysową dla rozbudowy drogi powiatowej nr 1521W w miejscowościach Żabia Wola i Huta Żabiowolska w zakresie budowy chodnika na odcinku od ulicy Jesionowej do ulicy Głównej wraz z pełnieniem nadzoru autorskiego, obejmującą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekt chodnika o szerokości 1,5-2,5 m za rowem przy jezdni w rejon ronda o nawierzchni z kostki betonowej czerwonej o grubości 6 cm, • wjazdy na tereny działek o nawierzchni z kostki szarej o grubości 8 cm, • konstrukcję i parametry techniczno-użytkowe chodnika – dostosowano do klasy drogi „G”.
46.	Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej na rozbudowę drogi powiatowej nr 1520W na odc. od km 0+432 do km 4+013	Powiatowy Zarząd Dróg	48 708,00	–	Środki własne	Zrealizowane	<p>Wykonano dokumentację projektowo-kosztorysową rozbudowy drogi powiatowej nr 1520W od km 0+432 do km 4+013 w gminie Grodzisk Mazowiecki, powiat Grodziski wraz z pełnieniem nadzoru autorskiego, uwzględniającą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konstrukcję nawierzchni od odcinka drogi wybudowanej w ramach rozbudowy drogi krajowej nr 8 do drogi powiatowej nr 1521W wraz z poszerzeniem jezdni do 6 m (w granicy działki GDDKiA), wraz z przebudową ewentualnych kolizji oraz budową kanału technologicznego, • zjazdy o nawierzchni z kostki szarej o grubości 8 cm, • ścieżkę pieszo-rowerową o nawierzchni asfaltowej; • konstrukcję i parametry techniczno-użytkowe drogi – dostosowane do klasy drogi „Z” i kategorii ruchu KR-4.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
47.	Zlecenie projektu budowy chodnika na ul. 3-go Maja w Grodzisku Maz. (odc. od ul. Teligi do Milanówka dł. 1100 mb) wraz z przebudową sieci energetycznych	Powiatowy Zarząd Dróg	19 758,00	–	Środki własne	W trakcie realizacji	Zrealizowane.
48.	Rozbudowa drogi powiatowej W 1507W Grodzisk Maz-lzdebno-Cegłów-Boża WolaBramki Ludne, ul. Sadowej oraz ul. 1-go Maja, od km 11+709,50 do km 11+973,05 w miejscowości Boża Wola, gmina Baranów oraz przebudowa drogi powiatowej nr 1507W Grodzisk Maz-lzdebno-Cegłów-Boża Wola-Bramki Ludne, ul. Sadowej oraz ul. 1- ego Maja, od km 10+746,55 do km 11+709,5 oraz od km 11+973,05 do km 12+216 w miejscowości Boża Wola, gmina Baranów	Powiatowy Zarząd Dróg	–	–	–	–	Inwestycja zrealizowana w 2020 roku.
49.	Budowa drogi powiatowej nr 1502W od drogi powiatowej m 1501W do granicy powiatu wraz z rozbudową skrzyżowania z drogą nr 1501W na rondo	Powiatowy Zarząd Dróg	–	7 820 570,00	Środki własne, Gmina Baranów, dofinansowanie RFRD	Zrealizowane	Wykonano jezdnię o szerokości 6,00 m o nawierzchni z mieszanki SMA, ścieżkę pieszo-rowerową szerokości 3,5 m i 3,0 m z betonu asfaltowego oraz chodnik o szerokości 2,0 m. W obrębie skrzyżowania dróg powiatowych o numerach: 1501W, 1502W oraz drogi gminnej nr 150273W wykonano rondo o nawierzchni z mieszanki SMA. Szerokość jezdni ronda wynosi

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							6,0 m. Łuki wlotów 10,0 m i 12,0 m, natomiast łuki wylotów 10,0 m. Zjazdy indywidualne oraz zjazdy publiczne z brukowej kostki betonowej grubości 8 cm. Wykonano perony autobusowe o wymiarach 3,5 m x 20,0 m oraz 3,15 m x 20,0 m oraz oznakowanie pionowe i poziome.
50.	Budowa skrzyżowania drogi powiatowej nr 1508 z drogą gminną nr 150210W wraz z rozbudowa drogi powiatowej nr 1508 w miejscowości Chlebnia	Powiatowy Zarząd Dróg	600 000,00	9 200 820,33	Środki własne, Gmina Grodzisk Mazowiecki, dofinansowanie RFRD	Zrealizowane	Wykonano nawierzchnie jezdni o szerokości 6,0 m oraz skrzyżowania o ruchu okrężnym typu rondo o następującej konstrukcji: warstwa ścieralna z SMA 11 - Scm, warstwa wiążąca z betonu asfaltowego, odwodnienie pasa drogowego z kostki betonowej. W ramach inwestycji wykonano także przebudowę kolizji z urządzeniami obcymi – siecią energetyczną, sanitarną oraz teletechniczną. Inwestycje uzupełniono także o kanał technologiczny, oznakowanie pionowe i poziome oraz urządzenia bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego.
51.	Rozbudowa drogi 1510W polegająca na budowie chodnika w m. Tłuste na odc. od drogi wojewódzkiej 579 do drogi gminnej 150210W	Powiatowy Zarząd Dróg	0,00	0,00	Środki własne	Zrealizowane	Wykonanie dokumentacji dla projektu pn. „Rozbudowa drogi powiatowej nr 1510W polegającej na budowie chodnika w miejscowości Tłuste na odcinku. od drogi wojewódzkiej nr 579 do drogi gminnej nr 15210W w gminie Grodzisk Mazowiecki, powiat Grodziski” wraz z pełnieniem nadzoru autorskiego obejmującą: <ul style="list-style-type: none"> • projekt ciągu chodnika o szerokości 2,5 m za rowem o nawierzchni asfaltowej, • projekt wjazdów na tereny działek o nawierzchni z kostki szarej o grubości 8 cm, • konstrukcję i parametry techniczno-użytkowe ciągu – dostosowane do klasy drogi „Z”.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
52.	Remont drogi 1519W Żelechów – Kaleń (ok .900 mb.)	Powiatowy Zarząd Dróg	–	–	–	–	Inwestycja zrealizowana na przełomie lat 2019/2020.
53.	Przebudowa skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 719 ul. Królewskiej z ul. Brwinowską wraz z budową sygnalizacji świetlnej w granicach istniejącego pasa drogowego DW 719	Miasto Milanówek	11 451,30	12 656,70	Środki własne	Zrealizowane	Dotacja dla gminy Brwinów do wykonania projektu.
54.	Dotacja dla Starostwa Powiatu Grodzkiego na zadanie "Projekt rozbudowy ul. Średniej w Milanówku polegający na budowie chodnika"	Miasto Milanówek	Zadanie niezrealizowane.				
55.	Dotacja celowa dla Gminy Brwinów w celu przebudowy ul. Owczarskiej w Milanówku i ul. Mieszka I w Owczarni	Miasto Milanówek	Zadanie niezrealizowane.				
56.	Montaż progów zwalniających w ulicach Warszawska skrzyżowanie z Brzozową wraz ze zmianą organizacji ruchu na ulicach Warszawska skrzyżowanie z Brzozową i Szkolna	Miasto Milanówek	Zadanie niezrealizowane.				
57.	Modernizacja ulicy Uroczej	Miasto Milanówek	959 826,29	–	Środki własne	Zrealizowane	Wykonanie nawierzchni drogi z kostki wraz z odwodnieniem.
58.	Modernizacja ul. Leśny Ślad	Miasto Milanówek	Zadanie niezrealizowane.				

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
59.	Zapewnienie przejezdności ul. Bocianiey - budowa kolektora rowu grudowskiego na odcinku od składu budowlanego do ul. Nadarzyńskiej	Miasto Milanówek				Zadanie niezrealizowane.	
60.	Przebudowa ulicy Wiatracznej na odcinku Turczynek – Nadarzyńska	Miasto Milanówek				Zadanie niezrealizowane.	
61.	Przebudowa ulicy Krakowskiej	Miasto Milanówek				Zadanie niezrealizowane.	
62.	Projektowanie i budowa odwodnienia Centrum w Milanówku	Miasto Milanówek				Zadanie niezrealizowane.	
63.	Przebudowa ulicy Grodeckiego - zwiększenie bezpieczeństwa publicznego	Miasto Milanówek				Zadanie niezrealizowane.	
64.	Przebudowa ulicy Łąkowej (Fieldorfa - WKD)	Miasto Milanówek				Zadanie niezrealizowane.	
65.	Przebudowa ulicy Spacerowej	Miasto Milanówek				Zadanie niezrealizowane.	
66.	Budowa i przebudowa dróg wraz z uzbrojeniem ulic: Lipowej, Jesionowej, Uroczej, Olszowej, Wierzbowej i Długiej	Miasto Milanówek				Zadanie niezrealizowane.	
67.	Przebudowa ulicy Grodeckiego, Parkowej	Miasto Milanówek				Zadanie niezrealizowane.	
68.	Budowa rond w Milanówku	Miasto Milanówek				Zadanie niezrealizowane.	

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
69.	Projektowanie i budowa odwodnienia w Milanówku na ul. Podgórznej, Wojska Polskiego, W. Reymonta, Leśny Ślad, J. Słowackiego, Literackiej, Starodęby, A. Mickiewicza, Prostej, Leśnej, Królowej Jadwigi, Żabie Oczko, Podleśnej - odwodnienie ulic	Miasto Milanówek	348 090,00	–	Środki własne, Polski Ład	W trakcie realizacji	Opracowanie projektu oraz wybudowane odwodnienia w ulicach: Literackiej, Leśny Ślad, Żabie Oczko i Wojska Polskiego w Milanówku.
70.	Budowa i przebudowa ulic na terenie miasta, w tym między innymi: Grabowa, Lipowa, Mickiewicza, Sosnowa, Warszawska, Helenowska, Sarnia, Kukulek.	Miasto Podkowa Leśna	–	105 700 571,00	Środki własne, RFRD, Urząd Marszałkowski	W trakcie realizacji	Przebudowa nawierzchni ulic wraz z pobocznymi i chodnikami.
71.	Budowa i modernizacja ulic i dróg gminnych: ul. Łowicka, ul. Przemysłowa, ul. Bankowa, ul. Żwirowa i Akwarelowa, ul. Śląska i Floriańska, ul. Buczynowa, ul. Jesionowa, ul. Klonowa, ul. Topolowa, ul. Źródłana, ul. Marylskiego, ul. Gen. W. Andersa i ul. S. Batorego i ulice boczne, ul. Daleka - Warszawska (ul. Akacjowa), ul. Godebskiego, ul.	Gmina Grodzisk Mazowiecki	–	3 908 905,70	–	W trakcie realizacji	Budowa ulicy Okrężnej jako element poprawy spójności układu drogowego łączącego popegeerowską miejscowość Książenice z centrum Grodziska Mazowieckiego.
			–	3 073 185,75		W trakcie realizacji	Budowa i przebudowa ulic: Batorego, Maczka, Piękna i Andersa w Grodzisku Maz. oraz Andersa i Grota Roweckiego w Odrano Woli.
			–	2 410 800,00		W trakcie realizacji	Przebudowa dróg gminnych w Grodzisku Mazowieckim przy ulicach: Bankowej, Łowickiej, Głogowej oraz M. Konopnickiej (boczna).
			6 685 000,12	–		Zadanie zrealizowane	Budowa drogi gminnej o nr 150701W przy ulicy Akacjowej w Grodzisku Mazowieckim.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	Jordanowicka i Sienna, ul. Okrężna i ulice boczne, ul. Barwna, ul. Aksamitna i Tęczowa, Sympatyczna. Droga w Kozerach Nowych. Budowa chodników: ul. Popławska i Uroczą Kozery Nowe		369 000,00	–		Zrealizowane	Modernizacja ulic C. Godebskiego i J. Kochanowskiego w Grodzisku Mazowieckim.
			1 490 000,00	–		Zrealizowane	Przebudowa ulic Siennej i Jordanowickiej w Grodzisku Mazowieckim.
			2 252 496,75	–		Zrealizowane	Przebudowa ulic Klonowej, Jesionowej i Buczynowej w Grodzisku Mazowieckim.
72.	Budowa dróg wraz z uzbrojeniem	Gmina Grodzisk Mazowiecki	Zadanie niezrealizowane.				
73.	Opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej na rozbudowę drogi powiatowej Nr 1515W ul. Pomorska na terenie Gminy Jaktorów na odcinku od ul. Ułanów w kierunku granicy gminy	Gmina Jaktorów	–	150 000,00	Środki własne	Zrealizowane	Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej.
74.	Rozbudowa drogi gminnej ul. Leśna w miejscowości Sade Budy, Międzyborów, Stare Budy i ul. Żytnia w miejscowości Henryszew i Grądy w Gminie Jaktorów	Gmina Jaktorów	–	–	Dofinansowanie	Zrealizowane	Zadanie zostało zrealizowane w grudniu 2021 roku.
75.	Rozbudowa drogi gminnej w ciągu ulicy Jagiełły od km 0+000,00 do km 0+998,35 w miejscowości Chyliczki oraz Chylice, gmina Jaktorów wraz z infrastrukturą techniczną	Gmina Jaktorów	–	–	Dofinansowanie	Zrealizowane	Zadanie zostało zrealizowane w grudniu 2021 roku.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
76.	Wykonanie projektów dróg i chodników	Gmina Żabia Wola	Gmina nie udostępniła informacji.				
77.	Przebudowa ulicy Folwarcznej w m. Musuły	Gmina Żabia Wola	Gmina nie udostępniła informacji.				
78.	Modernizacja dróg powiatowych w obrębie gminy Żabia Wola	Gmina Żabia Wola	Gmina nie udostępniła informacji.				
79.	Budowa drogi w Mroczeniu za rondem (łącznik drogi z Trakiem Napoleńskim)	Gmina Baranów	Zadanie nierealizowane.				
80.	Obwodnica Baranowa- Poprawa warunków drogowych i udrożnienie ruchu w Baranowie	Gmina Baranów	Zadanie nierealizowane.				
81.	Budowa dróg na Os. Murator ul. Geodetów, Pięknej i ulic przyległych	Gmina Baranów	Zadanie nierealizowane.				
82.	Budowa ul. Orlika w Baranowie	Gmina Baranów	-	-	-	-	Zadanie zrealizowane w latach wcześniejszych.
83.	Budowa chodnika wzdłuż drogi gminnej, ul. Parkowa w Bożej Woli	Gmina Baranów	-	-	-	-	Zadanie zrealizowane w latach wcześniejszych.
84.	Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Basin (docinek od skrzyżowania do miejscowości Izdebno Kościelne)- II etap	Gmina Baranów	280 545,34	-	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w ramach programu Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	Zrealizowane	Modernizacja drogi na odcinku 260 m, polegająca na wykonaniu nowej nawierzchni bitumicznej z pobocznymi.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
85.	Modernizacja drogi gminnej Karolina – Ceglów	Gmina Baranów	808 239,15	–	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych	Zrealizowane	Modernizacja drogi na odcinku 700 m, polegająca na wykonaniu nowej nawierzchni bitumicznej z poboczymi.
86.	Modernizacja drogi gminnej ul. Olszowej poprzez wykonanie nakładki asfaltowej na istniejącym destrukcie w sołectwie Kaski Budki	Gmina Baranów	414 983,18	–	Programu Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	Zrealizowane	Modernizacja drogi na odcinku 468 m, polegająca na wykonaniu nowej nawierzchni bitumicznej z poboczymi.
87.	Modernizacja drogi gminnej ul. Piaskowa w Kaskach	Gmina Baranów	595 320,00	–	"Bezpieczne drogi". Program Inwestycyjny Centralnego Portu Komunikacyjnego – Etap I 2021-2023	Zrealizowane	Przebudowa drogi na odcinku 928 m, polegająca na wykonaniu nowej nawierzchni bitumicznej z poboczymi.
88.	Modernizacja drogi gminnej w Bronisławowie: ul. Błońska - poszerzenie pasa drogowego	Gmina Baranów	2 505 465,51	–	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego na realizację Zadania w ramach „Instrumentu wsparcia zadań ważnych dla równomiernego rozwoju województwa mazowieckiego	Zrealizowane	Przebudowa drogi na odcinku 675,65 m, polegająca na wykonaniu nowej nawierzchni bitumicznej z poboczymi.
89.	Wykonanie nakładki asfaltowej w północnej części Żaby	Gmina Baranów	241 688,85	–	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w	Zrealizowane	Przebudowa drogi na odcinku 500 m, polegająca na wykonaniu nowej nawierzchni bitumicznej z poboczymi.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
					ramach programu Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych		
90.	Budowa chodnika wzdłuż drogi gminnej w Golach	Gmina Baranów	–	17 595,15	Fundusz sołecki sołectwa Gole	Zrealizowane	Budowa chodnika wzdłuż drogi gminnej na odcinku od Ośrodka zdrowia do skrzyżowania z drogą gminną.
91.	Rozwój transportu rowerowego, w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych	Gmina Grodzisk Mazowiecki	7 317 000,00	–	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020, CPK	Zrealizowane	Budowa ścieżek rowerowych wzdłuż ulicy Matejki (DW579), drogi powiatowej nr 1509W oraz ulic Bałtyckiej/Wspólnej na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki wraz z budową oświetlenia wzdłuż drogi 1509W.
			–	9 220 206,71		Zrealizowane	Przebudowa DW nr 719 w zakresie budowy ścieżki pieszo-rowerowej, ścieżki rowerowej i chodnika na odcinku od skrzyżowania z ulicą Chełmońskiego w Grodzisku Mazowieckim do granicy z gminą Jaktorów wraz z budową sygnalizacji i przejścia dla pieszych na skrzyżowaniu DW 719 z DW 579.
		Miasto Podkowa Leśna	–	–	Środki własne, dofinansowanie	W trakcie realizacji	Wybudowano odcinek ciągu pieszo-rowerowego w ulicy Kolejowej.
92.	Rozbudowa drogi powiatowej nr 1502W w zakresie budowy ścieżki pieszo - rowerowej na odc. od drogi nr 1503W do skrzyżowania z drogą 1501W oraz rozbudowa drogi powiatowej nr 1501W od skrzyżowania z drogą nr 1502W do centrum Urszulina	Powiatowy Zarząd Dróg	21 700,00	–	Środki własne	W trakcie realizacji	Wykonano ścieżkę pieszo rowerową na odcinku od drogi nr 1503W do skrzyżowania z drogą 1501W w miejscowości Książenice. Nawierzchnia ścieżki pieszo rowerowej wykonana została z betonu asfaltowego o grubości 5 cm oraz warstwy ścieralnej o grubości 4 cm z mieszanki oraz z szarej kostki brukowej betonowej o grubości 6 cm na podsypce z mieszanki związanej spoiwem hydraulicznym o grubości 5 cm. W ramach inwestycji zainstalowano ostrzegawcze płytki betonowe, wykonano przepusty pod zjazdami z rur PP/PE oraz nawierzchnie zjazdów z kostki brukowej betonowej. Wybudowano także kanał technologiczny i 16 studni kablowych.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							Wykonano profilowanie, umocnienie skarp i dna rowu, rów kryty, przebudowę kolizji energetycznej, humusowanie i obsianie trawą oraz oznakowania pionowe oraz poziome.
93.	Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej rozbudowy drogi powiatowej nr 1504W w zakresie budowy ciągu pieszo-rowerowego w ulicy widokowej	Powiatowy Zarząd Dróg	69 189,00	–	Środki własne	W trakcie realizacji	<p>Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej rozbudowy drogi powiatowej nr 1504W w zakresie budowy ciągu pieszo-rowerowego w ulicy Widokowej wraz z pełnieniem nadzoru autorskiego, obejmującej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekt ciągu pieszo-rowerowego o szerokości około 3,0-3,5 m za rowem, o nawierzchni asfaltowej, • projekt wjazdów na tereny działek o nawierzchni z kostki szarej grubości 8 cm oraz o nawierzchni asfaltowej w miejscu przebiegu ciągu pieszo-rowerowego, • konstrukcję i parametry techniczno-użytkowe ciągu pieszo-rowerowego – dostosowane do klasy drogi „Z”.
94.	Rozbudowa drogi powiatowej nr 1501W w zakresie budowy ścieżki rowerowej (Urszulin - granica powiatu ok. 800 mb.) – projekt	Powiatowy Zarząd Dróg	67 650,00	–	Środki własne	W trakcie realizacji	<p>Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej dla rozbudowy drogi powiatowej nr 1501W w zakresie budowy ścieżki rowerowej w miejscowości Urszulin o długości około 800 m wraz z pełnieniem nadzoru autorskiego, obejmującej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekt ciągu pieszo-rowerowego o szerokości około 3,0-3,5 m za rowem o nawierzchni asfaltowej, • projekt wjazdów na tereny działek o nawierzchni z kostki szarej grubości 8 cm oraz o nawierzchni asfaltowej w miejscu przebiegu ciągu pieszo-rowerowego,

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							<ul style="list-style-type: none"> konstrukcję i parametry techniczno-użytkowe ciągu pieszo-rowerowego – dostosowane do klasy drogi „Z”.
95.	Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza w gminach południowozachodniej części Warszawskiego Obszary Funkcjonalnego poprzez budowę Zintegrowanego Systemu Tras Rowerowych	Gmina Grodzisk Mazowiecki					Zadanie niezrealizowane.
96.	Zielone płuca Mazowsza – rozwój mobilności miejskiej w gminach południowo-zachodniej części województwa	Gmina Grodzisk Mazowiecki	–	1 143 261,04	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	Zrealizowane	<p>Budowa zatoki autobusowej wraz z wykonaniem chodnika przy ulicy Warszawskiej w Grodzisku Mazowieckim w ramach Projektu Zielone płuca Mazowsza – rozwój mobilności miejskiej w gminach południowo-zachodniej części województwa.</p> <p>Działanie współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej IV Przejście na gospodarkę niskoemisyjną Działania 4.3 Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza Poddziałania 4.3.1 Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.</p>
97.	Budowa parkingów Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride	Miasto Podkowa Leśna	–	–	–	Zrealizowane	Budowa parkingu Park&Ride przed rokiem 2022.
98.	Poprawa jakości powietrza na terenie ZIT WOF	Miasto Milanówek	419 800,00	5 836 500,46	Środki własne, Fundusze Unii Europejskiej	Zrealizowane	Budowa miejsc postojowych przy ul. Warszawskiej.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	poprzez budowę parkingów "Parkuj i jedź"	Urząd Gminy Grodzisk Mazowiecki	-	131 364,00	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego	-	Dostawa elementów wyposażenia jednej stacji rowerowej wraz z jej instalacją i uruchomieniem, w ramach rozbudowy Systemu Grodziskiego Roweru Miejskiego (GRM) - realizowanym w ramach projektu „Poprawa jakości powietrza na terenie ZIT WOF poprzez budowę parkingów "Parkuj i Jedź”.
99.	Dzierżawa działek (nr 1 obr. 7 oraz 1 obr. 11) na cele parkingu typu P&R przy stacji WKD Podkowa Leśna Główna - zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie infrastruktury i transportu	Miasto Podkowa Leśna	b.d.	15 509,40	b.d.	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane.
100.	Kontrole pojazdów pod kątem jakości spalin	Policja	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	W toku codziennej służby przeprowadzono kontrole z użyciem analizatora spalin i dymomierza na terenie powiatu grodziskiego.
101.	Modernizacja instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych	przedsiębiorstwa	Brak danych na temat realizacji zadania.				
102.	Budowa instalacji przechwytywania zanieczyszczeń powietrza pochodzących z emisji punktowej	przedsiębiorstwa	Brak danych na temat realizacji zadania.				
103.	Budowa instalacji kogeneracji	przedsiębiorstwa	Brak danych na temat realizacji zadania.				
104.	Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii	Miasto Podkowa Leśna	-	615 627,37	Środki własne	Zrealizowane	Na obiektach należących do Miasta Podkowa Leśna wybudowano instalacje fotowoltaiczne.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
105.	Odnawialne źródła energii w Gminie Jaktorów	Gmina Jaktorów	–	10 610 181,96	Środki własne, dofinansowania	Zrealizowane	Montaż instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznych oraz na budynkach mieszkalnych, usługowych i produkcyjnych na terenie całej gminy.
106.	Promowanie odnawialnych źródeł energii	Gminy, organizacje pozarządowe	Zadanie nierealizowalne.				
107.	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych rozwiązań kształtowania przestrzeni i ich funkcjonowania umożliwiających ochronę powietrza i przewietrzanie miast i osiedli wiejskich odpowiednio do obowiązujących przepisów prawa	Gmina Jaktorów	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Wprowadzenie w MPZP funkcji terenów: tereny zieleni.
108.	Opracowanie, aktualizacja i realizacja Programów Ograniczania Niskiej Emisji lub Programów Gospodarki Niskoemisyjne	Gmina Jaktorów	–	22 140,00	Budżet gminy Jaktorów, dotacja w ramach programu „Mazowsze dla czystego powietrza 2023”	Zrealizowane	W 2023 roku gmina Jaktorów złożyła wniosek i otrzymała pomoc finansową w ramach programu „Mazowsze dla czystego powietrza 2023” na dofinansowanie zadania pod nazwą: „Zwiększenie potencjału inwestycyjnego Gminy Jaktorów,, poprzez opracowanie dokumentów strategicznych, tj. Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Jaktorów na lata 2023-2027 z perspektywą do roku 2030 oraz Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Jaktorów.
109.	Rozbudowa systemu monitoringu powietrza, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów przekroczeń	GIOŚ	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zadanie realizowane cyklicznie	Prowadzenie monitoringu jakości powietrza zgodnie ze „Strategicznym programem państwowego monitoringu środowiska na lata 2020-2025”. Szczegółowe zadania ustalone są w Wykonawczym Programie Państwowego Monitoringu Środowiska

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							<p>na dany rok. W latach 2022-2023 GIOŚ nie prowadził pomiarów jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie powiatu grodziskiego. Jakość powietrza dla powiatu grodziskiego określona została na podstawie metody szacowania wykonanego w oparciu o wyniki modelowania matematycznego. Wyniki ocen jakości powietrza dla województwa mazowieckiego za lata 2022-2023 zawarte są w opracowaniach pn.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport wojewódzki za rok 2022”, • „Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport wojewódzki za rok 2023”,. <p>Wyniki badań dostępne są na: Portal Jakości Powietrza GIOŚ w module: Bank danych pomiarowych.</p>
110.	Korzystanie z komunikacji zbiorowej lub alternatywnej (pieszo, rower) przez mieszkańców w sytuacji przekroczenia poziomów alarmowych zanieczyszczeń powietrza	mieszkańcy					Brak danych na temat realizacji zadania.
111.	Zakaz korzystania z instalacji do spalania biomasy drzewnej oraz rozpalania grilli i ognisk, w sytuacji przekroczenia poziomów alarmowych zanieczyszczeń powietrza	mieszkańcy					Brak danych na temat realizacji zadania.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
112.	Ograniczenia przebywania i wysiłku fizycznego na zewnątrz, ograniczenie wietrzenia pomieszczeń, edukacja ekologiczna dotycząca zanieczyszczeń powietrza oraz zwiększenie nadzoru nad osobami szczególnie wrażliwymi w sytuacji przekroczenia poziomów alarmowych zanieczyszczeń powietrza	mieszkańcy, placówki oświatowe, placówki lecznicze					Brak danych na temat realizacji zadania.
113.	Zraszanie przyzmi materiałów sypkich, znajdujących się na otwartej przestrzeni, zawieszenie prac budowlanych powodujących powstawanie emisji powierzchniowej oraz ograniczenie używania urządzeń spalinowych w sytuacji przekroczenia poziomów alarmowych zanieczyszczeń powietrza	mieszkańcy, podmioty gospodarcze					Brak danych na temat realizacji zadania.
114.	Kontrola przestrzegania uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów i pozostałości roślinnych	Miasto Milanówek	7 383,00	8 305,20	Środki własne	Zrealizowane	W 2022 roku przeprowadzono łącznie 166 kontroli.
		Gmina Grodzisk Mazowiecki	-	-	-	Wykonano założoną ilość kontroli na dany okres. Kontrole będą kontynuowane	Prowadzenie kontroli na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki pod kątem przestrzegania uchwały antysmogowej. Kontrola obejmowała sprawdzenie, czy na terenach nieruchomości dochodziło do spalania odpadów i pozostałości roślinnych.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
						w kolejnym roku	W latach 2022-2023 wykonano 1350 kontroli nieruchomości pod kątem przestrzegania ww. przepisów.
		Miasto Podkowa Leśna	1 000,00	9 417,05	Środki własne, „Mazowsze dla czystego powietrza”	W trakcie realizacji	Zakup niezbędnego wyposażenia ochronnego do kontroli palenisk. Skontrolowano łącznie 13 nieruchomości.
		Gmina Jaktorów	7 072,50	–	Środki własne	Zrealizowane	W ramach realizacji zadania wykonano badanie próbek popiołu paleniskowego. W ramach kontroli pobrano: <ul style="list-style-type: none"> • w 2022 roku – 8 próbek popiołu paleniskowego, • w 2023 roku – nie pobrano próbek. W/w próbki wysłano do Laboratorium Centrum Badań Środowiska „SORBCHEM” Sp. z o.o. w celu wykonania badań i sporządzenia ekspertyzy ze wskazaniem czy doszło do spalania substancji lub materiałów niedozwolonych.
115.	Projektowanie sieci przesyłowych z uwzględnieniem ekstremalnych sytuacji pogodowych	zakłady energetyczne	Nie udostępniono danych.				
116.	Zapewnienie awaryjnych źródeł energii oraz przesyłu w warunkach zmian klimatu	zakłady energetyczne	Nie udostępniono danych.				
117.	Ograniczenie emisji prekursorów ozonu ze źródeł przemysłowych poprzez zastosowanie instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń (np. instalacje odazotowania	podmioty gospodarcze	Brak danych na temat realizacji zadania.				

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	spalin dla NOx czy adsorbery z węgla aktywnego lub dopalanie dla NMLZO) oraz modernizację procesów przemysłowych						

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez ankietowane jednostki

Ochrona klimatu i jakości powietrza – podsumowanie

W obszarze ochrony klimatu i jakości powietrza na lata 2022-2023 zaplanowanych zostało 117 zadań. Dla 78 z nich wykazano efekty realizacji. Dodatkowo wskazano, że dwa ze wskazanych działań zostały zrealizowane przed rokiem 2022. Szacunkowe koszty poniesione na realizację zadań w 2022 roku wynoszą 204 341 765,89 zł, a w 2023 roku 286 353 304,6 zł, co łącznie daje sumę 490 695 070,49 zł.

W zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza na terenie powiatu grodziskiego realizowane były zadania prowadzące do ograniczenia ilości emisji zanieczyszczeń powietrza m.in. poprzez termomodernizację budynków, wymianę indywidualnych źródeł ciepła, wymianę oświetlenia ulicznego na energooszczędne oraz instalacje odnawialnych źródeł energii na budynkach użyteczności publicznej. Na terenie powiatu realizowano również programy pozwalające na wsparcie finansowe dla mieszkańców na wymianę indywidualnych źródeł ciepła.

Zgodnie z danymi gmin należy wskazać, że mieszkańcy powiatu grodziskiego czynnie korzystali z funduszy dostępnych w ramach programu „Czyste powietrze”, uzyskując środki na termomodernizację budynków mieszkalnych.

Na terenie powiatu realizowano zarówno monitoring stanu powietrza, jak również udostępniano informacje na temat jego bieżącego stanu. Prowadzono również różnego rodzaju kampanie edukacyjne dla różnych grup wiekowych z zakresu ochrony klimatu, jakości powietrza oraz gospodarki niskoemisyjnej realizowane m.in. w ramach pikników ekologicznych oraz prelekcji w szkołach.

Istotnym elementem wskazanego obszaru interwencji były również zadania z zakresu budowy i modernizacji dróg – zarówno gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych, a także linii kolejowych. Utrzymanie dobrego stanu dróg, pozwala na utrzymanie płynności jazdy pojazdów, co w bezpośredni sposób ogranicza emisję zanieczyszczeń z transportu. Wśród efektów realizacji wskazuje się m.in. powstanie zachodniej obwodnicy Grodziska Mazowieckiego oraz budowę, przebudowę i rozbudowę linii kolejowej nr 47, które pozwalają zmniejszyć natężenie ruchu na obszarach gęstej zabudowy – co ogranicza ekspozycję mieszkańców na efekty niskiej emisji, minimalizują negatywny wpływ hałasu, jednocześnie usprawnia działanie zaplecza infrastrukturalnego i transportowego regionu. W latach 2022-2023 realizowano również inwestycje w zakresie budowy chodników oraz ścieżek rowerowych, zachęcając mieszkańców do rezygnacji z aut na rzecz transportu alternatywnego m.in. rowerowego.

W ramach realizacji programu dokonywano także kontroli gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów oraz pozostałości roślinnych w urządzeniach grzewczych.

4.2 Zagrożenie hałasem

W rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54), hałasem nazywa się dźwięki o częstotliwości od 16 Hz do 16 000 Hz, zwykle o nadmiernym natężeniu (odczuwalne jako zbyt głośne) w danym miejscu i czasie. Długotrwała ekspozycja na hałas może być przyczyną powstawania negatywnych skutków zdrowotnych. W celu ochrony akustycznej należy dążyć do obniżenia poziomu hałasu przynajmniej do stanu normatywnego.

Do głównych źródeł hałasu na terenie powiatu grodziskiego można zaliczyć drogi:

- autostrady:
  - autostrada A2,
- drogi krajowe:
  - droga ekspresowa S-8,
- wojewódzkie:
  - droga wojewódzka nr 579,
  - droga wojewódzka nr 719,
  - droga wojewódzka nr 876,
- powiatowe,
- gminne,
- wewnętrzne.

Poniższe tabele prezentują wyniki dotyczące osób narażony na hałas drogowy, którego źródłem są drogi powiatowe.

Tabela 15. Liczba osób narażonych na hałas drogowy w przedziałach poziomu L_{DWN}

Szacunkowa liczba osób narażona na hałas drogowy oceniany wskaźnikiem L_{DWN} [dB]				
55,0 – 59,9	60,0 – 64,9	65,0 – 69,9	70,0 – 74,9	>75,0
600	500	100	0	0

Źródło: Ocena stanu akustycznego na terenie województwa mazowieckiego w roku 2022. GIOŚ

Tabela 16. Liczba osób narażonych na hałas drogowy w przedziałach poziomu L_N

Szacunkowa liczba osób narażona na hałas drogowy oceniany wskaźnikiem L_N [dB]				
55,0 – 59,9	60,0 – 64,9	65,0 – 69,9	70,0 – 74,9	>75,0
500	200	0	0	0

Źródło: Ocena stanu akustycznego na terenie województwa mazowieckiego w roku 2022. GIOŚ

Zgodnie z danymi GIOŚ zaprezentowanymi w opracowaniu pn. „Ocena stanu akustycznego na terenie województwa mazowieckiego w roku 2022”. Na obszarze powiatu grodziskiego największą powierzchnię stanowią tereny zagrożone hałasem wyrażonym wskaźnikiem L_{DWN} , na których stan środowiska akustycznego określany jest jako „niedobry” na powierzchni 1,339 km². Powierzchnia obszarów najbardziej zagrożonych hałasem drogowym wyrażonych wskaźnikiem L_N , na których stan środowiska określany jest jako „niedobry” wynosi 0,974 km.

Mając na względzie przeciwdziałanie zagrożeniu hałasem latach 2022-2023 powiat podjął szereg zdań, których stopień realizacji został przedstawiony w tabeli poniżej.

Tabela 17. Realizacja zadań własnych i monitorowanych z zakresu zagrożenia hałasem

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
1.	Rozważenie możliwości wyprowadzenia ruchu poza tereny gęsto zaludnione	Powiatowy Zarząd Dróg	–	–	–	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym.
2.	Realizacja inwestycji drogowych ograniczających emisję hałasu (m.in. „ciche” nawierzchnie, ekrany akustyczne, wały ziemne)	Powiatowy Zarząd Dróg/ Mazowiecki Zarząd Dróg	–	–	–	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym.
3.	Kontrola i utrzymanie właściwego stanu technicznego nawierzchni drogowej	Powiatowy Zarząd Dróg	723 217,35	547 137,46	Środki własne	W trakcie realizacji	Prace wykonywane w ramach bieżącego utrzymania pasa drogowego.
		Miasto Podkowa Leśna	–	1 201 511,30	Środki własne	Zrealizowane	W ramach bieżącego utrzymania dróg wykonano naprawy częściowe jezdni oraz powierzchniowe utwardzenie.
		GDDKiA	738 531,20	737 731,20	Budżet BUA	Zrealizowane	Zbieranie zanieczyszczeń z pasa drogowego, mechaniczne czyszczenie nawierzchni, sprzątanie poziomowe nawierzchni, remonty częściowe, organizacja objazdów.
4.	Sukcesywne wprowadzenie systemów sterowania ruchem mającym na celu jego upłynnienie	Powiatowy Zarząd Dróg	–	–	–	W trakcie realizacji	W trakcie analizy.
5.	Tworzenie w miastach tzw. stref ciszy, w tym poprzez stosowanie oraz egzekwowanie	Powiatowy Zarząd Dróg	–	–	–	W trakcie realizacji	Brak danych.
		Miasto Podkowa Leśna	–	65 554,22	Środki własne	Zrealizowane	Opracowanie koncepcji uspokojenia ruchu na terenie Podkowy Leśnej wraz z nową organizacją ruchu.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	ograniczeń prędkości w terenach zabudowanych						
6.	Prowadzenie kampanii edukacyjnych w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowanie rozwiązań przyczyniających się do jego redukcji (np. promowanie transportu publicznego i jazdy na rowerze)	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	–	143 200,00	Środki Powiatowego Zarządu Dróg, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg	W trakcie realizacji	Promowanie i zachęcanie w mediach i prasie lokalnej do korzystania z ekologicznych środków transportu takich, jak rower czy komunikacja miejska np. funkcjonująca w ramach Związku Powiatowo - Gminnego „Grodziskie Przewozy Autobusowe”. Projektowanie i budowa kolejnych ścieżek rowerowych na terenie powiatu, w tym: wykonanie dokumentacji budowy ścieżki rowerowej w miejscowościach Kraśnicza Wola – Izdebn Nowe – Izdebn Kościelne o łącznej długości ok. 2 950 m oraz w miejscowościach Chrzanów Mały i Adamów o łącznej długości około 500 m oraz wnioskowanie o środki zewnętrzne w ramach projektów zintegrowanych inwestycji terytorialnych w obrębie dróg powiatowych.
7.	Modernizacja lub rewitalizacja transportu kolejowego, w tym wsparcie infrastruktury dworcowej i modernizacja linii kolejowych	zarządzający liniami kolejowymi, zarządzający infrastrukturą kolejową	Zadanie nierealizowane.				
8.	Kontrola stanu technicznego nawierzchni szynowej	zarządzający infrastrukturą kolejową	Zadanie nierealizowane.				
9.	Szlifowanie nawierzchni szynowej po wcześniejszej kontroli stanu technicznego torowiska	zarządzający infrastrukturą kolejową	Zadanie nierealizowane.				

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
10.	Zastosowanie tłumików przyszynowych w km 34.200 – 34.600 (linia kolejowa nr 3, odcinek Warszawa Gołębki – Bednary) po wcześniejszym wykonaniu analizy akustycznej uwzględniającej występujące uwarunkowania lokalne.	zarządzający infrastrukturą kolejową	Zadanie nierealizowane.				
11.	Egzekwowanie ograniczenia prędkości	Policja, ITD	Finansowane w ramach budżetu jednostki		W tracie realizacji	Kontrole prędkości realizowane są w ramach codziennej służby na drogach powiatu grodziskiego.	
12.	Wdrażanie rozwiązań ograniczających hałas w zakładach	przedsiębiorstwa	Brak danych na temat realizacji zadania				
13.	Prowadzenie kampanii edukacyjnych w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowanie rozwiązań przyczyniających się do jego redukcji (np. promowanie transportu publicznego i jazdy na rowerze)	Gminy, organizacje pozarządowe	Zadanie nierealizowane.				
14.	Gospodarka przestrzenna uwzględniająca	Miasto Milanówek	–	–	–	–	Niektóre plany zagospodarowania przestrzennego zawierają zapisy o wyznaczeniu stref uciążliwości od linii PKP, WKD oraz ulicy Królewskiej.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	zagadnienia dotyczące hałasu	Gmina Jaktorów	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Wprowadzanie do MPZP zapisów dotyczących dopuszczalnych poziomów hałasu stosowanie do rodzaju terenu.
15.	Rozwój systemu monitoringu hałasu	GIOS	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Realizowane cyklicznie	Na terenie Powiatu Grodzkiego w latach 2022-2023 nie prowadzono pomiarów hałasu w środowisku w ramach PMŚ.
16.	Sukcesywne opracowywanie map akustycznych	Powiatowy Zarząd Dróg	49 999,50	–	Zrealizowane	Środki własne	Wykonanie map hałasu na drogach powiatowych na terenie powiatu grodzkiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez ankietowane jednostki

Zagrożenie hałasem – podsumowanie

W obszarze zagrożenia hałasem na lata 2022-2023 zaplanowanych zostało 16 zadań. Dla 10 wykazano efekty realizacji. Szacunkowe koszty poniesione na realizację zadań w 2022 roku wynoszą 1 511 748,05 zł, a w 2023 roku 2 695 134,18 zł, co łącznie daje sumę 4 206 882,23 zł.

W zakresie ochrony klimatu akustycznego powiatu grodziskiego zrealizowano zadania skupiające się na kontroli i utrzymaniu właściwego stanu technicznego nawierzchni drogowej realizowanej m.in. poprzez wykonywanie bieżących napraw cząstkowych jezdni, zbieranie zanieczyszczeń i czyszczenie nawierzchni. Istotne zarówno ze względów bezpieczeństwa, jak i ograniczenia hałasu komunikacyjnego są prowadzone w trybie ciągłym kontrole prędkości na drogach w obrębie całego powiatu.

Gmina miejska Milanówek oraz gmina Jaktorów wykazały, że w ramach tworzonych Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego zawarto zapisy dotyczące zagrożenia hałasem. Gmina miejska Milanówek zaimplementowała zapisy dotyczące wyznaczenia stref uciążliwości od linii PKP, WKD oraz ulicy Królewskiej, gmina Jaktorów zapisy o dopuszczalnych poziomach hałasu stosowanie do rodzaju terenu.

Monitoring hałasu realizowany przez GIOŚ jest realizowany cyklicznie, należy jednak zauważyć, że w przypadku lat 2022-2023 nie prowadzono pomiarów hałasu w środowisku na terenie powiatu grodziskiego.

4.3 Pola elektromagnetyczne

Zgodnie z art. 121 ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. 2024 r., poz. 54) ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Na pole elektromagnetyczne (PEM) składają się pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz, które tworzą zakres promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r., poz. 1839), do tego typu przedsięwzięć, w kontekście pól elektromagnetycznych, zalicza się:

- Stacje elektroenergetyczne lub napowietrzne linie elektroenergetyczne, o napięciu znamionowanym wynoszącym nie mniej niż 110 kV,
- Instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, z wyłączeniem radiolinii, emitujące pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0,03 MHz do 300 000 MHz, których równoważna moc promieniowania izotropowo wyznaczona dla jednej anteny wynosi nie mniej niż 15 W.

Na terenie powiatu grodziskiego zlokalizowane są stacje bazowe telefonii komórkowej różnych nadawców sygnałów, typu GSM, UMTS i LTE, których transmisja mowy i danych może odbywać się w różnych pasmach częstotliwości. Są to stacje w następujących miejscowościach na terenie powiatu: Kolonia Milanówek, Milanówek, Podkowa Leśna, Grodzisk Mazowiecki, Książenice, Baranów, Chrzanów Duży, Odrano Wola, Izdebnó Wola, Natolin, Żabia Wola, Bieganów, Janów, Nowa Bukówka, Słubica i Kady.

Mając na względzie ochronę przed polami elektromagnetycznymi w latach 2022-2023 na terenie powiatu grodziskiego podjęto szereg zadań, których stopień realizacji został przedstawiony w tabeli poniżej.

Tabela 18. Realizacja zadań własnych i monitorowanych z zakresu pól elektromagnetycznych

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
1.	Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	–	–	Środki Powiatowego Zarządu Dróg, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym. W ramach realizacji zadania Starostwo otrzymało: <ul style="list-style-type: none"> w 2022 roku 19 zgłoszeń dotyczących budowy instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, w 2023 roku 15 zgłoszeń dotyczących budowy instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne.
2.	Kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku	GIOŚ	–	–	Budżet Państwa, NFOŚiGW	Zadanie cykliczne	Wykonywanie pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku w ramach państwowego monitoringu środowiska (PMS) realizowane zgodnie ze „Strategicznym programem państwowego monitoringu środowiska na lata 2020-2025”. Lokalizacja punktów pomiarowych określana jest co roku w Wykonawczym programie monitoringu pól elektromagnetycznych. <ul style="list-style-type: none"> Wartość średniego natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego na terenie powiatu grodziskiego zmierzono w 5 punktach pomiarowych w 2023 r. Nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Lokalizacja punktów pomiarowych oraz wyniki pomiarów udostępnione są na stronie internetowej GIOŚ: https://www.gov.pl/web/gios/monitoring-pol-elektromagnetycznych . W 2022 r. pomiarów nie prowadzono.
3.	Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami	Miasto Milanówek	–	–	–	–	Niektóre plany miejscowe zawierają zapisy dotyczące stref technicznych bezpieczeństwa.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	elektromagnetycznymi (wyznaczanie stref technicznych bezpieczeństwa)						
4.	Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	organizacje pozarządowe	Brak danych na temat realizacji zadania.				

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez ankietowane jednostki

Pola elektromagnetyczne – podsumowanie

W ramach obszaru interwencji „pola elektromagnetyczne” w latach 2022-2023, na terenie powiatu grodziskiego zaplanowano realizację 4 zadań – dla 3 z nich wykazano efekty realizacji.

Wśród zadań wskazuje się m.in. prowadzenie ewidencji instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne. Zgodnie z ewidencją przedstawiono, że w latach 2022-2023 zgłoszono 34 nowe instalacje. Prowadzenie ewidencji pozwala na minimalizację ryzyka przekroczeń promieniowania elektromagnetycznego na terenie powiatu – zapobiegając m.in. zbyt dużemu zagęszczeniu wskazanych instalacji na zbyt małym obszarze.

Gmina miejska Milanówek wskazuje, że niektóre miejscowe plany powstałe w jej obszarze zawierają zapisy dotyczące stref technicznych bezpieczeństwa – w tym stref związanych z promieniowaniem elektromagnetycznym.

Szczególnie kluczowe dla tego obszaru interwencji, pozostają regulacje dotyczące lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego oraz ochrony przed jego wpływem. Rekomenduje się, by zapisy ujmujące wskazane kwestie stanowiły integralny element wszystkich Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego, jakie są tworzone w granicach powiatu grodziskiego.

4.4 Gospodarowanie wodami

Ustawa Prawo Wodne z dnia 20 lipca 2017 (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 z późn. zm.) reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi, a także zapobieganie niekorzystnym zmianom naturalnych przepływów wody albo naturalnych poziomów zwierciadła wody. Gospodarka wodna i ochrona wód dotyczy cieków, rowów, oczek wodnych, stawów oraz ujęć wód podziemnych. Bardzo ważną rolę w stabilizacji stosunków wodnych odgrywa czasowe zatrzymywanie części wody na powierzchni (retencja powierzchniowa) lub w głębszych warstwach podłoża (retencja podziemna). Retencji sprzyja przepuszczalne podłoże, obecność obszarów o dużych zdolnościach retencyjnych (torfowe równiny dolinne), a także pokrycie szatą roślinną. Elementem sprzyjającym retencji jest stosunkowo bogata sieć hydrograficzna (retencja korytowa) oraz liczne stawy i oczka.

Powiat grodziski zlokalizowany jest w dorzeczu Wisły. W jego terenie wyodrębniono 11 JCWP rzecznych:

- RW20001025819 – Jeziorka do Kraski,
- RW2000102727619 – Pisia Gągolina do Okrzeszy,
- RW2000102727649 – Głęboka Struga,
- RW2000102727689 – Pisia Tuczna,
- RW200010272833 – Utrata do Żbikówki,
- RW200010272867 – Rokitnica do Zimnej Wody,
- RW2000112727699 – Pisia Gągolina od Okrzeszy do ujścia,
- RW2000112728699 – Rokitnica od Zimnej Wody do ujścia,
- RW200011272899 – Utrata od Żbikówki do ujścia.

Stan ogólny wskazanych JCWP został wskazany jako zły.

Powiat grodziski w całości położony jest na obszarze JCWPd o kodzie PLGW200065. Stan chemiczny oraz ilościowy wskazanej JCWPd określany jest jako dobry.

Mając na względzie ochronę zasobów wodnych obszaru w latach 2022-2023 na terenie powiatu grodziskiego podjęto szereg zadań, których stopień realizacji został przedstawiony w tabeli poniżej.

Tabela 19. Realizacja zadań własnych i monitorowanych z zakresu gospodarowania wodami

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
1.	Budowa systemów ostrzegawczych oraz tworzenie programów edukacyjnych poprawiających świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	-	-	Środki własne	W trakcie realizacji/zrealizowano	Zadanie realizowane w trybie ciągłym. Aktualizacja Planu Zarządzania Kryzysowego Powiatu Grodziskiego, w tym część dotycząca postępowań podczas wystąpienia podtopień.
			80 000,00	80 000,00	Środki własne	Zrealizowano	Przekazanie dotacji dla Spółek Wodnych na konserwację urządzeń melioracyjnych.
2.	Weryfikacja wyznaczenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych	PGW WP	Zadanie nierealizowane.				
3.	Ograniczenie zużycia wody w obrębie terenów miejskich (ponowne wykorzystanie „wody szarej” i „deszczówki” do celów gospodarczych) oraz w przemyśle (np. recykulacja wody, zamykanie obiegu wody)	przedsiębiorstwa	Brak danych na temat realizacji.				
4.	Ograniczenie zużycia wody w rolnictwie i leśnictwie	mieszkańcy	Brak danych na temat realizacji.				
5.	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ w Warszawie	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	W 2022 r. Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska przeprowadził w powiecie grodziskim 3 kontrole dotyczące przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi. W przypadku jednej kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przestrzegania wymogów ochrony środowiska: przekroczenia wskaźników zanieczyszczeń – BZT5, azotu ogólnego i fosforu ogólnego, w ściekach

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							oczyszczonych odprowadzanych z oczyszczalni ścieków oraz nieterminowego przekazania wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska wyników pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód. W związku ze stwierdzonymi naruszeniami MWIOŚ wydał zarządzenie pokontrolne, w którym nakazał ich usunięcie. Ponadto MWIOŚ nałożył sankcję na przedstawiciela zakładu w postaci pouczenia. W przypadku pozostałych dwóch kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.
		PGW WP	Finansowane w ramach budżetu jednostki		Zadanie ciągłe		Kontrola gospodarowania wodami dotycząca przestrzegania decyzji Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie znak: NN-404/O/247-258-ZP/10 z dnia 27.04.2012 r. na odprowadzanie do rowu melioracyjnego M-30 oczyszczonych ścieków z oczyszczalni gminnej Żabia Wola, w toku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości sprawę zakończono.
6.	Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego (ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych)	ARiMR	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Informowanie osób zainteresowanych w punkcie informacyjnym BP ARiMR, oraz doraźne akcje informacyjne przy pomocy ulotek i biuletynów (m in. na terenie BP, czy dożynek gminnych).
7.	Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Miasto Milanówek	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Kontrole w zakresie wypełniania obowiązków właściciela nieruchomości wynikających z art. 5 ust. 1 pkt 3a i 3b ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach obejmujące nieruchomości na terenie Milanówka, na których

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							znajdują się zbiorniki bezodpływowe i/lub przydomowe oczyszczalnie ścieków.
		Miasto Podkowa Leśna	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zrealizowane	W ramach zadania sprawdzana jest częstotliwość opróżniania zbiorników bezodpływowych.
		Gmina Baranów	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Zadanie realizowane cyklicznie.
		Gmina Jaktorów	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Ewidencja zbiorników i kontrola nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i/lub przydomowe oczyszczalnie ścieków prowadzona jest w trybie ciągłym – wynika to z faktu powstawania nowych zabudowań. Wyniki kontroli wskazują na coraz większą świadomość mieszkańców na temat zawierania umów z przedsiębiorcami wywozącymi nieczystości płynne/osady z POŚ oraz na ich regularne wywożenie i udokumentowanie tego faktu. Jednocześnie częstotliwość wywozu uzależniona jest od ilości osób zamieszkujących daną nieruchomość oraz od sezonu zamieszkania (całorocznie, okresowo w sezonie letnim).
8.	Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu i wód	przedsiębiorstwa, mieszkańcy	Brak danych na temat realizacji.				
9.	Ustanawianie stref ochronnych ujęć wód podziemnych	PGW WP	Zadanie nierealizowane.				
10.	Monitorowanie stanów i chemizmu wód podziemnych na terenach ekosystemów zależnych od wód	PSH	Brak danych na temat realizacji.				

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	podziemnych (ekosystemy o powierzchni powyżej 1 ha)						
11.	Poszukiwanie i dokumentowanie alternatywnych źródeł wody do spożycia	Gminy, przedsiębiorstwa					Zadanie nierealizowane.
12.	Inwentaryzacja ujęć wód podziemnych wykorzystywanych do nawodnień rolniczych (dot. studni wykonanych w ramach zwykłego korzystania z wód), kontrola poboru wody z tych ujęć	Gminy					Zadanie nierealizowane.
13.	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego oraz obszarów szczególnego zagrożenia powodzią	Gminy					Zadanie nierealizowane.
14.	Budowa, przebudowa, remont, modernizacja budowli przeciwpowodziowych	KP PSP w Grodzisku Mazowieckim	Finansowane w ramach budżetu jednostki		Zrealizowane	Na placu komendy zlokalizowany jest zbiornik retencyjny na wodę deszczową.	
		PGW WP	Zadanie nierealizowane.				
15.	Rewitalizacja Leśnego Parku Miejskiego - przebudowa zbiornika wodnego na rzece Niwce-Rów RS-11 - zaspokojenie potrzeb infrastruktury przyrodniczej	Urząd Miasta Podkowa Leśna					Zadanie nierealizowane.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
16.	Utrzymanie oraz zwiększanie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni	PGW WP	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zadanie ciągle	Zadanie realizowane zgodnie z obecnym zapotrzebowaniem.
17.	Wyeeliminowanie/ unikanie wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią	PGW WP	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zadanie ciągle	Uzgodnienia (w drodze decyzji) projektów dokumentów planistycznych określonych w art. 166 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 t.j.) w zakresie zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.
							Uzgodnienia (w drodze decyzji) w zakresie zakazów określonych w art. 77 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo Wodne (dot. gromadzenia substancji mogących zanieczyścić wodę na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.)
18.	Określenie warunków możliwego zagospodarowywania obszarów chronionych obwałowaniami	PGW WP	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zadanie ciągle	Uzgodnienia (w drodze decyzji) w zakresie zakazów określonych w art. 176 ust. 1 pkt 1-5 (dot. strefy w odległości do 50 m od stopy wału przeciwpowodziowego).
19.	Budowa systemów ostrzegawczych oraz tworzenie programów edukacyjnych poprawiających świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego	Gminy, PGW WP, organizacje pozarządowe					Zadanie nierealizowane.
20.	Realizacja przedsięwzięć zwiększających retencję wodną na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych	Gminy, PGW WP, PGL LP					Zadanie nierealizowane.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
21.	Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi	Miasto Podkowa Leśna	–	60,00	Środki własne	Zrealizowane	Zadanie powierzone Spółce Wodnej z sąsiedniej gminy.
		Gmina Jaktorów	20 000,00	150 000,00	Środki własne	Realizowane cyklicznie	Działania utrzymaniowe związane z melioracją wodną dotyczące udzielania dotacji celowej spółkom wodnym działającym na terenie gminy Jaktorów. Środki przekazane w ramach dotacji przeznaczone były na wykaszanie i wygrabianie porostów, traw i innych roślin na skarpach rowu oraz usuwanie awarii na terenie objętym działalnością Gminnej Spółki Wodnej w Jaktorowie (na terenie miejscowości: Henryszew, Budy Zosine, Stare Budy, Chylice, Chyliczki, Jaktorów-Kolonia, Grabnik, Grądy, a także konserwację (czyszczenie) rowów odwadniających w tym na: wycinanie drzew i krzewów, wrywanie karp, wymiana uszkodzonych przepustów oraz betonowych przyczółków, profilowanie dna oraz ścian rowu, oczyszczanie skarpi i pasów szerokości 1,5 m wzdłuż rowów znajdujących się na terenie wsi Bieganów i Mariampol.
		PGW WP	181 603,03	–	Dotacja	Zrealizowane	Utrzymanie rzeki Utrata (km 0+000 -79+110).
			–	59 806,54	Dotacja/partycypacja		Utrzymanie rzeki Rokicianka (km 0+000 - 7+400).
			–	53 266,71	Środki własne		Utrzymanie rzeki Basinki (km 0+ 000 -15+050).
22.	Renaturyzacja koryt cieków i ich brzegów, przywracanie naturalnych meandrów oraz funkcji retencyjnych cieków oraz zbiorników wodnych	Gminy, PGW WP	Zadanie nierealizowane.				
23.	Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy	Gminy, PGW WP	Zadanie nierealizowane.				

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury						
24.	Realizacja działań o charakterze bieżącym w przypadku wystąpienia suszy (np. czasowe ograniczenia poboru wód, wprowadzania ścieków do wód lub ziemi, zmiany sposobu gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych, czasowe zakazy wykorzystywania wody z sieci wodociągowej do celów innych niż socjalno-bytowe itp.)	Gminy, PGW WP, właściciele terenów					Zadanie nierealizowane.
25.	Prowadzenie systemów monitoringu, prognozowania i ostrzegania przed zjawiskiem suszy	IUNG-PIB, PIG-PIB, PIG-IMGW			Finansowane w ramach budżetu jednostki	W trakcie realizacji	Realizacja w trybie ciągłym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez ankietowane jednostki

Gospodarowanie wodami – podsumowanie

Mając na względzie prawidłowe gospodarowanie wodami w latach 2022-2023, na terenie powiatu zaplanowano realizację 25 zadań – dla 10 z nich wykazano efekty realizacji. Z uwagi na charakter prowadzonych zadań, ustalenie dokładnych nakładów finansowych przeznaczonych na ich realizację jest ograniczone, czego efektem jest określenie kosztów wyłącznie dla dwóch z zadań dotyczących działań inwestycyjnych i utrzymaniowych związanych z melioracjami wodnymi – w 2022 roku na jego realizację przeznaczono 281 603,03 zł , a w 2023 roku 343 073,25 zł. Łącznie na realizację zadań przeznaczono 624 676,28 zł

Wszystkie z realizowanych zadań miały na celu ochronę zasobów wodnych. Jednym z głównych sektorów wpływających na stan i jakości wód jest przemysł, z uwagi na możliwość przedostawania się ścieków przemysłowych do środowiska. Mając na względzie wskazany fakt, na terenie powiatu prowadzono kontrole z zakresu przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, realizowane przez WIOŚ w Warszawie oraz PGW WP. Zgodnie z danymi WIOŚ w 2022 roku przeprowadzono 3 kontrole – w przypadku jednej stwierdzono nieprawidłowości, które nakazano usunąć. PGW WP w latach 2022-2023 przeprowadziło jedną kontrolę dotyczącą odprowadzania oczyszczonych ścieków do rowu melioracyjnego – w czasie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ścieki przedostające się do środowiska wodnego zwiększają żyzność wód, maksymalizując ich predyspozycje do pojawiania się zakwitów, powodują pogorszenie ich właściwości biologicznych oraz fizyko-chemicznych, stwarzają również zagrożenie zatrucia wody przez bakterie i mikroorganizmy chorobotwórcze. Z uwagi na przedstawione informacje konieczne pozostaje prowadzenie ewidencji oraz kontroli zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków również na terenach mieszkalnych. Deklaracje o prowadzeniu ewidencji i kontroli zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków wykazały gminy: Jaktorów, Baranów, Podkowa Leśna oraz Milanówek. Rekomenduje się, by podobną inicjatywą objęto wszystkie gminy powiatu.

Na terenie powiatu PGW WP prowadziło działą działania związane z utrzymaniem prawidłowego stanu rzek: Utrata, Rokicianka oraz Basinki. Gmina Jaktorów realizowała również działania pozwalające zwiększyć potencjał melioracyjny regionu poprzez udzielanie dotacji celowych na wykaszanie, czyszczenie oraz usuwanie awarii w obszarze rowów odwadniających.

4.5 Gospodarka wodno-ściekowa

Gospodarkę ściekową reguluje ustawa z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 757), która określa ścieki z budynków mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej, powstające w wyniku ludzkiego metabolizmu lub funkcjonowania gospodarstw domowych oraz ścieki o zbliżonym składzie pochodzące z tych budynków. Ściekami komunalnymi nazywa się ścieki bytowe lub mieszaninę ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, odprowadzane urządzeniami służącymi do realizacji zadań własnych gminy w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków komunalnych, a ścieki przemysłowe – to ścieki, niebędące ściekami bytowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, powstałe w związku z prowadzoną przez zakład działalnością handlową, przemysłową, składową, transportową lub usługową, a także będące ich mieszaniną ze ściekami innego podmiotu, odprowadzane urządzeniami kanalizacyjnymi tego zakładu.

Na terenie powiatu grodziskiego długość sieci wodociągowej wynosi 1 123,6 km, dostęp do sieci wodociągowej ma 92,1% mieszkańców. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu wynosi 511,3 km, dostęp do niej ma 63,6 % mieszkańców. Łącznie siecią kanalizacyjną w roku 2023 odprowadzono około 2 673,4 dam³ ścieków.

Na obszarze powiatu, do którego sieć kanalizacyjna nie jest doprowadzona, prowadzona jest indywidualna gospodarka ściekowa, realizowana za pomocą oczyszczalni przydomowych oraz zbiorników bezodpływowych. Dane GUS dostarczają informacji, że według stanu w dniu 31 grudnia 2022 roku na terenie powiatu funkcjonowało 290 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 13 002 zbiorników bezodpływowych.

W zakresie prowadzenia racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w latach 2022-2023 na terenie powiatu grodziskiego podjęto szereg zadań, których stopień realizacji został przedstawiony w tabeli poniżej.

Tabela 20. Realizacja zadań własnych i monitorowanych z zakresu gospodarki wodno-ściekowej

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
1.	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckiem	-	-	W ramach budżetu	W realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym m.in. w ramach konkursów ekologicznych.
		Gminy, PGW WP, organizacje pozarządowe	Zadanie nierealizowane.				
2.	Ograniczanie zużycia wody poprzez zmniejszenie strat na przesyle oraz optymalizację wykorzystania istniejącej infrastruktury wodnej	Miasto Milanówek, MPWiK Sp. z o.o.	-	-	-	-	W celu ograniczenia zużycia wody MPWiK Sp. z o.o. wymienia najbardziej awaryjne wodociągi oraz systematycznie zużytą armaturę.
		Gmina Grodzisk Mazowiecki, Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o.	1 070 944,03	206 547,16	Środki własne, POiS, NFOŚiGW	Zrealizowane	Wykorzystanie systemu SCADA, narzędzi GIS oraz kampanii pomiarowej i modeli hydraulicznych.
3.	Ograniczanie ilości zużywanej wody poprzez recykulację wody w zakładach przemysłowych i zamykanie obiegów wody	zakłady produkcyjne	Brak danych na temat realizacji.				
4.	Wykonanie i uruchomienie systemu zdalnego odczytu danych z wodomierzy (w tym m.in.: wymiana wodomierzy z nakładkami, koszt instalacji koncentratorów aktywacji, koszt wdrożenia i eksploatacji systemu) - zaspokojenie	Miasto Podkowa Leśna	69 438,12	186 268,30	Środki własne	Zrealizowane	W ramach zadania wymieniono wodomierze u odbiorców usług.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	potrzeb mieszkańców w zakresie dostarczenia wody						
5.	Zwiększenie dostępności mieszkańców powiatu do zbiorczego systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków oraz oczyszczalni ścieków	Gmina Grodzisk Mazowiecki, Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o.	904 310,00	1 501 710,00	Środki własne, NFOŚiGW	W trakcie realizacji	Budowa sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Grodzisk Mazowiecki o długości 15,6 km.
		Miasto Podkowa Leśna	–	–	–	Zrealizowane	Na terenie całego miasta istnieje sieć wodociągowa i kanalizacyjna wybudowana w latach 1995-2006.
6.	Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Miasto Milanówek, MPWiK Sp. z o.o.	–	229 561,59	Środki własne MPWiK	–	Przebudowa wodociągu w ulicy Żabie Oczko w Milanówku. Ze względu na występujące liczne awarie wodociągowe żeliwnego wodociągu w ulicy Żabie Oczko oraz w związku z pogorszeniem parametrów hydraulicznych sieci na skutek odkładania się naturalnych osadów na ściankach wewnętrznych rury MPWiK Sp. z o.o. zrealizował modernizację sieci. W 2023 roku wybudowano nową równoległą nitkę wodociągową metodą bezwykopową z rur PE o średnicy DN 110, długości L = 298,0m i przełączono wszystkich odbiorców.
			–	71 099,32			Budowa wodociągu w ulicy Łącznej w Milanówku. Wodociąg żeliwny o średnicy DN100 wybudowano w 1983 r. W związku z upływającą żywotnością wodociągu oraz armatury, dużą awaryjnością, czy też spadkiem wydajności przepływów zaplanowano budowę nowej sieci wodociągowej w ulicy Łącznej oraz wyłączenie z eksploatacji starego wodociągu.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							W 2023 roku wybudowano nową równoległą nitkę wodociągową metodą bezwykopową z rur PE o średnicy DN 160, długości L = 145,47 m
			-	170 000,00			<p>Połączenie sieci wodociągowej w ul. Staszica w celu poprawy wydajności oraz zapewnienia dwóch punktów zasilania.</p> <p>Połączenie sieci w ulicy Staszica pod ulicą Królewską, to ważna inwestycja dla miasta Milanówka. Nieruchomości znajdujące się przy ulicach: Łącznej, Stefana Okrzei, Wysockiego, Dembowskiej, Staszica, Wysokiej były zasilane w wodę tylko z jednej strony (od ulicy Nowowiejskiej). Nowe połączenie sieci wodociągowej zapewniło dostawy wody w tej strefie z dwóch punktów zasilania oraz stabilizację ciśnienia w sieci.</p>
			-	18 845,63			<p>Projekt modernizacji Stacji Uzdatniania Wody Długa.</p> <p>Zapewnienie mieszkańcom Milanówka dostaw wody najwyższej jakości wymaga realizacji inwestycji poprawiających efektywność procesów uzdatniania, dlatego zainstalowana technologia z 1992 roku na Stacji Uzdatniania Wody „Długa” zostanie w pełni zmodernizowana. Efektem modernizacji będzie udoskonalenie technologii uzdatniania wody, zwiększenie możliwości produkcyjnych Stacji Uzdatniania Wody oraz ograniczenie zużycia energii elektrycznej. Rozwój miasta, w szczególności o zabudowę wielorodzinną wymaga zwiększenia zasobów wody w najbliższym czasie o ok. 300 m³/d. Dodatkowo zwiększenie poboru z ujęć oligoceńskich ma zapewnić dywersyfikację względem poboru wody z ujęć czwartorzędowych, których</p>

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							ryzyko zanieczyszczenia antropogenicznego w Milanówku jest wysokie.
			–	65 190,00	Środki własne Urzędu Miasta		<p>SUW Długa S-3. Wykonanie otworu rozpoznawczo-eksploatacyjnego S-3 ujmującego oligoceński poziom wodonośny</p> <p>Otwór ten zostanie zlokalizowany na terenie stacji uzdatniania wody przy ul. Długiej (SUW „Długa”), gdzie aktualnie znajdują się już dwie studnie o głębokości 240 m, ujmujące oligoceński poziom wodonośny które zostały odwiercone 1987 r.. Ponieważ ujęcie przy ul. Długiej ma stanowić główne źródło zaopatrzenia miasta w wodę, MPWiK podjął działania mające na celu zwiększenie produkcji wody z tego ujęcia do zatwierdzonych 2023 roku nowych zasobów eksploatacyjnych o wysokości 77,0 m³/h.</p> <p>Do 2023 roku zatwierdzone zasoby eksploatacyjne wynosiły 42,0 m³/h. Trzeci, projektowany otwór studzienny w założeniu ma zwiększyć bezpieczeństwo dostaw wody z tego ujęcia oraz ewentualnie zwiększyć jego możliwości eksploatacyjne do poziomu wynikającego z zapotrzebowania miasta na wodę.</p>
		Gmina Baranów	–	–	Programu Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	W trakcie realizacji	Zadanie przewiduje całkowitą modernizację dwóch Stacji Uzdatniania Wody, SUW Ceglów i SUW Stanisławów.
		Gmina Jaktorów	613 794,60	–	Środki własne	Zrealizowane	Budowa zbiornika na wodę czystą w SUW Bieganów.
			–	5 523 890,64			Budowa i przebudowa stacji uzdatniania wody w Kozerach Nowych, w tym: rozbiórka istniejącego budynku technologicznego, dwóch stalowych zbiorników, podziemnej komory zasuw

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							<p>i podziemnego odstożnika popłuczyn, demontaż dwóch słupów energetycznych, oraz budowa budynku technologicznego SUW, wraz z urządzeniami i instalacjami technologicznymi w ww. budynku, budowa obiektów towarzyszących i przebudowa kanału odprowadzającego wody zużyte z terenu SUW do rowu melioracyjnego.</p> <p>Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stare Budy, na ulicach: Platynowej, Złotej, Stalowej, Kaska oraz przy drogach wewnętrznych, • Budy Michałowskie na ulicach Radziejowickiej i Piaskowej, • Budy Zosine na ulicy Kaska, • Chylce na ulicach: Alpejskiej i Skandynawskiej, • Kolonii Jaktorów na ulicach: Gen. Maczka, Gen. Bema, Gen. Sikorskiego i Bora Komorowskiego, • Henryszew na ulicach: Topolowej i Górskiej.
			447 000,00	87 500,00			
7.	Wykonanie nowych odwiertów i studni dla SUW przy ul. Na Skraju (II etapy) - pozyskanie nowych źródeł wody dla mieszkańców Milanówka	Miasto Milanówek	Zadanie niezrealizowane.				
8.	Budowa sieci wodociągowej w ulicach gminnych w Milanówku	Miasto Milanówek	–	2 984,93	Środki własne MPWIK	–	W 2023 roku MPWIK wykonało projekt sieci wodociągowej w ulicy Sadowej.
9.	Dokumentacja projektowa spinki wodociągowej na terenie miasta Podkowa Leśna	Miasto Podkowa Leśna	–	76 137,00	Środki własne	Zrealizowane	W ramach zadania zaprojektowano i wykonano spinkę wodociagową w ul. Kolejowej.
10.	Ujęcie wody w Czarnym Lesie - ETAPI - Badania geofizyczne, odwierty	Zakład Wodociągów i Kanalizacji	545 054,20	–	Środki własne, NFOŚiGW	Zrealizowane	Prace przewidziane w ramach wskazanego zadania zostały wykonane.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	pilotażowe, zakup nieruchomości oraz ETAP II - Dok. projektowa, sieć wody surowej, uzbrojenie studni, przyłącze energetyczne i prace na stacji	w Grodzisku Mazowieckim					
11.	Wykonanie nowego ujęcia dla studni nr 4	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Grodzisku Mazowieckim	15 050,00	199 627,26	Środki własne, NFOŚiGW	W trakcie realizacji	W ramach realizacji inwestycji nastąpił odbiór dokumentacji budowy oraz rozpoczęte zostały roboty budowlane.
12.	Modernizacja SUW Wólka Grodziska	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Grodzisku Mazowieckim	–	–	–	–	Zadanie nie było realizowane. Jego realizacja została przewidziana na kolejne lata.
13.	Projektowanie i budowa sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Grodzisk Mazowiecki o długości ok 5,1 km	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Grodzisku Mazowieckim	Opis realizacji zadania przedstawiono w punkcie 5 tabeli.				
14.	Projektowanie i budowa przewodów tłocznych wody surowej do SUW "Cegielniana"	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Grodzisku Mazowieckim	54 120,85	88 253,14	środki własne, NFOŚiGW	W trakcie realizacji.	Zakończono prace projektowe.
15.	SCADA, GIS, Kampania pomiarowa, model hydrauliczny	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Grodzisku Mazowieckim	Jak w punkcie 2			Zrealizowane	Wykorzystanie systemu SCADA, narzędzi GIS oraz kampanii pomiarowej i modeli hydraulicznych

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
16.	Wykonanie awaryjnego otworu studziennego nr 3a w Kozerach Nowych na nieruchomości gminnej o nr ewid. 85/39 - obsługującego wodociąg wiejski Gminy Jaktorów (P)	Gmina Jaktorów	1 022 191,50	–	Środki własne	Zrealizowane	Wykonanie awaryjnego otworu studziennego nr 3a w Kozerach Nowych.
17.	Budowa spinki sieci wodociągowej Gminy Jaktorów (ul. Władysława Jagiełły) z siecią wodociągową Gminy Grodzisk Mazowiecki	Gmina Jaktorów	–	–	Środki własne	Zrealizowane	Zadanie wykonane w 2021 roku.
18.	Opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej na budowę sieci wodociągowej w Gminie Jaktorów - Etap III	Gmina Jaktorów	–	–	Środki własne	Zrealizowane	Zadanie wykonane w 2021 roku.
19.	Budowa oraz modernizacja sieci kanalizacyjnej	Miasto Milanówek, MPWIK Sp. z o.o.	334 147,23	41 408,00	Środki własne MPWIK; Gmina Milanówek	W realizacji	<p>W 2022 roku Spółka zakupiła i zamontowała nowy agregat prądotwórczy do przepompowni przy ulicy Piotra Skargi.</p> <p>W 2022 roku Gmina Milanówek zakupiła dwie nowe pompy do przepompowni przy ulicy Polnej. Pompy miały 24 lata i ulegały częstym awariom.</p> <p>Natomiast w 2023 roku w związku z pogorszeniem wydajności pracy pomp o ponad 85 % Gmina Milanówek zakupiła dwie nowe pompy do przepompowni Piotra Skargi.</p> <p>W 2023 roku MPWIK rozpoczął budowę sieci kanalizacyjnej w systemie grawitacyjnym wraz z odejściami do granicy nieruchomości w ulicy Słowików oraz Jerzyków o długości L= 297,0 m.</p>

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
		Gmina Grodzisk Mazowiecki, Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o.	9 448 530,00	4 034 830,00	Środki własne, POiS, WFOŚiGW	W trakcie realizacji	Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i gminy Grodzisk Mazowiecki o długości 23,3 km.
		Gmina Baranów	221 400,00	–	Środki własne	Zrealizowane	Budowa kanalizacji w miejscowości Bronisławów ul. Błońska i Platynowa o długości 377 m.
		Gmina Jaktorów	–	–	–	W trakcie realizacji	Prowadzenie modernizacji sieci kanalizacyjnej w ramach przebudowy dróg jako infrastruktury towarzyszącej.
20.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączeniami w granicy pasa drogowego w drodze dojazdowej do ulicy Królewskiej	Miasto Milanówek	Zadanie niezrealizowane.				
21.	Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicach Szczepkowskiego i Dzierżanowskiego oraz w drodze bez nazwy (działka nr 278 i 267/24 obręb 0004)	Miasto Milanówek	Zadanie niezrealizowane.				
22.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączeniami w granicy pasa drogowego w drodze dojazdowej do ulicy Królewskie	Miasto Milanówek	Zadanie niezrealizowane.				
23.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ulicy Moniuszki, w ulicy Gombrowicza i w ulicy Grudowskiej	Miasto Milanówek	1 737 338,11	–	Fundusz Inwestycji Lokalnych	Częściowo zrealizowane	Wybudowano kanalizację w ul. Gombrowicza.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
24.	Projektowanie i budowa sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i gminy Grodzisk Mazowiecki o długości ok 50 km	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Grodzisku Mazowieckim	Opis realizacji zadania przedstawiony w punkcie 19 tabeli.				
25.	Modernizacja i Rozbudowa Oczyszczalni Ścieków	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Grodzisku Mazowieckim	Opis realizacji zadania przedstawiony w punkcie 33 tabeli.				
26.	Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej wraz z przejściem pod torami linii kolejowej CMK w Bieganowie	Gmina Jaktorów	–	–	Środki własne	Zrealizowane	Zadanie wykonane w 2021 roku.
27.	Racjonalna gospodarka wodno-ściekowa w aspekcie społeczno-gospodarczego rozwoju gminy (budowa SUW we wsi Grądy, budowa sieci wodociągowej i kanalizacji w wsi Grądy Henryszew, Budy Zosine, Stare Budy)	Gmina Jaktorów	Zadanie niezrealizowane.				
28.	Budowa kanalizacji sanitarnej w gminie Żabia Wola	Gmina Żabia Wola	Gmina nie udostępniła informacji.				
29.	Budowa kanalizacji sanitarnej w gminie Żabia Wola oraz budowa oczyszczalni ścieków w m. Żabia Wola	Gmina Żabia Wola	Gmina nie udostępniła informacji.				

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
30.	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w Gminie Żabia Wola	Gmina Żabia Wola	Gmina nie udostępniła informacji.				
31.	Budowa ulicznych sieci wodociągowych w Gminie Baranów - miejscowości: Holendry Baranowskie, Kaski, Bronisławów i Boża Wola	Gmina Baranów	-	-	-	Zrealizowane	Zrealizowane w latach wcześniejszych.
32.	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Baranów	Gmina Baranów	Zrealizowane nierealizowane.				
33.	Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych	Gmina Grodzisk Mazowiecki, Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o.	23 098 771,22	6 457 549,39	Zrealizowane	Środki własne, POiS, NFOŚiGW	<p>Modernizacja instalacji oczyszczania ścieków obejmująca:</p> <ul style="list-style-type: none"> wybudowanie dwóch pompowni osadu wstępnego niezagęszczonego i zagęszczonego, które pozwoliło na efektywniejsze wykorzystanie osadów w procesie fermentacji biogazowej. wybudowanie nowej wydzielonej komory fermentacyjnej WKF 9A, które pozwoliło na zwiększenie produkcji biogazu wykorzystywanego jako źródło energii cieplnej i elektrycznej w całości wykorzystywanej na potrzeby pracy całej oczyszczalni. modernizacja całego ciągu zagęszczania i odwadniania osadów polegająca na m.in. na wymianie urządzeń na bardziej efektywne pozwoliła na skierowanie osadów do ciągu fermentacji, dzięki czemu wszystkie osady poddawane są procesowi stabilizacji w komorach fermentacyjnych i dzięki temu osad odwodniony może być wykorzystywany rolniczo.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
34.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie	Gminy, właściciele posesji	Brak danych na temat realizacji zadania.				
35.	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ w Warszawie	Finansowane w ramach budżetu jednostki		W trakcie realizacji	W 2022 r. Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska przeprowadził w powiecie grodziskim 3 kontrole dotyczące przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi. W przypadku jednej kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przestrzegania wymogów ochrony środowiska: przekroczenia wskaźników zanieczyszczeń – BZT5, azotu ogólnego i fosforu ogólnego, w ściekach oczyszczonych odprowadzanych z oczyszczalni ścieków oraz nieterminowego przekazania wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska wyników pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód. W związku ze stwierdzonymi naruszeniami MWIOŚ wydał zarządzenie pokontrolne, w którym nakazał ich usunięcie. Ponadto MWIOŚ nałożył sankcję na przedstawiciela zakładu w postaci pouczenia. W przypadku pozostałych dwóch kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez ankietowane jednostki

Gospodarka wodno-ściekowa – podsumowanie

W obszarze interwencji „gospodarka wodno-ściekowa” na terenie powiatu grodziskiego w latach 2022-2023 zaplanowano realizację 35 zadań – dla 23 wykazano efekty realizacji. Szacunkowy koszt realizacji zadań w 2022 roku wynosi 39 582 089,86 zł, a w 2023 roku 18 961 402,36 zł. Łączy koszt realizacji zadań wynosi 58 543 492,22 zł.

Zadania we wskazanym obszarze interwencji skupiały się przede wszystkim na budowie i modernizacji sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej na terenie powiatu. Rozbudowa sieci wodociągowej, oprócz oczywistej korzyści, jaką jest zapewnienie dostępu do wody pitnej, pozwala także ograniczyć możliwe straty wody, a także kontrolować jej normy mikrobiologiczne. Zwiększenie stopnia skanalizowania powiatu bezpośrednio przyczynia się do ograniczenia przenikania zanieczyszczeń ciekłych do gleb oraz wód, a także zwiększa bezpieczeństwo sanitarne obszaru. Należy również zauważyć, że dostęp do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej podnosi komfort życia mieszkańców. Na terenie powiatu grodziskiego zadania związane z rozbudową i modernizacją sieci sanitarnej i wodociągowej realizowały wskazane jednostki administracyjne: Grodzisk Mazowiecki, Podkowa Leśna, Milanówek, Baranów oraz Jaktorów.

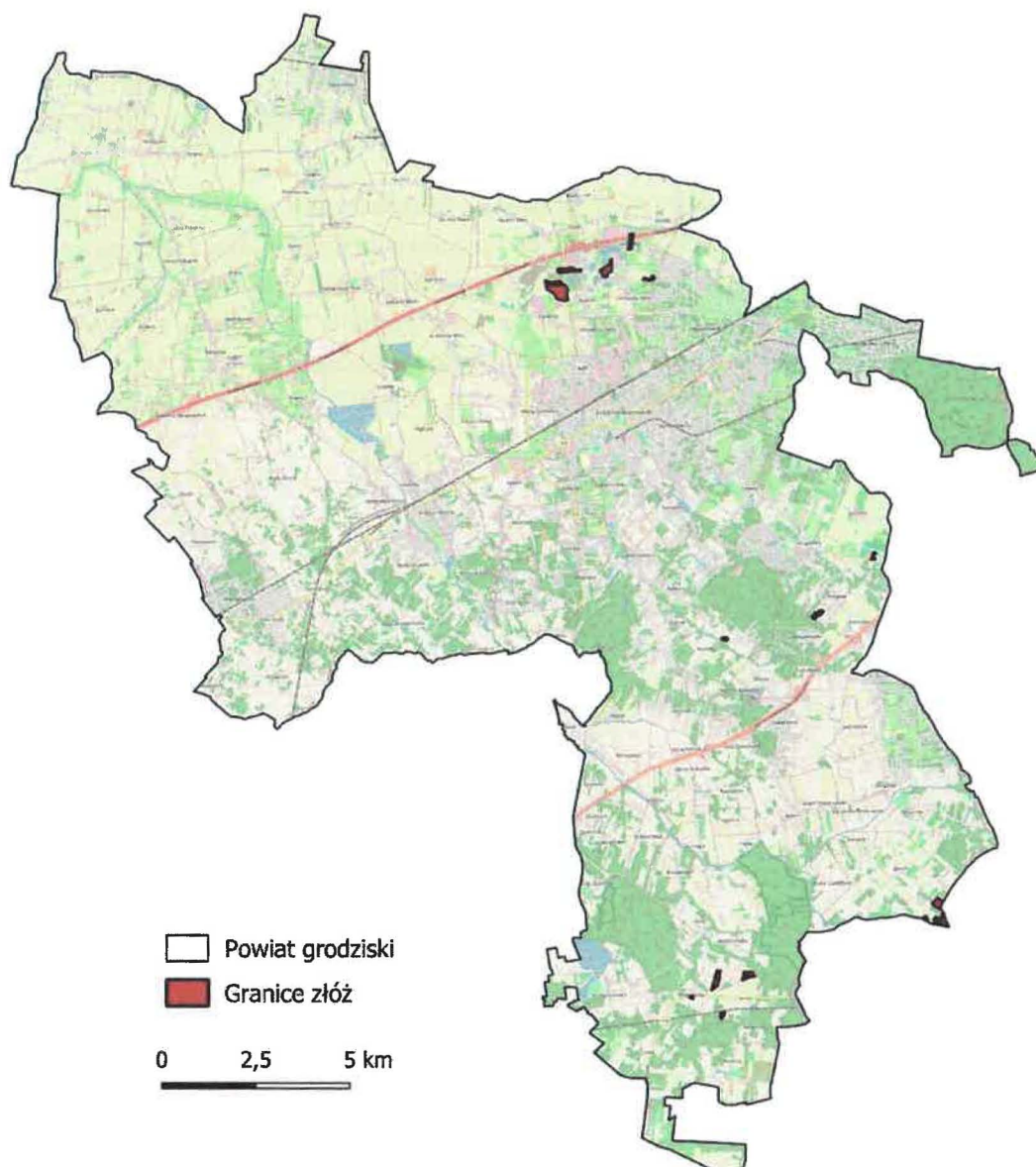
Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Grodzisku Mazowieckim rozpoczął prace nad wykonaniem nowego ujęcia wody pitnej, a także przystąpił do opracowania projektu budowy przewodów tłoczących wodę do Stacji Uzdatniania Wody „Ceglana”. Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody realizowana była także w Milanówku – obecnie jest ona na etapie projektowania. Tworzenie nowych ujęć wody oraz modernizacje SUW pozwalają zachować bezpieczeństwo dostępu do wody pitnej dla mieszkańców powiatu, a także zwiększają potencjał wydobycia wody czystej – niezanieczyszczonej przez działalność antropogeniczną.

4.6 Zasoby geologiczne

Teren powiatu ma charakter nizinny. Obserwowane są na nim niewielkie wzniesienia morenowe. Maksymalne wysokości bezwzględne oscylują w granicach 217 m n.p.m. Wśród najstarszych, paleozoicznych utworów na terenie powiatu rozpoznaje się skały osadowe kambru, ordowiku, syluru i permu. Warstwę najmłodszych, tworzą utwory zlodowaceń plejstoceńskich – piaski i żwiry fluwioglacjalne oraz wapniste gliny zwałowe.

Na terenie powiatu rozpoznane są złoża: ilów, ceramiki budowlanej oraz kruszyw naturalnych takich jak: piaski oraz żwiry. Obecnie na wskazanym obszarze działają dwa zakłady górnicze: Książenice i Zaręby I.

Rycina 9. Granice złóż kopalnych terenie powiatu grodziskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych CBDG oraz PIG-PIB

W zakresie prowadzenia racjonalnej gospodarki zasobami geologicznymi w latach 2022-2023 na terenie powiatu przewidziano realizację trzech zadań. Efekty ich realizacji przedstawia tabela poniżej.

Tabela 21. Realizacja zadań z zakresu zasobów geologicznych

Lp.	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
1.	Kontrola realizacji koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckiem	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym. W 2022 roku przeprowadzono jedną kontrola (w ramach wydanej koncesji) przez pracownika Starostwa, w ramach której nie wykazano nieprawidłowości w realizacji koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż. W 2023 roku kontrole nie były realizowane. Realizacja zadań administracyjnych, w tym weryfikacja i analiza projektów robót geologicznych i dokumentacji powykonawczych.
		Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego,	–	–	–	–	Kontrole realizacji koncesji nie były realizowane ze względu na brak obowiązujących koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż, dla których Marszałek Województwa Mazowieckiego był organem koncesyjnym.
		OUG	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zrealizowane	Kontrola w 2023 roku w zakładzie górniczym Książenice przez pracowników inspekcyjno-technicznych.
2.	Ograniczanie niekoncesjonowanej eksploatacji zasobów	OUG	Zadanie nierealizowane – brak danych.				

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez ankietowane jednostki

Zasoby geologiczne – podsumowanie

W ramach obszaru interwencji „zasoby geologiczne” na terenie powiatu grodziskiego w latach 2022-2023 zaplanowano realizację 2 zadań – dla 1 wykazano efekty realizacji. Z uwagi na specyfikę prowadzonych zadań określenie kosztów ich realizacji jest utrudnione.

W ramach realizacji zadania wskazano, że w roku 2022 Starostwo powiatu grodziskiego skontrolowało jeden zakład pod kątem prawidłowości realizacji koncesji na wydobycie kopalin. Dodatkowo, w 2023 roku pracownicy Okręgowego Urzędu Górniczego przeprowadzili kontrolę zakładu górniczego Książenice.

4.7 Gleby

Na terenie powiatu grodziskiego wskazuje się na zróżnicowanie gleb wynikające ze zmienności warunków glebotwórczych m.in. skał macierzystych. Na terenie powiatu rozpoznane zostały gleby: bielcowe, brunatne – w tym brunatno-kwaśne i brunatno-wyługowane, czarne ziemie, czarne ziemie zdegradowane, murszowe, torfowe, mady, mułowo-torfowe oraz glejowe.

Pod względem klas bonitacyjnej na terenie powiatu dominują gleby IV klasy bonitacyjnej (gleby orne średniej klasy) obejmujące około 30,1 % użytków rolnych oraz V klasy (gleby orne słabe) obejmujące około 30% użytków rolnych. Mniejszy odsetek stanowią gleby klasy III (gleby orne średnio dobre) – 21,8%, gleby klasy VI (gleby orne najsłabsze) – 14% oraz II (gleby orne bardzo dobre) – 1,1%.

Wśród głównych czynników warunkujących stan gleb wskazuje się:

- intensywne rolnictwo – stosowanie nawozów oraz środków ochrony roślin, praca wysokowydajnych maszyn rolniczych, zagęszczanie gleby,
- działalność zakładów produkcyjno-usługowych – ryzyko chemicznej degradacji gleby, w wyniku przedostawania się ścieków przemysłowych oraz wód technologicznych do środowiska glebowego,
- komunikacja i transport samochodowy – chemiczna degradacja gleb, w wyniku przesiąkania zanieczyszczonych odcieków wód do gleb w pobliżu pasów ruchu.

W zakresie prowadzenia ochrony zasobów glebowych w latach 2022-2023 na terenie powiatu grodziskiego podjęto szereg zadań, których stopień realizacji został przedstawiony w tabeli poniżej.

Tabela 22. Realizacja zadań z zakresu zasobów glebowych

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
1.	Promocja pakietów rolnośrodowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz informacja nt. dobrych praktyk rolniczych	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckiem	-	-	-	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym.
		ARiMR	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Informowanie osób zainteresowanych w punkcie informacyjnym BP ARiMR, oraz doraźne akcje informacyjne przy pomocy ulotek i biuletynów (m in. na terenie BP, czy dożynek gminnych).
2.	Ochrona gruntów rolnych przed zmianą zagospodarowania poprzez uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych	Gminy	Zadanie nierealizowane.				
3.	Realizacja zadań wskazanych w pakietach rolno środowiskowo-klimatycznych	właściciele terenu, rolnicy	Brak danych na temat realizacji zadania.				
4.	Monitoring gleb użytkowanych rolniczo	IUNG, OSChR	Finansowane w ramach budżetu jednostki		W trakcie realizacji	Brak stanowiska monitoringu chemizmu gleb na terenie powiatu grodziskiego.	
5.	Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym	właściciele gruntów, przedsiębiorstwa	Brak danych na temat realizacji zadania.				
6.	Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku rekreacyjnym	właściciele gruntów, przedsiębiorstwa	Brak danych na temat realizacji zadania.				

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
7.	Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku leśnym	właściciele gruntów, przedsiębiorstwa	Brak danych na temat realizacji zadania.				

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez ankietowane jednostki

Gleby – podsumowanie

Mając na względzie ochronę zasobów glebowych na terenie powiatu grodziskiego w latach 2022-2023 zaplanowano realizację 7 zadań – dla jednego wykazano efekty realizacji.

Głównym efektem realizacji zamierzonych zadań było prowadzenie działań informacyjnych z zakresu promocji pakietów rolnośrodowiskowych, rolnictwa ekologicznego oraz dobrych praktyk rolniczych.

Na terenie powiatu nie jest zlokalizowany żaden punkt pomiarowy Monitoringu Chemizmu Gleb Ornych Polski, za którego opracowanie odpowiada Instytut Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowego Instytutu Badawczego. Badanie gleb użytkowanych rolniczo może być wykonywane również na zlecenie rolników. Wskazuje się, że takie badania należy wykonywać co 3-4 lata, z uwagi na co nie można wykluczyć, że w latach 2022-2023 badania gleb na terenie powiatu grodziskiego nie były wykonywane.

4.8 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Podstawą systemu gospodarowania odpadami na terenie powiatu grodziskiego o jest wielokrotnie na przestrzeni ostatnich lat nowelizowana Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 399). System gospodarowania odpadami koordynowany jest przez struktury gminne powiatu.

Szczegółowe informacje dotyczące wytwarzanych opadów komunalnych na terenie powiatu przedstawia tabela poniżej.

Tabela 23. Ilości odpadów komunalnych zebranych z terenu powiatu grodziskiego w 2022 roku

Rodzaj odpadów	Masa odebranych opadów [t]
Odpady zebrane w ciągu roku	
Ogółem	45 572,79
Z gospodarstw domowych	38 410,23
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	7 162,56
Odpady zbierane selektywnie	
Ogółem	19 964,73
Papier i tektura	2 064,57
Szkło	1 918,42
Tworzywa sztuczne	982,33
Metale	20,57
Tekstylia	1,42
Wielkogabarytowe	1 617,02
Biodegradowalne	9 378,90
Baterie i akumulatory	0,78
Zmieszane odpady opakowaniowe	3 835,27
Odpady niebezpieczne	13,86
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	25,17
Pozostałe	45,13
Odpady zmieszane	
Ogółem	25 608,06
Z gospodarstw domowych	19 548,91
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	6 059,15

Źródło: GUS

W zakresie racjonalnego gospodarowania odpadami w latach 2022-2023 na terenie powiatu grodziskiego podjęto szereg działań, których stopień realizacji został przedstawiony w tabeli poniżej.

Tabela 24. Realizacja zadań z zakresu gospodarki odpadami i zapobieganiu powstawaniu odpadów

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
1.	Kontrola w zakresie przestrzegania warunków wydanych decyzji	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckiem	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	<p>W 2022 roku przeprowadzono 15 kontroli przez pracownika Starostwa. W kilku przypadkach obecny był przedstawiciel Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości w zakresie przestrzegania warunków decyzji.</p> <p>W 2023 roku przeprowadzono 16 kontroli przez pracownika Starostwa. W kilku przypadkach obecny był przedstawiciel Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości w zakresie przestrzegania warunków decyzji.</p>
2.	Roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi przekazywane marszałkowi województwa	Miasto Milanówek	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Realizowane w trybie ciągłym	Sprawozdania Burmistrza Miasta Milanówka z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2022 i 2023 rok przekazane do Marszałka Województwa mazowieckiego.
		Gmina Grodzisk Mazowiecki	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Realizowane w trybie ciągłym	Składanie sprawozdań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi do Marszałka Województwa mazowieckiego – sprawozdania zaakceptowane.
		Miasto Podkowa Leśna	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zrealizowane	Realizacja zadania na platformie BDO.
		Gmina Baranów	1 848 077,55	1 556 192,80	Dochody pochodzące z pobranej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.	Zrealizowane	<p>W ramach realizacji zadania prowadzono odbiór i zagospodarowanie zmieszanych i selektywnych odpadów komunalnych. Przeprowadzono również przetarg na PSZOK.</p> <p>Łączna masa odebranych odpadów komunalnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w 2022 roku – 2 179,850 Mg • w 2023 roku – 2 200,692 Mg

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
		Gmina Jaktorów	4 933 158,06	4 114 186,07	Wpłaty mieszkańców	Zrealizowane	<p>W ramach realizacji zadania wykazano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odbiór odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych, • osiągnięcie wymaganego przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych, • osiągnięcie wymaganego poziomu ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, • osiągnięcie wymaganego poziomu ograniczenie składowania odpadów.
3.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Miasto Milanówek	10 406,34	11 084,04	WFOŚiGW	W trakcie realizacji	<p>W ramach realizacji zadania prowadzono odbiór, transport i utylizację wyrobów zawierających azbest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w 2022 roku – 14,05 Mg, • w 2023 roku 18,66 Mg.
		Miasto Podkowa Leśna	16 740,00	0	Środki własne	W trakcie realizacji	W latach 2022-2023 usunięto 1 550 m ² eternitu.
		Gmina Baranów	–	49 950,00	Środki własne i dofinansowanie	Zrealizowane	Zbiórka zalegających materiałów zawierających azbest – w 2023 roku zebrano 150,27 Mg.
		Gmina Jaktorów	19 509,98	29 544,48	Środki własne, WFOŚiGW	W trakcie realizacji	<p>Odbiór i przekazanie do utylizacji wyrobów zawierających azbest z nieruchomości położonych na terenie Gminy Jaktorów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w roku 2022 odebrano z terenu gminy 46,32 Mg wyrobów zawierających azbest, • w 2023 roku odebrano 78,16 Mg wyrobów zawierających azbest.
4.	Modernizacja oraz budowa punktów selektywnego	Gmina Grodzisk Mazowiecki	9 990,57	–	Środki własne	Zrealizowane	Budowa wiaty do magazynowania worków do segregacji odpadów na terenie PSZOK-u.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	zbierania odpadów komunalnych	Podmioty zarządzające instalacjami – Miasto Podkowa Leśna	-	-	-	Nierealizowane	Podmiot zewnętrzny zarządzający instalacją punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych nie modernizował w tym okresie instalacji.
5.	Prowadzenie kampanii edukacyjnych w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz prawidłowego postępowania z wytworzonymi odpadami	Miasto Milanówek	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	<p>W ramach realizacji działań w zakresie ochrony środowiska przed odpadami w 2023 roku przeprowadzono:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizację systemu odbioru i zagospodarowania odpadów od właścicieli posesji zamieszkałych położonych na terenie Milanówka, zapewnienie możliwości oddawania odpadów do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), realizowane na podstawie umowy z firmą Miejski Zakład Oczyszczania w Pruszkowie sp. z o.o., • badanie popiołów z palenisk domowych, w celu stwierdzenia wykluczenia spalania odpadów, realizowane na podstawie umowy z Centrum Badań Środowiskowych SORBCEM, • zakup i montaż nowych koszy na odpady – zakupiono 15 sztuk nowych koszy i rozstawiono na terenie miasta, • zakup tablic informujących o konieczności sprzątania po swoim psie, • zakup pakietów higienicznych na psie nieczystości, • prowadzenie akcji w zakresie edukacji ekologicznej, • organizacja pikniku ekologicznego, który odbył się w dniu 25 czerwca 2023 r. W programie pikniku znalazło się wiele aktywności dla Mieszkańców, w tym m. in. punkt konsultacyjny Programu „Czyste Powietrze”, Eko pokój

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							<p>zagadek, Eko VR, sadzenie roślin, prezentacje nt. odnawialnych źródeł energii, tworzenie biżuterii ekologicznej, wykonywanie bomb nasiennych, eko gry z nagrodami,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajęcia edukacyjne prowadzone przez ROŚ w milanowskich szkołach, • w ramach obchodów Światowego Dnia Ziemi w sobotę 22 kwietnia 2023 r. odbyła się akcja rozdawania bezpłatnych sadzonek bratków dla Mieszkańców Milanówka, • ekologiczny konkurs plastyczny pn. „Tajna misja Szczurka Jurka” dla uczniów milanowskich szkół z klas 1–3. Celem konkursu było kształtowanie zachowań proekologicznych, a zadaniem uczestników stworzenie pracy plastycznej o tym jak Jurek Szczurek dba o ekologię w Milanówku. Konkurs był organizowany przez Referat Ochrony Środowiska i Gospodarki Zielenią wraz z Miejską Biblioteką Publiczną w Milanówku oraz we współpracy z firmą MZO Pruszków.
		Miasto Podkowa Leśna	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zrealizowane	Akacja edukacyjna dla dzieci i młodzieży z zakresu gospodarki odpadami przeprowadzona w szkołach podstawowych.
		Gmina Jaktorów	Zrealizowane w ramach umowy na odbiór i zagospodarowanie odpadów z nieruchomości zamieszkałych.			Zrealizowane	Gmina przeprowadziła szereg akcji edukacyjnych wśród mieszkańców nieruchomości zamieszkałych mających na celu poprawne prowadzenie segregacji starając się dotrzeć do jak największej ilości mieszkańców poprzez: dostarczenie do każdej nieruchomości zamieszkałej instrukcji poprawnej segregacji odpadów, kontroli „u źródła” oddawanych odpadów i mobilizacji mieszkańców do poprawnej segregacji, cykl artykułów o tematyce odpadów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez ankietowane jednostki

Gospodarka odpadami – podsumowanie

W zakresie racjonalnego gospodarowania odpadami w latach 2022-2023 na terenie powiatu grodziskiego zaplanowano realizację 5 zadań – dla wszystkich wykazano efekty realizacji. Szacunkowe koszty realizacji zadań w 2022 roku wyniosły 6 837 882,50 zł a w 2023 roku 5 760 957,39 zł. Łącznie koszty realizacji zadań wyniosły 12 598 839,89 zł.

W zakresie gospodarki odpadami na terenie powiatu podejmowano m.in. kontrole podmiotów gospodarczych pod względem przestrzegania decyzji na zbieranie, magazynowanie oraz przetwarzanie odpadów – w latach 2022-2023 przeprowadzono 31 kontroli.

Na terenie powiatu zbierane i zagospodarowane były odpady komunalne. Sprawozdania z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi gminy powiatu grodziskiego składały do Marszałka Województwa mazowieckiego. Na terenie powiatu – w Milanówku, Podkowie leśnej, gminie Baranów oraz Jaktorów realizowane były również zadania z zakresu odbioru i utylizacji wyrobów azbestowych oraz eternitu. Prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami, a przede wszystkim utylizacja wyrobów azbestowych oraz eternitu odznacza się znacznym, pozytywnym wpływem zarówno na środowisko, jak i ludzi. Funkcjonowanie w pobliżu zalegających wyrobów azbestowych może przyczyniać się do powstawania chorób układu oddechowego takich jak: pylica azbestowa, rak płuc oraz zapalenie oskrzeli. Niezagospodarowane opady, oprócz obniżenia walorów krajobrazowych terenu stanowią także zagrożenie dla miejscowej flory oraz fauny oraz mogą być źródłem zagrożenia dla gleb oraz zasobów wodnych, przez powstające z nich odcieki.

Kluczowym zadaniem we wskazanym obszarze jest również edukacja z zakresu racjonalnej gospodarki odpadami oraz ich prawidłowego zagospodarowania, w ramach której brano udział m.in. w akcjach „Dzień ziemi”, „Eko pokój zagadek”, a także konkursach tj. „Tajna misja Szczura Jurka”. Gmina Jaktorów publikował także cykl artykułów o tematyce odpadowej skierowanych do mieszkańców poświęconych m.in. tematyce segregacji.

4.9 Ochrona zasobów przyrodniczych

Ochrona zasobów przyrodniczych jest realizowana na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.). Ochrona przyrody, w jej rozumieniu polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody.

Na terenie powiatu grodziskiego zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody:

- Rezerwat przyrody im. Bolesława Hryniewieckiego,
- Rezerwat przyrody Parów Sójek,
- Rezerwat przyrody Zaborów im. Witolda Tyrakowskiego,
- Rezerwat przyrody Skulski Las,
- Rezerwat przyrody Skulskie Dęby,
- Bolimowsko-Radziejowicki z doliną Środkowej Rawki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: Wydmy Międzyborowskie, Turczynek, Leśny Park Miejski w Mieście - Ogrodzie Podkowie Leśnej,
- Użytki ekologiczne.
- Pomniki Przyrody.

Powierzchnia wszystkich gruntów leśnych na terenie powiatu grodziskiego o w roku 2023 wyniosła 4 276,98 ha. Lesistość powiatu określona została na poziomie 11,7%, co stanowi wartość niższą niż średnia lesistość województwa mazowieckiego (23,4%) oraz Polski (29,7%). Nadzór nad drzewostanem sprawują Nadleśnictwa: Grójec, Chojnów oraz Radziwiłłów.

W zakresie ochrony zasobów przyrodniczych w latach 2022-2023 na terenie powiatu grodziskiego podjęto szereg zdań, których stopień realizacji został przedstawiony w tabeli poniżej.

Tabela 25. Realizacja zadań własnych i monitorowanych z zakresu ochrony zasobów przyrodniczych

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
1.	Utrzymanie zieleni przy drogach gminnych, powiatowych, wojewódzkich, krajowych	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Wydawanie decyzji nakazujących dokonania nasadzeń zastępczych, polegające na zastąpieniu uszkodzonych lub koniecznych do wycinki drzew nowymi nasadzeniami: <ul style="list-style-type: none"> • w 2022 roku wydano 13 decyzji, • w 2023 roku wydano 20 decyzji. Realizacja nowych nasadzeń na terenach stanowiących własność powiatu, w pasach dróg powiatowych.
		GDDKiA	190 000,00	190 000,00	Budżet BUA	Zrealizowane	Utrzymanie zieleni przydrożnej, koszenie pasa drogowego, pielęgnacja drzew i krzewów, stosowanie oprysków chemicznych.
		Miasto Milanówek	317 142,00	–	Środki własne	Zrealizowane	Utrzymaniem zieleni na terenie Miasta Milanówka zajmował się Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej (w 2022 r.) i Referat Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Urzędu Miasta Milanówka (w 2023 r.).
		Miasto Podkowa Leśna	–	70 308,00	Środki własne	W trakcie realizacji	Pielęgnacja zieleni w pasach drogowych Miasta Podkowa Leśna.
		Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich	2 487,60	3 445,65	Środki własne	W trakcie realizacji	Nasadzenia roślinności.
			51 950,66	65 281,91			Koszenie trawy i chwastów oraz zbieranie śmieci przy drogach wojewódzkich administrowanych przez Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich na terenie Regionu Drogowego Grodzisk Mazowiecki Obwodu Drogowego w Grodzisku Mazowieckim.
		Powiatowy Zarząd Dróg	1 319 169,59	1 172 356,58	Środki własne	W trakcie realizacji	Prace wykonywane w ramach bieżącego utrzymania pasa drogowego.
		Gmina Jaktorów	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Zadanie polegające na pielęgnacji zieleni przy drogach przebiegających przez gminę Jaktorów

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							realizowane jest na bieżąco przez pracowników gospodarczych Urzędu Gminy Jaktorów.
2.	Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz ochronie walorów przyrodniczych	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	-	7 623,91	Budżet starostwa, Budżet zarządu koła PZW Nr 11 w Grodzisku Mazowieckim, Oddział powiatowy ZOSP RP w Grodzisku Mazowieckim	W trakcie realizacji	<p>W ramach realizacji zadania udzielono:</p> <ul style="list-style-type: none"> dofinansowania na organizację zawodów „Splawikowych zawodów wędkarskich o Puchar Starosty Grodzkiego”, w trakcie których uczestnicy wysłuchali wykładu dotyczącego ochrony środowiska oraz roślinności znajdującej się w akwenach wodnych, dofinansowania Powiatowych Eliminacji OTWP „Młodzież zapobiega Pożarom”, na których podczas prelekcji zwracano uwagę na wpływ wypalania traw i nieużytków rolnych na środowisko naturalne w ramach Kampani Społecznej Państwowej Straży pożarnej „Stop Pożarom Traw”.
3.	Prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym.
4.	Uwzględnianie w planach urządzenia lasu przebudowy drzewostanów monokulturowych lub niezgodnych z siedliskiem	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym.
5.	Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów prywatnych	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	28 620,10	W trakcie realizacji	Budżet Starostwa	W trakcie realizacji	Przygotowanie projektu Uproszczonego Planu Urządzenia Lasu dla Podkowy Leśnej na lata 01.01.2023 – 31.12.2032.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
6.	Inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu, m.in. rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym.
7.	Zmiana klasyfikacji gruntów zalesionych oraz gruntów, na których postępuje sukcesja naturalna	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym.
8.	Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym.
9.	Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i	Miasto Milanówek	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Zawarcie w wybranych planach miejscowych zapisów dot. ochrony zadrzewień. Decyzje o warunkach zabudowy zawierają informacje na temat Warszawskiego Obszaru Krajobrazu Chronionego i jego ochrony, a także na temat ewentualnej wycinki drzew.
		Gmina Jaktorów	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zrealizowane	Wprowadzenie stosowych zapisów do MPZP.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	decyzjach o warunkach zabudowy						
10.	Monitoring obszarów chronionych	RDOŚ w Warszawie	Zadanie nierealizowane.				
11.	Uzupełnienie oznakowania form ochrony przyrody tablicami informującymi o ich nazwach	Miasto Podkowa Leśna	Finansowane w ramach budżetu jednostki		W trakcie realizacji	Działanie realizowane.	
12.	Uzupełnienie oznakowania form ochrony przyrody tablicami informującymi o ich nazwach	Gminy, RDOŚ w Warszawie	Zadanie nierealizowane.				
13.	Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych ochroną	Gminy, organizacje pozarządowe, RDOŚ w Warszawie	Zadanie nierealizowane.				
14.	Identyfikacja miejsc występowania oraz eliminacja gatunków inwazyjnych, w szczególności barszczów kaukaskich	Miasto Podkowa Leśna	Finansowane w ramach budżetu jednostki		W trakcie realizacji	Identyfikacja stanowisk rdestowca japońskiego <i>Reynoutria japonica</i> wraz z prowadzeniem bieżących prac polegających na usuwaniu roślin.	
		Nadleśnictwo Grójec	Finansowane w ramach budżetu jednostki		W trakcie realizacji	Monitoring na gruntach LP prowadzony na bieżąco, brak stanowisk gatunków inwazyjnych.	
		Nadleśnictwo Radziwiłłów	Finansowane w ramach budżetu jednostki		Zrealizowane	Usuwanie gatunków obcych i inwazyjnych (np. Rdestowców).	
15.	Zachowanie różnorodności biologicznej na terenach wiejskich	ARiMR	Finansowane w ramach budżetu jednostki		W trakcie realizacji	Informowanie osób zainteresowanych w punkcie informacyjnym BP ARiMR, oraz doraźne akcje informacyjne przy pomocy ulotek i biuletynów (m in. na terenie BP, czy dożynek gminnych).	

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
16.	Zachowanie siedlisk i gatunków na terenach podmokłych, w dolinach rzecznych i na terenach zmeliorowanych w stanie nie pogorszonym	Nadleśnictwo Chojnów	Finansowane w ramach budżetu jednostki		Zadanie zrealizowane	Realizacja zadania zgodnie z Planem Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Chojnów na lata 2018-2027.	
		Nadleśnictwo Grójec	Finansowane w ramach budżetu jednostki		Zadanie zrealizowane	Odnawianie lasu zgodnie ze wskazaniem PUL, siedliska i lasy ochronne zostały zachowane.	
		Nadleśnictwo Radziwiłłów	Finansowane w ramach budżetu jednostki		Zrealizowane	Ograniczenie działań gospodarki leśnej na terenach podmokłych, w dolinach rzecznych, z uwagi na ochronę rezerwatową.	
17.	Zachowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Gminy	Zadanie nierealizowane.				
18.	Zrównoważony rozwój turystyki na obszarach cennych przyrodniczo	Nadleśnictwo Chojnów	Finansowane w ramach budżetu jednostki		W trakcie realizacji	Na obszarach cennych przyrodniczo ruch turystyczny ukierunkowany jest poprzez tworzenie wyznaczonych szlaków turystycznych.	
		Nadleśnictwo Radziwiłłów	Finansowane w ramach budżetu jednostki		W trakcie realizacji	Na gruntach LP występują szlaki turystyczne, miejsca postojowe, realizowany jest program "Zanocuj w lesie".	
19.	Budowa, modernizacja i pielęgnacja terenów zieleni	Gmina Grodzisk Mazowiecki	3 027 047,53	3 604 498,81	Własne środki	-	Utrzymanie oraz pielęgnacja terenów zieleni, zieleni na placach zabaw, siłowniach zewnętrznych, parkach. Pielęgnacja zieleni miejskiej zrealizowanej w ramach projektu unijnego "Podniesieni standardów życia poprzez poprawę jakości przestrzeni publicznych w tym terenów zieleni, gminy Grodzisk Mazowiecki". Pielęgnacja drzewostanu cennego przyrodniczo. Wykonanie nasadzeń zastępczych drzew -191 szt.
		Miasto Podkowa Leśna	192 678,80	245 013,17	Środki własne, środki województwa mazowieckiego WFOŚiGW	W trakcie realizacji	Wykonanie nasadzeń w pasach drogowych ulic: Sarniej, Miejskiej, Helenowskiej, Kwiatowej, Lotniczej, Wróblej, Sasanek, Storczyków.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
20.	Poprawa jakości środowiska miejskiego poprzez zagospodarowanie terenów zielonych na obszarze Gminy Milanówek	Miasto Milanówek	-	10 378 879,91	Fundusz Spójności UE	-	<p>W 2023 roku zakończono realizację projektu pn. „Poprawa jakości środowiska miejskiego poprzez zagospodarowanie terenów zielonych na obszarze Gminy Milanówek”, który był współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020. Priorytet II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu. 2.5 Poprawa jakości środowiska miejskiego.</p> <p>Działania realizowane w ramach projektu obejmowały:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zagospodarowanie przestrzeni publicznej w Centrum Miasta, • zagospodarowanie skwerów, terenów zielonych i leśnych, • zagospodarowanie terenów wokół willi Turczynek i willi Walerii, • nasadzenia zieleni przyulicznej. <p>W ramach projektu wykonano m. in. :</p> <ul style="list-style-type: none"> • plac zabaw, montaż ławek parkowych, budowę sceny amfiteatru oraz nasadzenia roślin na terenie Placu Starzyńskiego, • montaż ławek oraz okrągłych stołów z półokrągłymi siedziskami, siłownię plenerową oraz nowe alejki spacerowe w Parku Lasockiego, • montaż ławek, koszy na odpady oraz stojaków na rowery oraz nowe alejki spacerowe w Parku na Turczynku, • montaż pergoli, ławek oraz nasadzenia roślin na Skwerze Adama Bienia oraz Skwerze Ossendowskiego, • urządzenia „street-workout”, zatoki dla rowerzystów i pieszych, miejsca do siedzenia

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
							<p>oraz hamaki przy ul. Grudowskiej (na odcinku między ulicami Długą a Graniczną,</p> <ul style="list-style-type: none"> • nasadzenia roślin na terenie całego miasta.
21.	Budowa i modernizacja placów zabaw, zieleńców i placów rekreacyjnych na terenie gminy	Gmina Grodzisk Mazowiecki	486 386,79	–	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: "Europa inwestująca w obszary wiejskie". Operacja współfinansowana ze środków UE w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	–	Podniesienie atrakcyjności turystycznej na obszarze LSR poprzez budowę placu zabaw dla dzieci i młodzieży w gminie Grodzisk Mazowiecki w miejscowości Makówka.
22.	Podniesienie standardów życia poprzez poprawę jakości przestrzeni publicznej, w tym terenów zieleni, gminy Grodzisk Mazowiecki - II Etap	Gmina Grodzisk Mazowiecki	242 429,63	710 000,48	Fundusze Europejskie Infrastruktura i Środowisko, Unia Europejska Fundusz Spójności, Ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w	–	<p>W ramach realizacji zadania wykonano nasadzenia zieleni w ramach programu „Przywrócenie funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanych terenów w ramach rewitalizacji GM”.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zadanie miało na celu wzbogacenie różnorodności biologicznej poprzez wymianę nasadzeń roślin jednorocznych na nasadzenia wieloletnie przy ulicy 11 Listopada w Grodzisku Mazowieckim.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
					ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020) Budżet Województwa Mazowieckiego		W ramach projektu „Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury sprzyjającej różnorodności biologicznej” wykonano nasadzenia zieleni niskiej oraz 164 sztuk drzew. Dodatkowo, zrealizowano zakup i nasadzenia zieleni na osiedlach i przy ulicach w Grodzisku Mazowieckim (ul. 3 Maja, Park Bałtycka, skwer na skrzyżowaniu ul. Granicznej z ul. Traugutta, os. Kopernika, wokół Grodziskiej Oczyszczalni Ścieków).
23.	Uwzględnienie w dokumentach planistycznych zachowania zieleni w miastach(w tym w tzw. miastach – ogrodach)	Miasto Milanówek	Finansowane w ramach budżetu jednostki			–	Zawarcie w wybranych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego informacji nt. zachowania zieleni.
24.	Pielęgnacja pomników przyrody i zieleni w obiektach zabytkowych	Miasto Milanówek	10 627,20	37 860,00	Środki własne	Zrealizowane	Wykonano pielęgnację drzew – pomników przyrody.
		Miasto Podkowa Leśna	–	69 606,00	Środki własne, WFOŚiGW	Zrealizowane	Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody na terenie Miasta Podkowa Leśna.
		Miasto Podkowa Leśna	–	70 308,00	Środki własne	W trakcie realizacji	Pielęgnacja zieleni w pasach drogowych Miasta Podkowa Leśna.
		Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich	2 487,60	3 445,65	Środki własne	W trakcie realizacji	Nasadzenia roślinności.
51 950,66	65 281,91		Koszenie trawy i chwastów oraz zbieranie śmieci przy drogach wojewódzkich administrowanych przez Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich na terenie Regionu Drogowego Grodzisk Mazowiecki Obwodu Drogowego w Grodzisku Mazowieckim.				
25.	Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz	Gminy, nadleśnictwa,	Zadanie nierealizowane.				

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz ochronie walorów przyrodniczych	organizacje pozarządowe					
26.	Prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody	Nadleśnictwo Chojnów	30 000,00	25 000,00	Środki własne	Zrealizowane	Zajęcia edukacyjne dzieci i młodzieży na terenie Nadleśnictwa Chojnów.
		Nadleśnictwo Grójec	Finansowane w ramach funkcjonowania jednostki			Zrealizowane	Udział w akcjach i imprezach poprzez wystawienie stoiska promocyjno-edukacyjnego np.: na obchodach „Dnia Ziemi” zorganizowanego przez Wójta Gminy Żabia Wola oraz realizacja prelekcji w szkołach.
		Nadleśnictwo Radziwiłłów	40 316,00	46 381,00	Środki własne	Zrealizowane	Prowadzenie zajęć edukacyjnych i udział w akcjach edukacyjnych.
27.	Uwzględnianie w planach urządzenia lasu przebudowy drzewostanów monokulturowych lub niezgodnych z siedliskiem	Nadleśnictwo Chojnów	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zrealizowane	Uwzględnienie wskazanego zadania w Planie Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Chojnów na lata 2018-2027.
		Nadleśnictwo Grójec	2 278,00	9 066,00	Środki własne	Zrealizowane	Przebudowa drzewostanu na 4 wydzieleniach leśnictwa Skuły.
		Nadleśnictwo Radziwiłłów	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zrealizowane	Przebudowa drzewostanów została uwzględniona w aktualnym Planie Urządzenia Lasu na lata 2017-2026.
28.	Inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu, m.in. rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej	Nadleśnictwo Grójec	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Ujęcie zadania w planach budowy dojazdów pożarowych na terenie leśnictwa Skuły
		Nadleśnictwo Radziwiłłów	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Działanie realizowane zgodnie z obecnym zapotrzebowaniem.
29.	Monitoring stanu zdrowotnego lasów	Nadleśnictwo Chojnów	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Zadanie realizowane jest w trybie ciągłym zgodnie z Planem Urządzenia Lasów Nadleśnictwa Chojnów na lata 2018-2027.

Lp.	Zadanie	Jednostka wdrażająca	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
		Nadleśnictwo Grójec	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Monitoring stanu drzewostanów prowadzony zgodnie z instrukcją ochrony lasu.
		Nadleśnictwo Radziwiłłów	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Nadleśnictwo realizuje w trybie ciągłym monitoring lasu pod kątem zagrożeń abiotycznych, biotycznych oraz antropogenicznych.
30.	Utrzymanie oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej i turystycznej na terenach leśnych	Nadleśnictwo Chojnów	20 000,00	64 280,00	Środki własne	Zrealizowane	Naprawy i konserwacja infrastruktury turystycznej i edukacyjnej.
		Nadleśnictwo Radziwiłłów	50 905,00	39 294,00	Środki własne	W trakcie realizacji	W ramach realizacji zadania prowadzona była konserwacja, remonty infrastruktury turystycznej. Uzupełnianie nowych elementów infrastruktury turystycznej.
31.	Działania edukacyjne na temat znaczenia i roli lasów	Nadleśnictwo Chojnów	Jak w punkcie 27			Zrealizowane	Zadanie realizowane jest łącznie z zadaniem wskazanym w punkcie 27.
		Nadleśnictwo Grójec	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zrealizowane	Podejmowanie tematyki wielofunkcyjnej gospodarki leśnej w trakcie pikników oraz prowadzonych zajęć edukacyjnych w szkołach na terenie powiatu.
		Nadleśnictwo Radziwiłłów	Jak w punkcie 27			W trakcie realizacji	Prowadzenie zajęć edukacyjnych i udział w akcjach edukacyjnych.
32.	Zalesianie gruntów z uwzględnieniem warunków siedliskowych i potrzeb różnorodności biologicznej	Nadleśnictwa, właściciele gruntów	Zadanie nierealizowane				
33.	Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo	ARiMR	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	Informowanie osób zainteresowanych w punkcie informacyjnym BP ARiMR, oraz doraźne akcje informacyjne przy pomocy ulotek i biuletynów (m in. na terenie BP, czy dożynek gminnych).

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez ankietowane jednostki

Ochrona zasobów przyrodniczych – podsumowanie

Mając na względzie ochronę zasobów przyrodniczych w latach 2022-2023 na terenie powiatu grodziskiego zaplanowano realizację 33 zadań – dla 30 z nich wykazano efekty realizacji. Szacunkowy koszt realizacji zadań w 2022 roku wyniósł 6 012 038,90 zł, a w 2023 roku 16 738 895,42 zł. Łączy koszt realizacji zadań to 22 750 934,32 zł.

W ramach realizacji zadań wykonywano działania inwestycyjne prowadzące m.in. do zagospodarowania i rewitalizacji terenów zielonych takich jak parki oraz skwery poprzez tworzenie nowych alei spacerowych, wymianę ławek, montaż koszy na odpady oraz stojaków na rowery, tworzenie placów zabaw oraz nasadzenia roślin. Zgodnie z zebranymi danymi nasadzenia drzew realizowane były w Grodzisku Mazowieckim, Podkowie Leśnej i Milanówku. Wśród głównych programów mających na celu rozwój i ochronę zasobów przyrodniczych na terenie powiatu można wskazać takie jak:

- Poprawa jakości środowiska miejskiego poprzez zagospodarowanie terenów zielonych na obszarze Gminy Milanówek,
- Przywrócenie funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanych terenów w ramach rewitalizacji Grodziska Mazowieckiego,
- Podniesienie standardów życia poprzez poprawę jakości przestrzeni publicznych w tym terenów zieleni gminy Grodzisk Mazowiecki.

Ochronie podlegała także roślinność wokół dróg. Zgodnie z danymi GDDKiA oraz MZDW realizowana była ona poprzez koszenie pasa drogowego oraz pielęgnację drzew i krzewów. Dodatkowo, na terenie miasta Podkowa Leśna wprowadzono nasadzenia drzew w obrębie pasa drogowego w graniach ośmiu ulic. Starostwo Powiatowe w latach 2022-2023 wydało łącznie 33 decyzje nakazujące wykonanie nasadzeń zastępczych po uszkodzeniu lub koniecznym usunięciu drzew.

Pielęgnacją i utrzymaniem terenów leśnych na terenie powiatu grodziskiego zajmują się: Nadleśnictwo Chojnów, Grójec oraz Radziwiłłów. Ich działalność w latach 2022-2023 skupiała się na zachowaniu siedlisk leśnych, budowie i pielęgnacji terenów zieleni, identyfikacji gatunków inwazyjnych oraz prowadzeniu zrównoważonego rozwoju turystyki. Wśród gatunków inwazyjnych na terenie powiatu wykazano obecność m.in. rdestowca japońskiego.

Ochrona zasobów przyrodniczych stanowi szczególnie istotny element dla utrzymania prawidłowego stanu środowiska. Pozwala na zachowanie różnorodności biologicznej, jak również odpowiada za ważny filar adaptacji do zmian klimatu. Obecność obszarów zielonych pozwala m.in. na zwiększenie powierzchni dla infiltracji wód opadowych – zmniejszając ryzyko lokalnych potopień, których źródłem są nawalne deszcze, a także minimalizację skutków wzrostu temperatury – łagodząc zjawisko miejskich wysp ciepła. Obszary zielone wpływają na lokalny mikroklimat regulując jego wilgotność, temperaturę odporność na wiatr oraz suszę. Dodatkowo, odpowiadają za utrzymanie prawidłowych wzorców krajobrazowych, wpływając pozytywnie na zdrowie i samopoczucie mieszkańców obszaru.

Mając na wskazane powyżej fakt, na terenie powiatu realizowana była także edukacja ekologiczna m.in. w ramach akcji: „Stop Pożarom Traw”, „Dzień Ziemi”, a także w czasie zajęć w szkołach oraz prelekcji i spotkań z przedstawicielami Nadleśnictw.

4.10 Zagrożenia poważnymi awariami

Przez poważną awarię na podstawie art. 3 ustawy Prawo Ochrony Środowiska rozumie się „zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem”. Z oceny zagrożenia powiatu grodziskiego wynika, że do potencjalnych zagrożeń mogących doprowadzić do sytuacji kryzysowych należy zaliczyć: pożary, katastrofy, awarie i niekontrolowane przenikanie różnych substancji do środowiska naturalnego, skażenie toksycznymi środkami przemysłowymi z transportu substancji niebezpiecznych, klęski żywiołowe (susze, huragany, intensywne opady).

Na terenie powiatu grodziskiego działalność gospodarcza związana jest głównie z sektorami handlowymi i budowniczymi i na jej terenie nie funkcjonują większe zakłady przemysłowe, które stanowiłyby zagrożenie wystąpienia poważnej awarii.

W zakresie ochrony powiatu przed zagrożeniami poważnymi awariami w latach 2022-2023 podjęto szereg zadań, których stopień realizacji został przedstawiony w tabeli poniżej.

Tabela 26. Realizacja zadań z zakresu ochrony przed poważnymi awariami

Lp.	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
1.	Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	-	-	-	W trakcie realizacji	Zadanie realizowane w trybie ciągłym.
2.	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Starostwo Powiatowe w Grodzisku Mazowieckim	3 070,00	-	Budżet starostwa, Oddział powiatowy ZOSP RP w Grodzisku Mazowieckim	W trakcie realizacji	Dofinansowanie Powiatowych Eliminacji OTWP „Młodzież zapobiega Pożarom”, na których zwracano uwagę na przepisy przeciwpożarowe, zasady postępowania na wypadek pożaru, praktyczne umiejętności posługiwania się podręcznym sprzętem gaśniczym a także na organizację ochrony przeciwpożarowej i szeroko rozumianego ratownictwa.
		KW PSP	Finansowane w ramach budżetu jednostki, dofinansowania			Zrealizowane	Organizacja szkoleń dla PSP oraz OSP dotyczących m.in.: doskonalenia umiejętności ratowniczo-gaśniczych, taktyki działań ratowniczych, prowadzenia samochodów ratowniczych, realizacji działań wokół infrastruktury kolejowej, budowy autobusów elektrycznych, ratownictwa lodowego. Na terenie powiatu organizowane były również zawody sportowo-pożarnicze, w czasie których możliwa była popularyzacja wiedzy na temat zagrożenia pożarowego.
3.	Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii (kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii itp.) oraz uwzględnianie odpowiednich zapisów w miejscowych planach	Gmina Jaktorów	Finansowane w ramach budżetu jednostki			Zrealizowane	Wprowadzenie w MPZP zapisów zakazujących realizację zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku występowania awarii przemysłowej

Lp.	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	zagospodarowania przestrzennego oraz w tzw. decyzjach środowiskowych						
4.	Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	KP PSP W Grodzisku Mazowieckim	Finansowane w ramach budżetu jednostki.			Zrealizowane	Udział w akcji kwalifikowanej jako poważna awaria w Grodzisku Mazowieckim przy ul. Granicznej 57, na terenie zakładu produkcyjno-magazynowego AMERPLAST w dniu 23 października 2023 r. W czasie awarii doszło do rozległego pożaru w hali produkcyjnej oraz ewakuacji 70 osób. Po ugaszeniu miejsca awarii specjalistyczna Grupa Chemiczno-Ekologiczna "Warszawa 6" dokonała pomiarów zanieczyszczenia powietrza w obrębie miejsca pożaru. Przeprowadzono badanie analizatorem powietrza APFinder 003 i pyłomierzem Particle Counter w promieniu 20 m wokół hali produkcyjnej - pomiary nie wykazały zagrożenia.
		PSSE w Grodzisku Mazowieckim	-	2 500,00	Środki własne	Zrealizowane	Stwierdzenie ponadnormatywnych zawartości parametru „chlerek winylu” w wodzie przeznaczonej do spożycia pochodzącej z wodociągu publicznego Grodzisk Mazowiecki (wskutek skażenia gruntu i wód podziemnych na terenie byłej fabryki MIFAM w Milanówku). Efektem realizacji zadania jest doprowadzenie jakości wody przeznaczonej do spożycia pochodzącej z wodociągu publicznego Grodzisk Mazowiecki do wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r., poz. 2294).
5.	Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku	RDOŚ w Warszawie	Zadanie nierealizowane.				

Lp.	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna	Poniesione koszty [zł]		Źródło finansowania	Stopień wykonania zadania	Efekty realizacji zadania
			2022	2023			
	nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego						
6.	Prowadzenie i aktualizacja rejestru poważnych awarii oraz bazy danych, w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię	WIOŚ w Warszawie	Finansowane w ramach budżetu jednostki			W trakcie realizacji	WIOŚ prowadzi ewidencje zakładów ZDR i ZZR. Obecnie na terenie powiatu grodziskiego nie wskazuje się ich obecności na terenie powiatu grodziskiego. W rejestrze jest wpisany natomiast jeden zakład, który na swoim terenie posiada znaczne ilości substancji niebezpiecznych, mogących być przyczyną poważnej awarii przemysłowej, ale niezaliczony do ZDR i ZZR, tj. znajdujących się na liście tzw. „zakładów pozostałych”.
7.	Poprawa technicznego wyposażenia służb WIOŚ, PWIS, KWSPSP,OSP	Gmina Baranów	891 528,02	567 533,47	Budżet Gminy, Urząd Wojewódzki, CPK	Zrealizowane	Wydatki bieżące, inwestycje.
		Gminy, KW PSP, WIOŚ w Warszawie, PWIS	-	-	Budżety Państwa, dofinansowania, budżety gmin.	W trakcie realizacji	Zakup sprzętu oraz pojazdów dla Straży Pożarnych oraz organizacja szkoleń.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez ankietowane jednostki

Zagrożenie poważnymi awariami – podsumowanie

W ramach realizacji ochrony przed poważnymi awariami w latach 2022-2023 na terenie powiatu grodziskiego zaplanowano realizację 7 zadań – dla 6 z nich wykazano efekty realizacji. Szacunkowy koszt realizacji zadań w 2022 roku wyniósł 894 598,02 zł, a w 2023 roku wyniósł on 570 033,47 zł. Łączny koszt realizacji zadań wyniósł około 1 464 631,49 zł.

Zadania w tym obszarze interwencji były skupione na organizacji szkoleń dla PSP oraz OSP, których celem było podnoszenie kompetencji Strażaków w zakresie działań ratowniczo-gaśniczych. W 2022 roku zrealizowano również dofinansowanie na powiatowe eliminacje do Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej, co pozwoliło zwiększyć świadomość młodzieży w zakresie przepisów pożarowych, posługiwania się sprzętem ratowniczym oraz organizacji ochrony przeciwpożarowej.

Jednostka Powiatowej Straży Pożarnej w Grodzisku Mazowieckim udzieliła również informacji o przebiegu akcji ratowniczej przeprowadzonej w czasie trwania poważnej awarii na terenie zakładu AMERPLAST. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna dostarczyła informacji na temat udziału w akcji przywracania odpowiedniej jakości wody w Grodzisku Mazowieckim.

5. Analiza wskaźników monitorowania efektywności Programu Ochrony Środowiska

Podstawą monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska jest sprawozdawczość oparta na wskaźnikach odzwierciedlających stan środowiska. Analiza wskaźników pozwala przedstawić stopień realizacji założonych działań, a także jest podstawą do korekty i weryfikacji przedsięwzięć planowanych w Programie Ochrony Środowiska. Realizację wskaźników przedstawiono w tabeli nr 27.

Tabela 27. Wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska dla powiatu grodziskiego w latach 2022-2023

Obszar interwencji	Wskaźnik	Wartość początkowa	Wartość docelowa	Wartość obecna
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Sprzedaż energii cieplnej [GJ]	127 909	200 000	140 631
	Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem [gosp.]	14 925	16 500	20 708
	Liczba przekroczeń dopuszczalnych zawartości NOx na obszarze strefy mazowieckiej	0	0	0
	Długość ścieżek rowerowych [km]	27,2	50,0	49,1
	Liczba parkingów w systemie Parkuj i Jedź (Park & Ride) [szt.]	5	10	5
	Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych [Mg/rok]	3 490	3 000	6 131
	Zużycie energii energia elektryczna w miastach na 1 odbiorcę (gosp.dom.) [kWh]	2 306,1	2 000,0	6 131
	Ilość substancji dla których przekroczone zostały poziomy dopuszczalne [szt.]	3	0	1
	Klasa strefy ze względu na przekroczenie poziomu celu długoterminowego dla ozonu [szt.]	D2	A	D2
Zagrożenie hałasem	Poziom przekroczeń hałasu na terenie powiatu [dB]	< 15	< 5	< 15
Pola elektromagnetyczne	Liczba przekroczeń dopuszczalnych wartości PEM	0	0	0
Gospodarowanie wodami	Zużycie wody na potrzeby przemysłu [dam3/rok]	66	60	61
	Zużycie wody w rolnictwie i leśnictwie [dam3/rok]	2 555	2 255	2750
	Ilość JCWP w stanie dobrym [szt.]	0	6	0
	Ilość JCWPd w stanie dobrym	1	1	1

Obszar interwencji	Wskaźnik	Wartość początkowa	Wartość docelowa	Wartość obecna
	Efekty rzeczowe inwestycji w danym roku: obwałowania przeciwpowodziowe [km/rok]	0	2	0
Gospodarka wodno-ściekowa	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem [dm ³]	7 075,2	6 900,0	7 575,8
	Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem [%]	0,9	0,7	0,8
	Długość sieci wodociągowej [km]	1 055,5	1 080,0	1 077,3
	Długość sieci kanalizacyjnej [km]	464,4	580,0	508,7
	Liczba oczyszczalni ścieków [szt.]	3	3<	3
	Przyłącza kanalizacyjne prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	13 425	14 000	15 504
	Zbiorniki bezodpływowe [szt.]	10 234	9 571	13 002
	Przydomowe oczyszczalnie ścieków [szt.]	287	325	290
Zasoby geologiczne	Wydobycie kopalin [tys. t]	1	0,5	1
Gleby	Powierzchnia nieużytków [ha]	288	225	288
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku [t]	16 468,16	17 000,00	19 964,73
	Masa wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu [kg]	13 677 082	13 000 000	10 227 242
Zasoby przyrodnicze	Ilość form ochrony przyrody [szt.]	225	225 ≤	225
	Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej [ha]	96,57	110,00	111,79
	Sadzenie drzew i krzewów [szt.]	10 670	10 800	11 357 (2022 r.) 7 993 (2023 r.)
	Lesistość powiatu [%]	11,7	11,9	11,7
Zagrożenia poważnymi awariami	Ilość poważnych awarii na terenie powiatu	0	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankietowanych jednostek oraz danych GUS

6. Podsumowanie

Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu grodzkiego obejmuje lata 2022-2023. Głównym celem raportu jest ocena stopnia realizacji zadań, które zostały zaplanowane w ramach wypełniania celów sformułowanych dla poszczególnych obszarów interwencji.

Raport opiera się o dane powszechnie dostępne, publikowane przez Główny Urząd Statystyczny oraz dane uzyskane z instytucji zobowiązanych do udostępnienia informacji o środowisku.

Łączne koszty poniesione na zadania z zakresu ochrony środowiska ukształtowały się na poziomie ok. **590 884 526,92** zł. W latach 2022-2023 zrealizowano łącznie 168 zadań, które obejmowały 10 obszarów interwencji. Zestawienie wszystkich zadań – zarówno własnych, jak i monitorowanych, dla których wykazano efekty realizacji w poszczególnych obszarach interwencji przedstawia tabela 28.

Tabela 28. Koszty realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska w latach 2022-2023

Obszar interwencji	Liczba zadań, dla których przedstawiono efekty realizacji	Koszty poniesione w latach 2022-2023 [zł]
Ochrona klimatu i jakości powietrza	78	490 695 070,49
Zagrożenie hałasem	10	4 206 882,23
Pola elektromagnetyczne	3	0,00
Gospodarowanie wodami	10	624 676,28
Gospodarka wodno-ściekowa	23	58 543 492,22
Zasoby geologiczne	2	0,00
Gleby	1	0,00
Gospodarka odpadami	5	12 598 839,89
Zasoby przyrodnicze	30	22 750 934,32
Zagrożenie poważnymi awariami	6	1 464 631,49
SUMA	167	590 884 526,92

Źródło: opracowanie własne

Należy podkreślić, że wykazane koszty mogą prezentować wartości znacznie zaniżone, z uwagi brak informacji o konkretnych nakładach finansowych.

Spis tabel:

Tabela 1. Podstawowe dane demograficzne powiatu grodziskiego.....	9
Tabela 2. Grupy wieku ekonomicznego i strukturalnego bezrobocia w latach 2020-2023	10
Tabela 3. Dane dotyczące sieci wodociągowej na terenie powiatu grodziskiego.....	11
Tabela 4. Sieć kanalizacyjna na terenie powiatu grodziskiego.....	11
Tabela 5. Sieć gazowa na terenie powiatu grodziskiego w latach 2020-2023.....	11
Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w latach 2020-2023	12
Tabela 7. Bezrobocie w powiecie grodziskim w latach 2020-2023	12
Tabela 8. Zmiany powierzchni lasów na terenie powiatu grodziskiego w latach 2020-2023	18
Tabela 9. Wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie powiatu grodziskiego.....	18
Tabela 10. Zestawienie JCWP na terenie powiatu grodziskiego	20
Tabela 11. Wyniki badań jakości wód podziemnych w punktach monitoringu w roku 2022	23
Tabela 12. Wyniki klasyfikacji stref pod kątem ochrony zdrowia w 2022 roku	25
Tabela 13. Wyniki klasyfikacji stref pod kątem ochrony roślin w 2022 roku.....	25
Tabela 14. Realizacja zadań własnych i monitorowanych z zakresu ochrony klimatu i jakości powietrza	26
Tabela 15. Liczba osób narażonych na hałas drogowy w przedziałach poziomu L_{DWN}	62
Tabela 16. Liczba osób narażonych na hałas drogowy w przedziałach poziomu L_N	62
Tabela 17. Realizacja zadań własnych i monitorowanych z zakresu zagrożenia hałasem	63
Tabela 18. Realizacja zadań własnych i monitorowanych z zakresu pól elektromagnetycznych	69
Tabela 19. Realizacja zadań własnych i monitorowanych z zakresu gospodarowania wodami.....	73
Tabela 20. Realizacja zadań własnych i monitorowanych z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.....	82
Tabela 21. Realizacja zadań z zakresu zasobów geologicznych	95
Tabela 22. Realizacja zadań z zakresu zasobów glebowych	98
Tabela 23. Ilości odpadów komunalnych zebranych z terenu powiatu grodziskiego w 2022 roku.....	101
Tabela 24. Realizacja zadań z zakresu gospodarki odpadami i zapobieganiu powstawaniu odpadów	102
Tabela 25. Realizacja zadań własnych i monitorowanych z zakresu ochrony zasobów przyrodniczych	108
Tabela 26. Realizacja zadań z zakresu ochrony przed poważnymi awariami	120
Tabela 27. Wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska dla powiatu grodziskiego w latach 2022-2023	124
Tabela 28. Koszty realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska w latach 2022-2023	126

Spis rycin:

Rycina 1. Położenie powiatu grodziskiego na tle województwa mazowieckiego.....	8
Rycina 2. Struktura udziału powierzchni jednostek administracyjnych powiatu grodziskiego	9
Rycina 3. Powiat grodziski na tle mezoregionów fizycznogeograficznych.....	13
Rycina 4. Średnia temperatury maksymalnej i minimalnej w Grodzisku Mazowieckim	14
Rycina 5. Średni miesięczny opad deszczu w Grodzisku Mazowieckim.....	14
Rycina 6. Formy ochrony przyrody na tle powiatu grodziskiego	17
Rycina 7. Wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na tle powiatu grodziskiego.....	19
Rycina 8. Położenie powiatu grodziskiego na tle JCWP i GZWP	22
Rycina 9. Granice złóż kopalnych terenie powiatu grodziskiego	94